

Univerzita Karlova v Praze

**Filozofická fakulta
Ústav bohemistických studií**

Diplomová práce

Bc. Lijuan Qi

Animální frazeologie: srovnání češtiny a čínštiny

Idioms with Animal Components in Czech and Chinese

Praha 2016

Vedoucí práce: prof. PhDr. František Čermák, DrSc

Ráda bych poděkovala všem učitelům z Ústavu bohemistických studií FF UK za profesionální podporu a přátelský přístup, se kterými jsem se během svého dvouletého studia vždy setkala. Na svá magisterská studia budu vzpomínat s vděčností také díky skvělému kolektivu spolužáků.

Srdečné poděkování patří panu prof. PhDr. Františku Čermákovi, DrSc za jeho čas, rady, trpělivost a ochotnou pomoc při zpracování tématu mé diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne.....

Podpis

Abstrakt

Tato diplomová práce je věnována české a čínské animální frazeologii, tj. frazémům obsahujícím název zvířete v širším smyslu. Autorka soustředila svou pozornost na rozbor animální frazeologické jednotky z hlediska syntaktického, formálního a sémantického. Dále pak vytvořila na základě Slovníku české frazeologie a idiomatiky 1. – 4., a slovník Hanyu Chengyu Jinghua Cidian seznam animálních frazémů obou jazyků. V další fázi podrobila tyto seznamy frazémů analýze a provedla vzájemné porovnání. Jako zdroje sloužící pro tuto analýzu byly použity Český národní korpus a čínský korpus.

Klíčová slova: animální, frazém, korpus, srovnání, čeština, čínština

Abstract

This graduation thesis is dedicated to the animal phraseology in Czech and Chinese languages. The author focused on the analysis of animal idioms on the basis of the syntactical, formal and semantic aspects. She created an index of animal idioms in both languages on the basis of the relevant dictionaries - Slovník české frazeologie a idiomatiky 1. – 4. and Hanyu Chengyu Jinghua Cidian. Furthermore she made a mutual comparison of these idioms from both languages. The Czech National Corpus and Chinese Corpus were used as the main sources for the analysis.

Keywords: animal, idiom, corpus, comparison, Czech, Chinese

OBSAH

Seznam zkratk	7
Úvod	8
1.Kapitola: Teorie frazeologie	9
1.1 České pojetí	9
1.1.1 Klasifikace frazémů	10
1.1.1.1 Kolokační frazémy	10
1.1.1.2 Povaha přirovnání	10
1.1.1.3 Verbonominální kvazifrazémy	11
1.1.1.4 Binomiály	11
1.1.2 Propoziční frazémy	11
1.1.3 Lexikální frazémy	12
1.2 Čínské pojetí	12
1.2.1 Rysy chengyu	13
1.2.1.1 Ustálenost	13
1.2.1.2 Stručnost	14
2. Kapitola: Nástroje a způsob této práce	15
2.1 Nástroje a zdroje – korpus	15
2.1.1 Český národní korpus a SYN2010	15
2.1.2 Čínský korpus	15
2.2 Způsob zpracování	16
3. Kapitola: Animální frazémy v českém jazyce	17
3.1 Animální frazémy z 1. svazku SČFI: – Přirovnání	17
Shrnutí	29
3.2 Animální frazémy z 2. svazku SČFI: – Výrazy neslovesné	30
3.2.1 Kombinace substantiva a adjektiva (A-S, přivlastňovací zájmeno-S, S-A)	30
3.2.2 Kombinace substantiva a substantiva (S-S, S-S-S)	39
3.2.3 Kombinace prepozice a substantiva (prep-S, prep-A-S, S-prep-S, spoj-prep-A-S)..	41
3.2.4 Složitý typ	43
Shrnutí	44
3.3 Animální frazémy z 3. svazku SČFI: – Výrazy slovesné	45
Shrnutí	52
3.4 Animální frazémy ze 4. svazku SČFI: – Výrazy větné	53

Shrnutí	57
4. Kapitola: Animální frazémy v čínském jazyce	58
4.1 Struktura podmětu a přísudku	59
4.2 Struktura přísudku a předmětu	63
4.3 Chengyu paralelního z hlediska struktury	66
4.3.1 Struktura dvou podmětů a dvou přísudků	66
4.3.2 Struktura dvou přísudků a dvou předmětů	67
4.3.3 Struktura dvou substantiv	69
4.3.4 Jiné struktury	71
4.4 Struktura vedlejšího elementu a hlavního elementu chengyu	73
4.4.1 Kombinace přísudku-předmětu/podmětu-přísudku-předmětu	74
4.4.2 Kombinace slovesa-doplňku	75
Shrnutí	75
5. Kapitola: Srovnání českých a čínských frazémů	77
5.1 Podobnosti českých a čínských frazémů	77
5.2 Rozdíly českých a čínských frazémů	78
Závěr	80
Seznam literatury	82
Internetové zdroje	83
Příloha 1 České animální frazémy	84
Příloha 2 Čínské animální frazémy	118

Seznam zkratek

S - substantivum

A - adjektivum

V - Verbum

Adv - adverbium

Prep - prepozice

Int - interjekce

Part - partikule

Kon - konjunkce

Pron - pronomen

Num – numerale

Prep – prepozice

Kon – konjunkce

Part – partikule

K – komparátor

Úvod

Frazeologie je samostatnou lingvistickou disciplínou. Jejími jednotkami jsou frazémy a idiomy. Zabývá se jimi ze synchronního a diachronního hlediska. Úkolem této práce je identifikovat tyto kombinace ve zdrojích a analyzovat nalezené frazémy z obou jazyků z hlediska struktury, sémantiky a funkce. Cílem této práce je pak srovnání českých a čínských animálních frazémů ze synchronního hlediska, jež jsou dány odlišnostmi kulturními, ve kterých najdeme mnoho shod i rozdílů.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola stručně pojednává o teorii frazeologie a základním pojetí frazémů českých a čínských. V této kapitole je objasněn rozdíl v klasifikaci pojmu frazému v obou jazycích. Dále jsou uvedeny hlavní rysy čínského chengyu.

Druhá kapitola představuje nástroje a zdroje této diplomové práce, tj. český národní korpus a čínský korpus, kterým předcházejí příslušné frazeologické slovníky obou jazyků. Mimo zdrojů, metodologie a nástrojů se v této kapitole prodiskutuje i způsob, jakým se pracuje s materiály ve zdrojích nalezenými.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou věnovány struktuře, sémantice a syntaktické funkci animálních frazémů. Dělí frazémy do menších skupin podle jejich formálních struktur. Vzhledem k rozsahu diplomové práce jsme si k podrobnější analýze zvolili pouze vybrané příklady z každé struktury. Příklady jsou pak typické pro celou strukturu frazému.

V závěrečné kapitole je poukázáno na některé zajímavé podobnosti a rozdíly mezi českými a čínskými animálními frazémy. Český jazyk a čínský jazyk, byť z odlišných jazykově nepříbuzných rodin, v sobě nesou marginální podobnosti, jež mohou být odhaleny při vlastním porovnání z vybraných hledisek. Také rozdíly mezi oběma jazyky existují nejen např. z hlediska sémantického, ale i z hlediska syntaktického. Co existuje v čínském jazyce, nutně nemusí existovat v jazyce českém, a naopak, s čím se setkáváme v jazyce českém, se v čínském jazyce vůbec neseťkáme.

1. Kapitola: Teorie frazeologie

1.1 České pojetí

Frazeologie je samostatnou lingvistickou disciplínou. Zabývá se frazémami nejen ze synchronního hlediska, ale i také z diachronního hlediska. Zkoumá frazémy fixované používané v literatuře i v běžné komunikaci.

Čermák uvádí, že „*Disciplína frazeologie a idiomatika se zabývá studiem a popisem frazémů a idiomů všech úrovní, kvůli jejich početnosti především však studiem lexémů víceslovných. Není to zvláštní jazyková rovina, jak se dříve mělo za to, je to ale oblast ustálených anomálních kombinací (syntagmatických a paradigmatických) forem vždy nižšího řádu, které jsou komplementární k oblasti pravidelných jazykových kombinací všeho druhu a na všech relevantních rovinách, a rezultující frazém, uložený v systému, je pak členem vyššího řádu, než jsou jeho komponenty. Tou relevantní rovinou se míní každá rovina, jejíž jednotky jsou nadány významem (sémantikou)*“ (Čermák, 2007, s. 25).

Již v 17. století J. A. Komenský, či později v 19. století J. Dobrovský se zabývali frázemi a lidovou slovesností. Mezi první předchůdce lingvistů zabývajících se frázemi dále řadíme např. J. M. Sychru, který se v roce 1821 pokusil o vydělení českých frazémů jako jazykové disciplíny. V roce 1862 J. Šach napsal Českou frazeologii. F. Šebek v roce 1864 vydal stejnojmennou knihu. Nicméně, první sbírkou považovanou za frazeologii byla česká pořekadla z Mudrosloví národu slovanského v příslovích od F. L. Čelakovského. Nakladatelství Academia vydalo Slovník české frazeologie a idiomatiky v roce 1983, autory jsou F. Čermák a J. Hronek. Tato publikace byla rozdělena do čtyř částí: přirovnání, slovesné výrazy, neslovesné výrazy a výrazy větné. Tento slovník s úpravami a doplněními byl znovu vydán v roce 2009.

F. Čermák je jazykovědcem, který se zabývá frazeologií a idiomatikou současnosti. Považuje frazeologii a idiomatiku za jazykovou disciplínu, jež se věnuje tématu frazémů a idiomů, a má externí vazby na další nejazykové disciplíny. Jejimi jednotkami jsou idiomy a frazémy.

Definice frazému a idiomu podává F. Čermák takto: „*Frazém a idiom nelze zpravidla vymezit jedinou (anomální) vlastností, ať formální či sémantickou nebo kolokační. Ani jejich snad dosud nejrozšířenější pojetí jako ustáleného a reprodukovatelného spojení prvků (zvláště slov), jehož význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek nevyhovuje všem typům (např. frazémům s monokolokabilním komponentem) a je třeba ho odmítnout. Výše uplatňovaný test analogické záměny komponentu lze vyjádřit pak operačně*

tak, že idiom a frazém je jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo)“. (Čermák, 2007, s. 31)

1.1.1 Klasifikace frazémů

Členit frazémy lze z více hledisek. Tato práce přináší formálně-strukturní klasifikaci frazémů podle Čermáka, tj. na kolokační, propoziční a lexikální.

1.1.1.1 Kolokační frazémy

Tyto frazémy tvoří určité slovní formy, jejichž komponenty jsou slova. Základní binární struktury tohoto typu frazémů tvoří kombinace substantiv, adjektiv, verba a adverbia. Celkem existuje šestnáct dvoumístných variant. Například:

- 1) S-V: *pravda vítězí*
- 2) V-S: *pouštět draka*
- 3) A-S: *zlatý pták*
- 4) S-A: *bohem zapomenutý*
- 5) S-adv: *klobouk dolů*
- 6) adv-S: *vzhůru nohama*, apod.

Dalším typem frazémů jsou kombinace synsémantických slovních druhů, například:

- a) prep-pron: *ke všemu*
- b) prep-int: *do alelujá*
- c) kon-pron: *jako takový*
- d) partner-int: *no jéje!*
- e) part-pron: *no proto!* apod.

Dále existují smíšené kombinace, např.

- 1) prep-S: *od oka*
- 2) prep-adv: *pro tentokrát*
- 3) pron-adv: *nic moc*
- 4) adv-part: *jak to?* apod.

Existují i další subtypy struktur kolokačních frazémů, např. přirovnání, binomiály a verbonominální kvazifrazémy.

1.1.1.2 Povaha přirovnání

F. Čermák definuje přirovnání takto: *jako útvar má ustálené a formalizované přirovnání většinou funkcí kolokace. Jeho komponentem (stojícím za komparátorem) však*

může být slovo, kolokace i klauze (věta). Jako typ jde přirovnání tudíž do jisté míry napříč různými rovinami IF. Formalizované přirovnání je idiom, který explicitně označuje vztah podobnosti mezi referentem, kontextově doplňovaným, a modelem, který je součástí tohoto idiomu. Je tedy založeno na druhu sémantické iterace a blíží se některým typům binomiálů. (Čermák, 2007, s. 48-49) Sem patří např. *sněhobílý* (lexikální); *mít hlad jako vlk* (věta); *holubičí povaha* (kolokace).

1.1.1.3 Verbonominální kvazifrazémy

Tento typ frazémů má strukturu V-S, v něm S tvoří abstraktní substantivum, např. *mít většinu*, *věnovat pozornost*, *apod.* Tento typ frazémů je bez konkrétního denotátu a označuje pouze hrubý stav či činnost.

1.1.1.4 Binomiály

Binomiál je starší struktura, kterou můžeme najít v čínštině i v jiných jazycích, např. *ze dne na den*, 日复一日 (*ri fu yi ri*). Podle Čermáka *binomiál lze charakterizovat jako kolokační frazém či idiom, který je složený ze sledu dvou komponentů téhož slovního druhu, někdy i identické formy, má obvykle nominální povahu a je založený na iteraci třídivé nebo individuální.* (Čermák, 2007, s. 51) Z hlediska struktury, jsou to kombinace substantivní, adjektivní, verbální, adverbialní apod. např. *hlava nehlava, kniha knih* (substantivní); *zdravý nemocný, vážení a milí* (adjektivní); *chtě nechtě, být či nebýt* (verbální); *široko daleko, tady a ted'* (adverbialní); *z ničeho nic, buď anebo*, apod.

1.1.2 Propoziční frazémy

Propoziční frazémy lze rozdělit na frazémy propoziční a frazémy polypropoziční monosubjektové. Rozdíl mezi nimi je v množství subjektů. Frazémy propoziční jsou takové, které jsou formálně hotovou propozicí, větou. Patří sem např. *Za zeptání nic nedáš.*, *Čelem vzad!*, *Ke všem čertům...* atd. Frazémy polypropoziční jsou kombinace komponentů z roviny propoziční. Dále uvádíme několik příkladů takovýchto polypropozičních frazémů: *Když to nejde po dobrém, půjde to po zlém.*, *Komu dal pámbu úřad, tomu dal i rozum.*, *Ať je to ten nebo ten, vyženem ho z kola ven ...* atd.

Dle výzkumu prof. F. Čermáka existuje deset základních struktur propozičních frazémů, tj.:

- 1) To je S/A/ADV/mono/prep-S, např. *To je k smíchu.*
- 2) S – V, např. *Věc se obrátila.*
- 3) S-V-S, např. *Něco je ve vzduchu.*

- 4) S-V-A, např. *Přišlo mu to blbý.*
- 5) S-V-ADV, např. *To něco pamatuje.*
- 6) ADV-V/mono-V, např. *Pozdě bycha honit.*
- 7) S-S, *Mladost radost.*
- 8) prepS-A-S/S-A/S-ADV/A-ADV, např. *Samá voda.*
- 9) ADV-ADV, např. *Jak kdy.*
- 10) syn-syn, např. *Ani za nic!*

1.1.3 Lexikální frazémy

Čermák uvádí, že „jasnější jsou lexikální frazémy tam, kde mají komponentové morfémy jasnější, vyhraněnou povahu, význam a/nebo funkci, na jejímž pozadí se anomálie určitého druhu vnímá lépe...“ (Čermák, 2007, s. 263)

Dále Čermák rozděluje tuto skupinu na substantivní frazémy derivované, např. *kravina*; adjektivní frazémy derivované, např. *naštvanej, zákeřný*; verbální frazémy derivované, např. *vyběhnout s I, zacházet s I*; adverbialní frazémy derivované, např. *bezezbytku, doopravdy*; partikulární frazémy derivované, např. *zaboha, naprosto*, atd.

1.2 Čínské pojetí

Frazémy v čínském jazyce jsou velmi důležitou a nezanedbatelnou součástí vyjadřovacích prostředků. Vedle 成语(chengyu) ještě existují 俗语(suyu = pořekadlo), 歇后语(xiehouyu), 谚语(yanyu = přísloví), některé z nich nemají úplně čistou hranici směrem k frazému. Yanyu (příslloví) a suyu (pořekadlo) jsou víceslovná úsloví, často bývají zaměňována, okolo jejich přesného vymezení se vedou diskuze. Xiehouyu je definován jako: „...dvojjmenný útvar, založený na antitezi a paradoxu, často s ironickým podtextem... útvar sestávající se ze dvou částí, z nichž druhá, po pomlčce, odpovídá nebo se vysmívá první části“.(Hejzlarová, Tajťun a Hejzlar, Josef, 1999, s. 177).

Nejen z tohoto důvodu definovat čínský frazém není jednoduché. Přeložíme-li fráze doslovně z čínštiny - chengyu = "hotová fráze", což znamená, že takováto jazyková jednotka je již připravená k použití a tudíž se již nemění. Frazémy jsou ustálené lexikální i sémantické útvary. Tyto jazykové skladební prvky jsou nedělitelné.

Podle Slovníku moderní čínštiny je pojem frazém (chengyu) vymezený takto: po dlouhou dobu používané se tvoří lidmi ustálená slovní spojení či krátké věty. Čínské frazémy (chengyu) jsou tvořeny většinou čtyřmi znaky a každý frazém je z nějakého historického zdroje a odkazu. Význam některých frazémů se dá pochopit podle významu každého znaku,

například 小题大做 (xiao ti da zuo - zvětšit menší problém na velký problém); 后来居上 (hou lai ju shang – dohnat a předejít) atd. Nicméně u některých frazémů je potřeba znát nejdříve historický zdroj a odkaz, pak nastane pochopení jejich významu, například 朝三暮四 (zhao san mu si- ráno tři podvečer čtyři); 杯弓蛇影 (bei gong she ying - pohár luk had odstín) atd.

„人们长期以来习用的,简洁精辟的定型词组或短句。汉语的成语大多由四个字组成,一般都有出处。有些成语从字面上不难理解,如‘小题大做’,‘后来居上’等。有些成语必须知道来源或典故才能懂得意思,如‘朝三暮四’,‘杯弓蛇影’等。”(马国凡, 1978, s. 2-3)

Profesor Pekingské univerzity Ma Guofan, upozorňuje na fakt, že tato definice ze slovníku není úplně přesná. Pojem frazém (chengyu) má dva smysly - širší a užší. V širším smyslu obsahuje i rčení, přísloví, pořekadla a jiné frazémy. V užším smyslu obsahuje pouze frazémy typu chengyu. Tato práce se jimi zabývá pouze v užším smyslu, tj. pouze frazémy typu chengyu.

1.2.1 Rysy chengyu

1.2.1.1 Ustálenost

Podle Xiang Xin, autora 成语的特性 (Specifika chengyu), jedním z rysů chengyu je ustálenost. Autor také uvádí, že na ustálenost chengyu se dá pohlížet ze tří hledisek: ustálenosti struktury, ustálenosti kombinací znaků, ustálenosti počtů znaků.

Ustálenost struktury se zabývá syntaktickými vztahy mezi znaky, např. 手不释卷 (shou bu shi juan = ruka ne nechat kniha. To znamená, že někdo se rád učí). První znak je podmět, druhý znak je záporka, třetí znak je přísudek, a poslední znak je předmět; 混淆视听 (hun xiao shi ting = pomíchat vidět slyšet. To znamená, zastřít viděné a slyšené). První dva znaky jsou přísudek, třetí a čtvrtý znak jsou předmět; 金榜题名 (jin bang ti ming = zlatý nástěnka zapsat jméno. To znamená, že někdo úspěšně udělal císařskou zkoušku). První znak je přívlastek, druhý znak je příslovečné určení místa, třetí znak je přísudek a poslední znak je předmět.

Ustálenost kombinací znaků je jasně dána vzhledem k neměnnosti morfémů, tj. způsob, jakým je chengyu poskládán, je dán a při použití se nemění. Nicméně existují výjimky, některé chengyu mají, z různých důvodů, více než jednu variantu znaků, z nichž se skládají, např. 金戈铁马 = 金戈铁骑 (jin ge tie ma = jin ge tie ji). Poslední znak může být 马 nebo

骑, význam je stejný. K první variantě 马 (ma = kůň) je domácí zvíře, před znakem 马 (kůň) je znak 铁 (tie = železo), který je přívlastek znaku 马 (koně). U druhé varianty vidíme, že poslední znak je 骑 (ji = kůň), nicméně v tomto případě se jedná o koně vojenského. Obě dvě varianty jsou správné, u druhého jde spíše o zdůraznění koně. Dalším příkladem je 走马看花 = 走马观花 (zou ma kan hua = zou ma guan hua). U toho příkladu jsou odlišné znaky u třetího znaku, buď 看 (kan = vidět), anebo 观 (guan = vidět). Oba dva znaky mají úplně stejný význam; nicméně 看 představuje použití v moderní čínštině, za to 观 zastupuje užití v tradiční čínštině. Původní varianta je kombinace se znakem 观. Zadáme-li obě varianty do čínského korpusu, frekvence výrazu 走马观花 je 269, kdežto 走马看花 jen 50. Podíváme-li se na třetí příklad, má sice dvě varianty a obě dvě varianty se běžně používají, dokonce mají frekvence v korpusu podobné, nicméně jedna z nich je nesprávná. 浑水摸鱼 = 混水摸鱼 (hun shui mo yu = hun shui mo yu = kalný voda lovit ryba) znamená, že někdo využitím zmatku, dojde či získá nějaký benefit. Rozdílem u těchto variant se stejnou výslovností - první varianta 浑 (hun = kalný), a druhá varianta 混 (hun), je odlišný tón. Při použití tohoto chengyu velmi často vzniká chyba při zvolení neodpovídajícího znaku. Frekvence první varianty v korpusu je 99 a 113 u druhé varianty, tj. nesprávná varianta má vyšší frekvenci než správná.

1.2.1.2 Stručnost

Přes 95% z celkového počtu chengyu je tvořena čtyřmi znaky, např. 如虎添翼 (ru hu tian yi = jako tygr má křídla), 如鱼得水 (ru yu de shui = jako ryba ve vodě). Samozřejmě existují chengyu, která jsou tvořena z více nebo méně než čtyř znaků, nejkratší se skládá ze dvou znaků, např. 涂鸦 (tu-ya = graffiti), 鸡肋 (ji-lei = kuřecí žebra, metafora→bez chuti), 蝉噪 (chan-zao = hluk cikády) atd. Ne každý slovník se specializací na chengyu, uvádí dvouznakové formy. V praxi jsou tato spojení dvouznakových formů chápána jako jedno slovo, a nepovažují se tedy za chengyu. Nejdelší chengyu je složeno z šestnácti znaků, tj. 不是东风压倒西风, 就是西风压倒东风 (bu shi dong feng ya dao xi feng, jiu shi xi feng ya dao dong feng).

2. Kapitola: Metody a způsob této práce

Než jsme začali zpracovat na této práci, museli jsme nejdříve najít vhodné metody a zdroje příslušných frazeologických informací, tj. český jazykový korpus a čínský jazykový korpus; a také způsob, jak tyto údaje sebrané z těchto korpusů dále zpracujeme.

2.1 Metody a zdroje - korpus

Nyní se podívejme se na to, co je korpus. Korpus je definován na webové stránce Ústavu českého národního korpusu takto: *Korpus je soubor počítačově uložených textů (v případě mluveného jazyka - přepisů záznamu mluvy), který slouží k jazykovému výzkumu. K práci s tímto korpusem slouží speciální vyhledávací program KonText. S jeho pomocí je možné vyhledávat slova a slovní spojení v kontextu a zjistit jejich frekvenci v korpusu i původní textový zdroj. Umožňuje i další zpracování nalezeného (např. abecední třídění apod.). U některých korpusů lze vyhledávat například i podle slovních druhů (a mnoha dalších gramatických kategorií)*¹.

2.1.1 Český národní korpus a SYN2010²

Český národní korpus je akademický projekt založený v roce 1994. Do dnešního dne obsahuje více než dvě miliardy slov. V této práci je použit český korpus SYN2010, což je synchronní korpus, který má víc než sto milionů počítačově a lingvisticky zpracovaných textových slov. Jedná se o doklady z moderního psaného jazyka. Složení textů korpusu je zejména: odborná literatura, publicistika a beletrie. Z těchto tří částí má beletrie poměr vyšší než ostatní dvě, tvoří 40%. Publicistických textů je pak 33% a textů odborné literatury 27%. V korpusu SYN2010 nalezneme texty odborné literatury vydané po roce 1989, publicistické texty vydané v letech 2005 až 2009. Texty z beletrie sice najdeme i starší, nicméně největší podíl představují texty novější, které neustále přibývají, a tudíž podíl starších textů klesá.

2.1.2 Čínský korpus³

Čínštinu používá jako úřední jazyk Čína, Tchaj-wan a Singapur. Od konce 90.ých let 20. století bylo v Číně vybudováno několik desítek korpusů. Po porovnání těchto čínských korpusů jsme vybrali největší čínský korpus, který vybuodovala Pekingská Univerzita. Dělí se na části synchronní a diachronní čínštiny. Je volně přístupný veřejnosti (http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/index.jsp?dir=xiandai). Obsahuje 783,463,175 znaků, z nichž 581,794,465 znaků patří do synchronního korpusu. Složení korpusu je tvořeno

zejména texty z oblasti beletrie, publicistiky a odborné literatury. Zadáme-li frazém 兵强马壮 (bing qiang ma zhuang = vojak silný kuň silný) do korpusu, nalezneme celkem 88 výskytů. U každého výskytu si pak můžeme zobrazit kontext a spolu s ním je obvykle uveden také pramen (zdroj) textu.

2.2 Způsob zpracování

Ke zpracování této práce jsme použili Slovník české frazeologie a idiomatiky, svazky 1.- 4. a 汉语成语精华辞典 (hanyu chengyu jinghua cidian = Slovník čínské frazeologie) . Nejdříve jsme provedli manuální vyhledávání animálních frazémů ve slovníku. Vytvořili jsme seznam těchto animálních frazémů a jednotlivě jsme je zadali do českého či čínského korpusu, takto jsme zjistili frekvence u každého jednotlivého frazému. Ve slovníku české frazeologie a idiomatiky jsme našli 1163 animálních frazémů. Slovník čínské frazeologie obsahuje kolem 18,000 frazémů, z nichž je 758 frazémů animálních.

Během vyhledávání výskytů a frekvencí jednotlivých výrazů v příslušných korpusech (českém a čínském) bylo velké množství animálních frazémů s velmi nízkou frekvencí. Proto jsme se rozhodli, pro další zkoumání v rámci této práce, použít jen frazémy s vyššími frekvencemi výskytu. Hranici frekvence jsme dali pro české frazémy odlišnou než pro čínské. Pro české frazémy jsme zvolili frekvenci 7 a více výskytů a pro čínské frazémy frekvenci s minimálním limitem 10 výskytů.

Získaná data jsme podrobili dalšímu zkoumání. Při vyhledávání animálních frazémů v korpusu jsme pro další zkoumání vybrali různé zdroje a kontexty.

¹ Definice byla citována na http://ucnk.ff.cuni.cz/co_je_korpus.php.

² Informace byla nalezena na webové stránce Ústava českého národního korpusu.

³ Informace byla nalezena na http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/index.jsp?dir=xiandai.

3. Kapitola: Animální frazémy v českém jazyce

V této kapitole se podíváme na české animální frazémy, zejména na jejich strukturu, sémantiku a funkci. Jak je již zmíněno v druhé kapitole, seznam animálních frazémů byl vytvořen manuálně z jednotlivých svazků Slovníku české frazeologie a idiomatiky. V této kapitole provedeme analýzu dle těchto čtyř svazků slovníku. Budeme zpracovávat pouze ty frazémy (české), které mají minimálně frekvenci 7. Seznam všech takovýchto animálních frazémů pak přiložíme na konec této práce.

3.1 Animální frazémy z 1. svazku SČFI: – Přirovnání

Prof. F. Čermák uvádí přirovnání, kde jednotka frazeologie obsahuje dva členy, hranice je tvořena komparátorem, a dělí se na levou a pravou stranu. Na levé straně se většinou nalézají komponenty s verbem a adjektivem nebo pouze s verbem. Na pravé straně za komparátorem se většinou nachází substantivum. Přičemž verbum se chová jako základ levé strany. Jsou-li komponentami na levé straně verbum s adjektivem, obvykle je to verbum *být* s adjektivem a substantivum jako základ pravé strany. Základní dvoučlennou strukturu přirovnání lze popsat takto: **V k S**.

Přirovnání můžeme rozdělit na skupiny podle kolokací: **V k S**, **V-S k S**, **V-A k S**.

a) Struktura kombinující verba a substantiva (V k S)

Je to základní struktura výrazu přirovnání. Na levé straně je sloveso a na pravé straně je substantivum. Například *dřít jako kůň/soumar*, *mlčet jako ryba*, *řvát jako tur*, *žít jako zvíře*, *krást jako straka*, *bojovat jako lev*, *chovat se jako zvíře*, *zrudnout jak rak*, atd.

dřít jako kůň/soumar - význam tohoto frazému je popsán ve SČFI takto: „(člověk při dlouhodobé těžké práci n. nezvyklé námaze:) velmi namáhavě, těžce a usilovně pracovat, obv. Bez pomoci stroje apod. „(Čermák a kol. 1983, s. 180) Byť kůň a soumar mají podobný význam, našli jsme v korpusu více výskytů kombinací s koněm než soumarem (pouze 2). Představují různé funkce v různých spojeních / větách.

(Mnich z přízemí)

"Pokud budu dřít jako kůň, do pondělka bych snad tu potvůrku na půl minuty slušně roztančila" poznamenala Rebeka.

Ve větě plní funkci vedlejší věty příslovecné podmínkové.

(STYL, č. 17/2009)

S odchodem syna se dodnes nedokáže smířit Dře jako kůň, aby dětem zajistila úroveň, na kterou byly zvyklé.

Ve větě má funkci vedlejší věty příslovečné účelové.

(Lidové noviny, 2. 5. 2009)

*Je zajímavé, že jsem nálepku zlatokopky dostala od bulváru zrovna já, která **dřu jako kůň** a taky si slušně vydělám " říká.*

Ve větě plní funkci vedlejší věty přívlastkové.

(Právo, 24. 11. 2009)

*Na nás hráče je vyvíjen obrovský tlak. **Dřu jako kůň**, protože chci uspět.*

Ve větě má funkci vedlejší věty příčiny.

mlčet jako ryba - tento frazém znamená, že člověk na nějaké dotazy neodpovídá, nekomentuje, a nemluví o svém názoru. Dále uvádíme několik příkladů z korpusu.

(Týden, č. 40/2006)

*Když se to léta týkalo jen "obyčejných" lidí, když vládli socialisté, kterým to nevadilo, Almer **mlčel jako ryba**.*

Má funkci ve vedlejší větě příslovečné přípustkové.

(Dvě knihy vzpomínek)

*Lidé pracovali se zatajeným dechem a **mlčeli jako ryby**. Nikdo nevěděl, kdo dostane*

Plní funkci v souvětí souřadném s poměrem slučovací.

(Láska)

*na který jsem musela odpovědět. I když normálně **mlčím jako ryba**, slyšíš, Celestial? Nepopírám, že byla opravdu*

Ve větě vystupuje v roli vedlejší věty příslovečné přípustkové.

Tento frazém má další variantu *mlčet/být němý jako kapr*. Nicméně v korpusu nebyl nalezen žádný výskyt v kombinaci s kaprem. Pro výraz *němý jako ryba* jsme našli 5 výskytů.

řvát jako tur - pro tento frazém existují různé varianty: *řvát/zařvat jako tur, nebo mít hlas jako tur*. Tento výraz znamená řvát, křičet často zbytečně nahlas nejen bolestí, vztekem, ale také při zpěvu. Existuje další frazém *řvát jako lev*, který má nižší frekvenci (pouze 4) v korpusu. Zde ho však rozebírat nebudeme.

(Nezbytné věci)

*A to je také dobře, protože Alan vždycky **řve jako tur**, když Norris zapomene a nechá uniformu povalovat někde po stanici.*

Plní funkci vedlejší věty příslovečné důvodové.

(Černé díky a budoucnost vesmíru)

*Moje nejranější vzpomínka je, jak stojím v mateřské školce Byronova domu v Highgate a **řvu jako tur**.*

Tento frazém vystupuje v roli souvětí souřadného s poměrem slučovacím vě větě.

(Sebranka)

Řval jako tur, ale tušil jsem, že to přehrává.

Je to souvětí souřadné, druhá věta je s poměrem odporovacím.

(Story, č. 7/2006)

Dlouho jsem si myslela, že žena, která se nesvíjí a neřve jako tur, je frigidní.

Má funkci vedlejší věty přívlastkové.

Pro druhou variantu *mít hlas jako tur* jsme v korpusu příklad nenašli.

žít jako zvíře – tento frazém popisuje způsob života člověka, bez kontaktů s lidmi, žít v nepořádku a bez základních potřeb k životu. Podobný animální frazém je *žít jako dobytek*. Mezi těmito frazémy je rozdíl významový. U výrazu „*žít jako zvíře*“ nalezneme příčinu, pramenící např. z tragédie nebo ze zlomu duše. U frazému *žít jako dobytek* se nejedná o příčinu, spíše jde o druh lidského chování, způsobu života.

(Bláznova čítanka – fejetony)

Tu se mi zdá, že pro nás, kteří nežijeme jako zvířata, jsou všechny dny už jenom všední. Všední den

Ve větě plní funkci vedlejší věty přívlastkové.

(Z deníku marnosti)

Viktor jí zkazil život, vylákal ji mezi sovy a jezevce, a chce, aby také žila jako zvíře ve svém doupěti. Celé dny nemá s kým promluvit.

Vystupuje v roli vedlejší věty příslovečné účelové.

(Tajné zasvěcení)

Jež člověk přijal, ale sám nevytvořil, protože žije jako zvíře výhradně reflexy duševních vloh vždy přesně rozlišujících "já " a " to".

Vystupuje v roli vedlejší věty příslovečné důvodové.

krást jako straka – nebo *být jako straka*. SČFI popisuje význam tohoto frazému takto: „*člověk zvykově, výchovou, obv. v souvislosti i s celkově volnějším chováním, ve vztahu k majetku druhých, zvl. nehlídanému, menším pohozeným předmětům apod.*” (Čermák a kol., 1983, s. 332)

(Deníky Bohemia, 12. 4. 2007)

Využil velikonočních svátků a nerušeně se prošel po několika kancelářích. Přitom kradl jako straka. Úřad postrádá videokameru, kopírku a pokladnu s písemnostmi.

Je to jednoduchá věta oznamovací.

(DVIDMAG, č. 5/2005)

JÁNOŠÍK František Kuchta i když ho dějiny zařadily spíš jako národního hrdinu, fakt, že **kradl jako straka**, mu nikdo neodpáře. Dogmata jako

Ve větě má funkci vedlejší věty přívlastkové.

(Maskovaná kráska)

*těm nejbohatším z nás. Na našich večírcích loupí a **krade jako straka** a my přitom vypadáme jako totální tupci. Když připravila*

Plní funkci souvětí souřadného s poměrem slučovacím.

bojovat jako lev – tento frazém má ve slovníku další variantu *bít se / bránit se jako lev*. Ve SČFI je popsán jako „(Muž ve fyzickém i intelektuálním zápase, popř. sporu ve snaze získat čestnou cenu, morální vítězství n. čestně podlehnout při přesile) statečně, hrdinně a neohroženě bojovat n. vystoupit proti někomu.“ (Čermák a kol. 1983, s. 188) Byť má tento frazém tři varianty, z korpusu jsme zjistili, že *bojovat jako lev* má 18 výskytů, *bít se jako lev* má 2 výskyty a u varianty *bránit se jako lev* jsme nenašli žádný. Dle četnosti výskytů se tento frazém nejčasteji používá v publicistice (33%) a v odborné literatuře (27.7%).

(Xantypa, č. 3/2005)

*Před kamerami si zachovával dekorum, v něm to ale vřelo. **Bojoval jako lev**. Dostat se do národního mužstva není lehké, probojovat*

Je to věta jednoduchá oznamovací.

(Nedělní Blesk, č. 36/2007)

*fyzickou kondicí, pohyboval se s obtížemi. O život **bojoval jako lev**, ve skrytu duše však věděl, že prohraje.*

Má funkci souvětí souřadného s poměrem odporovacím.

(Právo, 10. 10. 2006)

*Kluci **bojovali jako lvi** a všichni odvedli maximum. Po dvou bodech získali Janásek*

Vystupuje v roli souvětí souřadného s poměrem slučovacím.

chovat se jako zvíře – narozdíl od *žít jako zvíře*, tento frazém vyjadřuje chování člověka, který se po požití alkoholu chová agresivně, sprostě a ztrácí zábrany. Korpus uvádí další dvě varianty *opít se jako zvíře* a *být opilý jako zvíře*. U frazému *opít se jako zvíře* v korpusu není nalezen žádný výskyt. U druhé varianty *být opilý jako zvíře* jsme našli pouze 2 výskyty. Frazém, který má velmi podobný význam, a to *chovat se jako dobytek* je popsán, včetně rozdílu mezi nimi, u frazému *žít jako zvíře*.

(Sport, 6. 8. 2009)

*a tak se stali terčem dalšího Sošnikovova útoku. "**Choval se jako zvíře**," ulevuje si Ladislav Boušek.*

Přímá řeč, jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Marketing & Media, č. 11/2008)

*nevyužitý komunikační potenciál, "dodává Filip Hrubý. *Chováme se jako zvířata? Nejen v reklamě přisuzujeme některé lidské vlastnosti raději zvířatům.*

Je to jednoduchá věta, tázací způsob.

(Vesmír, č. 10/2005)

ale přímo dokumentuje jejich chování. Etologie vychází z knihy Chováme se jako zvířata? a mnohé z ní přebírá, tudíž je neméně čtivá a zasvěcenému laikovi srozumitelná.

Ve větě má funkci přístavku.

zrudnout jako rak – tento frazém znamená, že člověk je v obličeji červený studem. Ve SČFI nalezneme další dvě varianty, a to *být červený jako rak*, *zčervenat jako rak*. Zadali jsme tyto tři varianty do korpusu, ale u varianty *být červený jako rak* nebyl nalezen žádný výskyt. U druhé varianty *zčervenat jako rak* jsou pouze dva výskyty. Velmi nás překvapilo zjištění, když jsme zadali výraz *být rudý jako rak*, a bylo nalezeno 18 výskytů, což je více než u výrazu *zrudnout jako rak* (12 výskytů). Považujeme proto takový výraz za nový frazém.

(Poslední rituál)

dýchací cesty, aby se zvýšila rozkoš? " Dóri zrudl jako rak. "O tom s váma mluvit nechci," prohlásil úsečně .

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Skandální manželství)

nikdy bych se nedostal na Edgewood. "Douglas ted' zrudl jako rak. Dobrý Bože, nemůžu uvěřit, že můj vlastní syn

Je stejná jako výše příklad, jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Zamilovaný ničema)

Danny neodpověděla, ale zrudla jako rak. Věděla, že by měla mluvit lépe, ale to by se musela víc soustředit.

Vystupuje v roli souvětí souřadného s poměrem odporovacím.

b) Struktura kombinujícího se verba - substantiva a substantiva (V-S k S)

Jedná se o subtyp k základnímu typu V k S. Substantivum vstupuje do slovních kombinací. Patří sem např.: *mít hlad jako vlk*, *(mít) zrak / oči jako ostrůž* atd.

mít hlad jako vlk – tento frazém znamená, že člověk má velký hlad a chuť k jídlu. Ve SČFI je další varianta *být hladový jako vlk*. Při vyhledání této varianty v korpusu, měla tato varianta mnohem menší frekvenci než varianta druhá, pouze 6 výskytů. V korpusu existuje 47

výskytů frazému *mít hlad jako vlk*. Velmi zajímavým faktem je, že u 28 ze všech výskytů je zdrojovým jazykem jazyk cizí, tj. 65.96%, čeština u 34.04%.

(Jíst, meditovat, milovat)

*Když je po všem, vyhrabu se na nohy a vypořádám se ven na denní světlo v hrozném stavu - **mám hlad jako vlk**, žízním jako velbloud a jsem požívačnější než námořník při třídenní dovolence v přístavu.*

Vystupuje v roli přívlastku ve větě.

(Lidé a země, č. 10/2006)

*Po celodenním sportování **mám hlad jako vlk** a těším se na večeri.*

Je to souvětí souřadné, poměr slučovací.

(Ikarie, č. 8/2008)

*Nepočtila ho pohledem ani nadávkou, rychle proto zamířil k lesu. **Měl hlad jako vlk**. Včera celý den nejedl a cítil, jak mu kručí žaludek.*

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Harry Potter a vězeň z Azkabanu)

*Zlaté talíře a poháry před nimi se náhle zaplnily jídlem a pitím. Harry, který si najednou uvědomil, že **má hlad jako vlk**, si naložil ode všeho, na co dosáhl, a pustil se do jídla.*

Má funkci vedlejší věty předmětné.

mít oči jako ostříž – tento frazém znamená, že člověk má velmi dobrý zrak. Další varianta je *mít zrak jako ostříž*. Obě varianty nemají nadprůměrně vysokou frekvenci. *Mít oči jako ostříž* má 8 výskytů a druhá varianta má 2 výskyty.

(Vzrušení)

*ale dívka se opět sklonila k šití. Věděla, že matka **má oči jako ostříž**. John Campbell galantně souhlasil, že lady Mary Montaguovou*

Plní funkci ve větě vedlejší předmětné.

(Bulvár, č. 6/2008)

*V první chvíli, při laickém porovnání znaku Pardubic a znaku Hlinska se zdálo, že Řezníček **má oči jako ostříž** a zlínská firma, která pohled vydala, udělala velikánskou chybu.*

Má funkci ve vedlejší větě podmětné.

(Bourneův mýtus)

*Já **mám oči jako ostříž**. Dál hledat nemusíte.*

Je to jednoduchá věta, oznamovací.

c) Struktura kombinující verba (být) - adjektiva a substantiva (V-A k S)

Zde máme další skupinu struktury. Na levé straně je sloveso být – adjektivum a na pravé straně je substantivum. Patří sem například *být šťastný jako blecha*, *být tvrdohlavý jako mezek*, *být mazaný jako liška*, *být čilý jako rybička*, *být rudý jako rak*, *být mírný/ krotký jako beránek*, *být slabý jako moucha*, *Je jich (tam) n. je tam lidí jako much*, *být utahaný jako pes*, *být (jako) vlk v rouše beránčím*, *být (červený/ rudý)/ zrudnout /zčervenat jako krocan*, *být (silný) jako býk/ bejk*, atd.

být šťastný jako blecha – toto ustálené spojení vyjadřuje „*vysoce spokojený, zbavený starostí a s ulehčením spontánně vyjadřovat svou radost*”. (Čermák a kol. 1983, s. 47) Frazémů spojení s blechou je celkem 7 ve slovníku. Zadali jsme je jednotlivě do korpusu, ale kromě toho spojení *být šťastný jako blecha*, ostatní se objevují buď s velmi nízkými výskyty nebo se vůbec nevyskytuje v korpusu.

(Nenasytá)

malého Karla. Jsou mu teprve tři roky. Liz je šťastná jako blecha. "V Liz dřímají silné mateřské pudy.

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Lidové noviny, 21. 7. 2007)

I kdybychom našli pouze jedinou minci, byli bychom šťastní jako blechy, "řekl britskému deníku Guardian David.

Plní funkci vedlejší věty příslovečné podmínkové.

(Jeden okamžik v čase)

nechala se odtáhnout ven. I v tom delíriu jsem byla šťastná jako blecha. Objala jsem markýzovo mužné tělo a zavřela oči.

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

být tvrdohlavý jako mezek – toto spojení má další variantu *být (umíněný / paličatý) jako mezek/ osel*, nicméně pouze *být tvrdohlavý jako mezek* má vyšší frekvenci. Frazém s podobným významem *být tvrdohlavý jako beran*, ale v korpusu nebyl nalezen. Mezi těmito dvěma frazémy je malý rozdíl ve významu. Frazém *být tvrdohlavý jako beran* charakterizuje vlastnost dospělého člověka, který není schopný přiznat svou chybu a obvykle vytrvale prosazuje svou pravdu. Byť u tohoto druhého spojení *být tvrdohlavý jako mezek* se také jedná o popis vlastnosti člověka, může se jednat jak o dospělého tak o dítě. Objeví-li se jiný názor nebo nápad při diskusi, vždy zastává a prosazuje jen svůj návrh či názor.

(Položte ji mezi liliemi)

obchodu . *Byl to tvrdý, protivný starý kvaker, **tvrdohlavý jako mezek**. Oženil se dvakrát. Janet byla z prvního manželství*

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Kouzelný týden)

*"Nenech se ošálit těmi staromódními způsoby. **Je tvrdohlavý jako mezek a mazaný jako liška**."* Maudie se podívala na

Je to souvětí souřadné ve slučovacím poměru. Druhá část věty *mazaný jako liška* je také frazém. Probereme ho v následujícím frazému.

(Mladá fronta DNES, 3. 1. 2007)

*Byla hodná, ale hodně paličatá. Dodnes **je tvrdohlavá jako mezek**. Byla také trochu nezvykle na svůj věk vážná, ale*

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

být mazaný jako liška – existují další varianty *být chytrý / lstivý jako liška*, u první varianty bylo nalezeno v korpusu jen několik výskytů (4), u druhé varianty *být lstivý jako liška* nebyl nalezen žádný. Frazém popisuje člověka, který je zkušený a umí chytře zničit druhého.

(Láska)

*Chudák máma. Chudák stará May. Musela **být mazaná jako liška**, aby přežila a zachránila*

Je souvětí podřadné. Plní funkci vedlejší věty příslovečné účelové.

(Nenasytná)

*téměř proti jeho vůli. Nejen, že oplývala nesmírnou krásnou, ale navíc **byla mazaná jako liška**.*

Téměř všechny pohledy zúčastněných se obdivně upíraly na měsíční trůn.

Je to souvětí souřadné, poměr odporovací.

(Blízký konec)

*oela Bonheima čtyřicet let a můžu ti říct, že **je mazaný jako liška**. Být na tvém místě, dal bych si záležet, abych ho měl vedle*

Je souvětí podřadné, vedlejší věta podmětná.

být čilý jako rybička – ve SČFI jsou zaneseny varianty *být čerstvý/mrstný jako ryba/rybička*, a jsou popsány takto: „Člověk fyzickou energií a pohyby:)

1. (*přes námahu, delší vypětí n. pokročilé stáří a proti očekávané únavě, ospalosti apod.:*)
být velmi čilý, plný energie, být stále ještě pohyblivý a fyzicky svěží, být schopen ještě pohybu a být fyzicky svěží, být schopen ještě pilně pracovat;

2. (přirozeně n. v reakci na něco, někdy opakovaně:) pohnout se, skočit, uhnout se velmi rychle, hbitě a šikovně“. (Čermák a kol. 1983, s. 307)

(Sex je fajn)

snad spíš i v práci , ne? "Sven ho ujistil, že je čilý jako rybička, naskočil na moped a odjel k lékaři. Uplynulo jen několik málo dní

Je to souvětí podřadné, vedlejší věta podmětná.

(V pasti)

je v pořádku , "dodala spěšně. "Je už zase čilý jako rybička. Nechali si ho jen přes noc na pozorování

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Osudný zvrát)

viselo na šňůře. Je v domově pro přestárlé, ten starý zahradník, ale čilý jako rybička. "Říkala jste U medvěda v Sindonu? "Začala mu složitě a zmateně

Je to souvětí souřadné, poměr odporovací. **být rudý jako rak** – je to nový frazém, jež má dle korpusu 18 výskytů. Má stejný význam a strukturu jako frazémy *zrudnout jako rak* (12 výskytů v korpusu), *být červený jako rak* (nebyl nalezen žádný výskyt v korpusu).

(Romano hangos, č. 18/2005)

Rozsudek je vyloženě rozhodil. Zejména Jaš, když odcházel ze soudní síně, byl rudý jako rak a zlostně od sebe odháněl přítomné novináře

Je to souvětí podřadné, vedlejší věta příslovečná časová. Ve souvětí *byl rudý jako rak* je věta hlavní.

(Kukla motýla)

jen přátelé; chodili jsme spolu na přednášky. "Tak proč jsi rudá jako rak? Vzpomeň si, co se stalo Lise. "Lisa Mineverová neuspěla

Je to věta jednoduchá, způsob tázací. Je to doplňovací otázka.

(Orlové smrti)

vyššího důstojníka přijímajícího pocty procházejících jednotek. Byl v tváři rudý jako rak a máchal rukama jako posedlý. Obersturmbannführer nemusel být

Je to souvětí souřadné a poměr slučovací.

být mírný/ krotký jako beránek – tento frazém vyjadřuje vlastnost člověka, který je trpělivý a vldný. Adjektivum v tomto spojení může být *mírný* nebo *krotký*. Přestože existuje i třetí adjektivum *trpělivý* v tomto spojení, v korpusu nebyl nalezen žádný výsledek. V této práci se třetí variantou zabývat nebudeme. Příklady a analýza se budou týkat prvních dvou variant.

(Láska na vlnách)

*ale naštěstí na mě dal. A poté už **byl mírný jako beránek**. Je to hodný chlapec, pokud mu nenaletíte na jeho nesmysly. "Markýzi se určitě*

Je to věta jednoduchá a oznamovací způsob.

(Lidé a země, č. 5/2007)

*rádi mlátí své ženy! Ale rastamani ne, ti **jsou krotcí jako beránci**, "usmívá se spokojená Yasmine, zatímco mi připravuje*

Je to souvětí podřadné vedlejší věty příslovečné příčinné.

(Lidové noviny, 17. 3. 2006)

*přesto neminula. Sociální demokrat Falbr dnes sedí v Evropském parlamentu a odboráři **jsou krotcí jako beránci**. Do kritiky nejsilnější vládní strany se pouštějí*

Je to souvětí souřadné, a poměr slučovací.

být slabý jako moucha – tento frazém popisuje slabost člověka po nemoci nebo nevolnosti. Frekvence v korpusu je 10. Kromě toho frazému je dalším spojením *mít sílu / být jako ženatý vrabec*, který má obdobný význam a popisuje slabost člověka. Malý významový rozdíl je v tom, že člověk něco špatně odhadl, na co mu síly nestačí. U *být slabý jako moucha* se sice také jedná o slabost člověka, ale příčinou této slabosti je nemoc.

(Nedopsané příběhy a jiné hry)

*Musím si sednout. **Jsem slabej jako moucha**. (Chce si nalít koňak, ale třesou se mu ruce) Eva: Nemám ti radši nalejt? Je to škoda*

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Anny Ondráková a Max Schmeling)

*od Lawrence Huxleyho. Jednomu reportérovi vysvětlovala: "**Jsem slabá jako moucha**, protože jsem celé dny před zápasem samým rozčilením skoro nejedla.*

Je to souvětí podřadné, věta hlavní.

(Tarantule Uvězněná paměť)

*měl v kapse županu. **Byl jsi slabý jako moucha**. Tarantule tě pustil ze sklepa ven a zavedl tě do nevelkého*

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

je jich (tam) n. je tam lidí jako much – pro tento frazém existují dvě varianty. Popisuje husté seskupení většího množství lidí. V korpusu lze pro obě varianty nalézt celkem 14 výskytů. Dále rozebereme příklady obou variant.

(Zostření paměti po úrazu)

nebyla vylidněná, právě naopak. Na ulicích **bylo lidí jako much**. Na to, že byl všední den, tedy doba pracovní

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(V žabím pyžamu)

povinnost je nakrmit a ubytovat. Kdysi na tom možná něco bylo, ale teď **jich je všude jako much**. "Já vím! Jeden dva žebráci

Je to souvětí souřadné, poměr odporovací.

(Mašínové)

Bylo jich na mýtině jako much. Mohli jsme je vidět škvírami mezi větvemi. Pokřikovali

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

být utahaný jako pes – další spojení je *být utahaný jako čokl* (pouze 1 výskyt v korpusu). Obě dvě varianty mají stejný význam. Toto ustálené spojení znamená, že člověk je velmi unavený. Další animální frazémy se stejným významem jsou tyto frazémy: *být utahaný jako kotě / štěně, být utahaný jako kůň*.

(Norské dřevo)

*ještě dlouho nemohl usnout. **Byl jsem utahaný jako pes**, ale spánek ne a ne přijí . Nakonec jsem vstal z postele, šel k oknu*

Je to souvětí souřadné, jejichž poměr je odporovací, jde o větu hlavní.

(Zástava náhradního srdce)

*zvedne ostražitě obočí i hlavu. "**Jsem utahaný jako pes**. Najel jsem pět set kilometrů a bláhově jsem si myslel, že si aspoň doma*

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Stanice Bazilišek)

*postavilo na nohy. Byli přepracovaní, **utahaní jako psi** a až příliš dobře věděli, že dosahují úspěchů spíš navzdory systému než, díky němu, a to je naplňovalo ještě větší hrdostí.*

Je to souvětí souřadné, poměr důsledkový.

být (jako) vlk v rouše beránčím – v korpusu bylo nalezeno 7 výskytů, ale pouze ve tvaru *vlk v rouše beránčím*. Ani jeden výskyt nebyl se slovesem být. Z daných 7 výskytů jsou 4 z oblasti odborné literatury.

(IT Systems, č. 8/2009)

*Jak na insidery Dost ale strašení - jak se máme na **vlky v rouše beránčím** připravit a jak se co nejlépe chránit? V první řadě je zapotřebí omezit množství osob majících*

Je to souvětí souřadné, poměr vysvětlovací.

(Právo, 4. 10. 2007)

Prý je kontroverzní. Neodpustitelný hřích v zemi vlků v rouše beránčím. O prázdninách chodily pozvánky 7 a půl od Bařova kanálu

Je jednoduchá věta, oznamovací způsob, frazém plní funkci přívlastku.

(Auto.cz, 21. 8. 2006)

trojkových kombi je náš dnešní cíl: BMW 330i Touring . 6 válců x 6 rychlostí = 330i . Při dočasné absenci sportovního vrcholu trojkové řady je relativně civilní třístatřícítka skutečným vlkem v rouše beránčím. Standardní outfit není ani zdaleka tak dravý

Je to jednoduchá věta. Tento frazém plní funkci jmenného přísudku se sponou.

být (červený/ rudý)/ zrudnout /zčervenat jako krocan – v korpusu je celkem 9 výskytů.

Jedná se o spojení se slovy *červený, rudý, zrudnout, anebo zčervenat*. Tento frazém vyjadřuje stav, kdy se člověk rozzlobí a zrudne v obličeji.

(Totem)

Ohlédl se na mladého policistu, který stál celý zaražený, rudý jako krocan a pořád pomrkal. "Větší hrůzu jsem v životě neviděl

Je to souvětí podřadné, ve vedlejší větě přívlastkové plní funkci přívlastku.

(Den poté)

oslovil přímo jeho. Viděl, jak Becker ztuhl a vzápětí zčervenal jako krocan. Lidé jako on byli vždycky citliví na to, když jim někdo

Je to souvětí podřadné, vedlejší věta doplňková.

(Paní de Wintrová)

vonící vzduch. Ale tam jsme se nezdržely; následovala jsem paní Danversovou, když po koberci červeném jako krocan stoupala stále vzhůru do vyššího patra a ještě do dalšího. Zde byly všechny

Je to souvětí souřadné. Druhá hlavní věta má vedlejší větu příslovečnou časovou, v této větě plní funkci přívlastku.

být (silný) jako býk/ bejk – tento frazém znamená, že muž má obrovskou sílu, je „*fyzicky velmi silný*“. (Čermák a kol. 1983, s. 58) Další animální frazém se stejným významem je *být silný jako lev*. V použití těchto dvou ustálených spojení je velmi malý rozdíl. Spojení *být silný jako lev* popisuje nejen, jakou sílu má, ale také vyjadřuje, že je mocný a statečný. Tento význam necítíme u spojení *být silný jako býk*.

(Andělé pustiny)

vrazil a ten odletěl přes půl silnice. **Je silnej jako býk.** Úplně mě ohromila ta jediná rána starého ruského patriarchy

Je to jednoduchá věta, oznamovací způsob.

(Totem)

Měl jsem ho co držet. **Byl silný jako býk,** ale natáhnout páku a vsunout do komory další náboj se mu už nepodařilo. "Ajajaj

Je to souvětí souřadné, poměr odporovací.

(Simon Wiesenthal a jeho případy)

zabil Wagner vlastníma rukama. **Byl silný jako býk** a podvyživené vychrtlé vězně zabíjel tak, že je udeřil silně do břicha, nebo s nimi praštil o zem. Byl prostě

Je to souvětí souřadné, poměr slučovací.

Shrnutí

V této podkapitole jsme frazémy prozkoumali skrze různé příklady uvedené v korpusu. Z hlediska syntaktické funkce tyto animální výrazy jsou obvykle věty vedlejší příslovečné nebo souvětí souřadné s různými poměry. Výjimečně plní funkci ve větě také přístavku, přívlastku či jmenného přísudku se sponou.

Z hlediska sémantiky víme, že většinou animálních frazémů přirovnáním charakterizují člověka. Nicméně při podrobné analýze jsme se setkali s příklady, které popisovaly předměty místo vlastností člověka, například ve větě „*Při dočasné absenci sportovního vrcholu trojkové řady je relativně civilní třistatřicítka skutečným **vlkem v rouše beránčím.***“ (Auto.cz, 21. 8. 2006) Zde animální výraz zdůrazňuje vlastnost auta. Další podobný příklad nalezneme ve větě a „*Ale tam jsme se nezdržely; následovala jsem paní Danversovou, když po koberci **červeném jako krocan** stoupala stále vzhůru do vyššího patra a ještě do dalšího.*“ (Paní de Wintrová) Víme, že výraz *červený jako krocan* je obecně přirovnání barvy obličeje člověka při rozzlobení, ale zde je použit ve vztahu ke koberci.

Základním vyhledáváním v korpusu jsme našli i nová spojení, která jsou považována za nové frazémy. Jedná se například o: *přilepit se / lepit se na někoho jako pijavice; držet se někoho jako pijavice; chovat se jako hovado; kňučet jako štěně; tvářit se jako štěně; žít jako jezevec; stát jako čáp na jedné noze*, atd. Frazémy se slovy pijavice, hovado, štěně, jezevec, a čáp najdeme běžně ve SČFI. Tyto nové výrazy byly částečně sémanticky inspirovány původními frazémy. Např. ve slovníku nalezneme frazémy *mít nohy jako čáp; chodit jako čáp*, v korpusu se nalézá nový výraz *stát jako čáp na jedné noze*, ten ale stále souvisí s charakteristikou nohy.

3.2 Animální frazémy z 2. svazku SČFI: – Výrazy neslovesné

Tento svazek slovníku pojednává o frazémech na nevětné a neslovesné úrovni. Jedná se zejména o frazémy nominální (substantivní, adjektivní, zájmenné) a adverbiální. Kromě těchto dvou hlavních typů jsou tu i další, například frazémy číslovkové, relační (prepozicionální, konjunkční, deiktické a partikulární). Z pohledu struktury v tomto svazku jsou nejvíce zastoupeny kombinace substantiva a adjektiva, tj. buď A-S nebo S-A, např. blesková válka (A-S), král nebeský, beran beranská (S-A); a kombinace substantiva a substantiva (S-S) v nominativu, např. kolo dějin, pán domu. Co se týče animálních frazémů neslovesných, nejpočetnějšími výrazy jsou kombinace substantiva a adjektiva, zvl. A-S. Přirozeně existují i další typy např. předložkové např. *pod psa*; S-S – např. *král zvířat*; S-S-S – např. *vepřo knedlo zelo*, atd.

Animální výrazy neslovesné dělíme dále na menší skupiny podle jejich struktury. Také provádíme analýzu jednotlivých skupin z hlediska syntaktické funkce a sémantiky. Strukturně animální výrazy neslovesné pak lze rozdělit na tyto skupiny:

- **A-S (včetně přivlastňovací zájmeno-S, S-A)**
- **S-S (včetně S-S-S)**
- **prep-S (včetně prep-A-S, S-prep-S)**
- **a typ složitý**

3.2.1 Kombinace substantiva a adjektiva (A-S, přivlastňovací zájmeno-S, S-A)

Tato kombinace je v tomto svazku slovníku nejpočetnější. Podle frekvence (minimálně 7 výskytů v korpusu) bylo celkem nalezeno 66 frazémů, u nichž se jednalo o 36 různých druhů zvířat. V počtu 28 druhů se objevovala v podobě adjektiva, 14 druhů v podobě substantiva, 6 druhů buď adjektivum, nebo substantivum v různých výrazech (můra, husa, kůň, pták, vlk, ryba). Zde patří například tyto výrazy: *noční můra, husí kůže, trojský kůň, kuří oko, tažný / stěhovavý pták, vosí hnízdo, mořský vlk, orlí nos, noční motýl, velké zvíře, myší díra, medvědí služba, ranní ptáče, psí život, husím pochodem, vrabčí hnízdo, černá ovce, kočičí hlavy, malá ryba, krokodýlí slzy, kovářova kobyla, liška podšitá*, atd.

a) Struktura A-S

noční můra – tento výraz lze najít v korpusu v celkem 1126 výskytech. Nejčastěji je v beletrii 58.8%, v publicistice 23.3% a v odborné literatuře 17.9%. Uplatňuje se v roli podmětu, předmětu, jmenného přísudku, přivlastku či doplňku.

(Ruská sekce)

*Na téhle operaci nám záleželo a jako **noční můra** nás pronásledovala obava, že by nám Barley mohl zbankrotovat, sotva ji spustíme.* (doplňk)

(Nedělní Blesk, č. 9/2007)

*Sjezdovka Prampero v italském středisku Tarvisio se během posledních dní stala **noční můrou** sjezdařek a včerejší sjezd Světového poháru to jen potvrdil.*

Ve větě má funkci jmenného přísudku.

(Svět motorů, č. 50/2009)

*Jeho ote, portorický mariňák, říká, že ho tyhle **noční můry** pronásledují již od jedenácti let. Hop s autem Travis*

Plní funkci podmětu ve větě.

(Vlámské tajemství)

*Je jisté, že pro Pietra se prostor knihovny v posledních týdnech změnil v místo **nočních můr**, nebo spíše vlastního odsouzení. Na druhé straně na*

Má funkci přívlastku ve větě.

(Deníky Moravia, 3. 5. 2006)

*Raftáci Každý z nás si vzpomíná na **noční můru** dospívajícího teenagera, kterou je dovolená s rodiči.*

Uplatňuje se v roli předmětu.

husí kůže – tento výraz připodobňuje stav kůže při strachu nebo chladu, kdy na kůži vzniknou malé pupínky. Korpus uvádí 510 výskytů, většina z nich je z oblasti beletrie (75.3%). Často se vyskytuje ve spojení se slovesy *naskakovat / naskočit, nahánět / nahnat* a plní funkci podmětu ve větě; anebo se pojí se slovesem *mít*, a pak plní funkci předmětu ve větě.

(Diamantová cesta)

*Rovněž šestým smyslem vytušili fantomy, preludy a duchy; zatím vše viděli pouze rozmazaně, samé neskutečné, nejasné a mihotavé postavy, které doprovázely strašlivé skřeky, jež jim naháněly **husí kůži**.*

(Právo asylu)

*Zmatená a zděšená Ranilt stála a třásla se ve tmě, omráčená a zmatená dusotem kopyt za sebou, těly v prudkém, slepém pohybu, teplými stájovými pachy vířícími ve vzduchu a lechtajícými v nose, zatímco jí zděšením naskakovala **husí kůže**.*

(Lidé a země, č. 1/2007)

*vdova. Překladatelka Narine se odmlčí. Na rukou má **husí kůži**. Až po chvíli dokáže pomalu překládat dále. "Syn po katastrofě*

trojský kůň – SČFI popisuje tento frazém takto: *kdo n. co slouží v urč. prostředí jako prostředek lsti k oklamání někoho, k rozvrácení tohoto prostředí apod., popř. obratně vymyšlená lest jako východisko z obtížné situace.* (Čermák a kol. 1988, s. 155). Korpus pro tento výraz uvádí jeho celkovou frekvenci 164 výskytů, přičemž 67% je z odborné literatury, 18.3% je z publicistiky a pouze 14.63% je z beletrie. Jediným důvodem vysoké četnosti výskytu výrazu *trojský kůň* je jeho užití jako druhu počítačového viru. Tudíž *trojský kůň* dnes již není jen frazém, ale zároveň i technický termín. Ve větě má funkci doplňku, přívlastku, předmětu, jmenného přísudku.

(Antibiotický paradox)

Virus proniká jako trojský kůň vnější bariérou do buňky a uvnitř ji svým rozmnožováním zabíjí. Virus si sice může dovolit být

(Encyklopedie lži, podvádění a klamání s příklady a obrana proti nim)

Z literatury se uvádí také např. tzv. salámová metoda odčerpávání malých částek po delší dobu, které uniká pozornosti kontroly, nebo metoda trojského koně, kdy podvodník zabuduje do systému program, který pak sám provádí v jeho prospěch určité manipulace.

(Svět počítačů, č. 15/2005)

Poté by utilitka měla najít trojského koně, kterého následně odstraní. Není - li počítač nakažen, objeví se

(Svět počítačů, č. 15/2005)

Název viru je Trojský kůň Downloader. Wintrim . 2 . L – Status

kuří oko – zesílená kůže tvoří kuří oka na chodidle. Byť se setkáváme s tímto výrazem často v lékařství a v odborné literatuře, není to odborný termín, lékařsky je správné pojmenování hyperkeratóza.

Ve větě má funkci předmětu, podmětu, jmenného přísudku, příslovečného určení. Často se pojí se slovesem *šlapat / šlápnout* a předložkou *na*.

(Právo, 14. 2. 2006)

Řekl, že sám sebe nemůže hodnotit, ale byl by rád, aby hodnocení bylo nezávislé, a ne "ze strany těch, kterým jsme šlápli na kuří oko".

(Domácí přírodní léčiva)

Pokud se kuří oko zanítí, vetřete do něj rozdrcený česnek nebo syrovou cibuli, která z ložiska vytáhne hnis.

(Smrt morčete)

koncipientovi. "Já vím, že je to kuří oko. "A pak řekla: "Je to kuří oko

(Smrt morčete)

Jsem Josefa Allerheiliga, kloboučníka z Celetné ulice vdova, "řekla teta ve dveřích, "můj synovec koncipient mě přivádí kvůli kuřimu oku."

tažný / stěhovavý pták – tento výraz se objevuje ve dvou variantách. V jedné s adjektivem *tažný* a v druhé s adjektivem *stěhovavý*. Hledali jsme obě dvě varianty a zjistili jsme, že mají podobnou frekvenci. U spojení *tažný pták* je 89 výskytů a u spojení *stěhovavého ptáka* je 62 výskytu. Zde jsme podrobili analýze příklady frazému *tažný pták*. Ve větě nejčastěji plní funkci podmětu (43.82%) a přívlastku (32.58%).

(Hospodářské noviny, 7. 11. 2005)

*Už na jaře, tak jako každý rok, se budou **tažní ptáci** vracet na sever. Badyánové kouzlo*
(Čarodějovy pohádky)

*Šel rozkvétající jarní krajinou a na obloze proti sobě viděl přilétat hejna **tažných ptáků** vracejících se domů. Bohužel ale všichni*

(Přírodní klenoty České republiky)

*dále vegetačního krytu (lesní komplexy, stepi, vřesoviště apod.), a svérázných biotopů (mokřady, odpočinková místa **tažných ptáků**, jezera, jeskyně apod.). Pozornost je*

vosí hnízdo – tento frazém v korpusu nalezneme v 84 výskytech a polovina je z beletrie. 40.47% z výskytů je kombinace s předložkou *do*. Toto spojení popisuje neklidné a nebezpečné prostředí. Má funkci příslovečného určení místa, jmenného přísudku, podmětu ve větě.

(Lidé a země, č. 4/2004)

*Stromy jsou tu přímo ověšeny obrovskými **vosími hnízdy**, naštěstí se zdají prázdná. O tomto faktu*

(Lidové noviny, 23. 5. 2006)

*Záměr se ale nepovedlo zcela naplnit. Snaha píchnout do **vosího hnízda** Gogolovu i bez úprav stále platnou komedii o provinčním městečku,*

(Mladá fronta DNES, 19. 8. 2008)

***Vosí hnízda** jsou podle něj velká 20 až 30 centimetrů, sršní i půl metru. Sršní umějí zabít, ale jsou i užiteční. Přestože je nutné mít se na pozoru, když kolem létá vosa nebo sršeň, není*

mořský vlk – tento frazém se vztahuje k námořníkovi, vyjadřuje jeho znalost a zkušenost. Ve větě plní funkci podmětu, jmenného přísudku, přívlastku, předmětu.

(Zlý pes bez zahrady)

*"Kdo půjčí truhlu? "Kdysi se takoví **mořští vlci** házeli do moře .*

(Lidé a země, č. 3/2004)

*To je **mořský vlk**, se kterým spolupracují všechny profesionální týmy od National Geographic přes BBC po Jean-Michel Cousteaua.*

(ŠÍP, 5. 4. 2008)

*Útok nelítostných **mořských vlků** zažila včera ráno v Adenském zálivu velká francouzská jachta.*

(Playboy, č. 8/2007)

*Při tepelné úpravě dejte pozor, abyste **mořského vlka** nepřepeklí a nevysušili.*

orlí nos – tento výraz popisuje tvar nosu, který připomíná orla. V korpusu je k nalezení 71 výskytů, z toho 84.4% je z textů beletrie, a přičemž 43.66% je kombinací se 7. pádem s předložkou *s* nebo *nad*. Ve větě plní funkci podmětu, přívlastku, předmětu.

(Týden, č. 17/2007)

*Josef Mánes měl světlé vlasy, vysokou suchou postavu, **velký orlí nos**, dlouhé pěstěné nehty a výstředně se oblékal.*

(Lidé a země, č. 6/2005)

*Typický je pro ně **orlí nos**. Dalším národem, který se festivalu aktivně účastní, jsou Hemšínové. Jedná se pravděpodobně o potomky*

(Deníky)

*Žena s tváří zbrázděnou vráskami a **orlím nosem** - červené rty - ptačí vzhled - naprosto spokojená sama se sebou. Nerozhodní*

noční motýl – tento frazém představuje jiný název pro prostitutku. V korpusu bylo nalezeno 70 výskytů. Velkým překvapením je fakt, že 71.43% z nich pochází z textů odborné literatury. 22.85% je z textů beletrie a zbytek je z oblasti publicistiky. Oněch 71.43% z oblasti odborné literatury je použito v původním významu výrazu. Příkladem může být film, který nese název Noční motýl, patřící do odborného textu, a má zde samozřejmě tento název filmu uveden. Z hlediska funkce ve větě se může jednat o podmět, přívlastek, předmět. Nejčastěji plní funkci přívlastku ve větě (40%).

(S tebou mě baví život, č. 45/2007)

*Obvykle, tak jako ve snímcích **Ideál septimy**, **Osmnáctiletá** nebo **Noční motýl**, šel z jedné dámské náruče do druhé.*

(O pohlavním výběru)

*Zvyky zmíněných tří **nočních motýlů** nám ale nejsou známy, takže neobvyklý způsob jejich zbarvení nedokážeme vysvětlit.*

(Deníky Moravia, 29. 3. 2007)

Druhou část mé sbírky tvoří **noční motýli**, "líčí fotograf. Pestrobarevné krasavcimu přitom učarovali natolik, že

velké zvíře – SČFI popisuje takto „člověk mající (relativně) významné, důležité (společenské) postavení (v poměru k mluvčímu, k jiným)“ (Čermák a kol. 1988, s. 403)

Pokusili jsme se zadat tento výraz do korpusu ve dvou různých variantách, tj. velké zvíře, velký zvíře. U první varianty existuje 66 výskytů a všechny jsou v podobě pouze *velké zvíře*. Plní funkci podmětu, jmenného přísudku, předmětu, doplňku. U druhé varianty je počet výskytů 217 včetně oněch zmíněných 66 výskytů z první varianty.

(Za písni Severu aneb Proč bychom se neztratili)

Vyplašili jsme nějaké velké zvíře. Hlučně pádilo pryč, ale v mlze jsme je neviděli. Ale došli jsme k chatě! Z komína se

(K znamená Kennedy)

Ten chlapík je jistě velké zvíře; jeho čas je jistě cenný - ale v jedenáct dopoledne? To znamená, že to není pozvání

(Mé století)

To je bratr toho Tillessena, co střílel na Erzbergera, a je stejný katolík jako tohle velké zvíře od Centra, co je už v pánu. Ale de facto mi pokyny dával Hoffmann. Měl jsem pro

myší díra – tento výraz poukazuje na velikost resp. úzkost průchodu. Ve větě může plnit funkci příslovečného určení místa, předmětu, jmenného přísudku, podmětu.

(Pověsti vyšehradské)

polámání nohou. Tudy obyčejně chodili Vyšehradští do kostela. Nad schody ve výmolu byla "Myší díra". Byl to kus

(Deníky Moravia, 1. 3. 2008)

nedá Pranostika našich předků - "Na svatého Matěje každá myší díra se zavěje", může leckomu připadat naivní a úsměvná.

(Svátost manželství)

nebyl v dohledu. "Tohle je jako sypat písek do myší díry, "řekl Bill jednou večer.

medvědí služba – tento frazém SČFI popisuje jako „čin, činnost konaná s dobrým úmyslem někomu, něčemu prospět, pomoci, ale působící svým účinkem pravý opak“. (Čermák a kol. 1988, s. 311) Tento frazém nalezneme v korpusu v 55 výskytech, z nichž 35 je z textů publicistiky (tj. 63.63%), 13 výskytů je z odborné literatury (tj. 23.63%) a zbytek 7 výskytů je z beletrie (tj. pouze 12.72%). Nejvíce se uplatňuje v roli předmětu, je to 76.36%, dále plní funkci podmětu, jmenného přísudku se sponou ve větě.

(Lidé a země, č. 4/2004)

*zásadní dotaz. Jste křesťané? Holanští misionáři zde udělali **medvědí službu**, když obrátili děti přírody na křesťanství.*

(Nedělní Blesk, č. 11/2008)

*přesvědčovat ostatní, což by pro jeho svěřence mohla být **medvědí služba** Gabriela Osvaldová patron kategorie zpěváci nad 25 let. Pracuje pro úspěšné popové umělce,*

(Týdeník Rozhlas, č. 44/2005)

*obehrané v dlouhé řadě rolí, je pro protagonistu stejnou **medvědí službou**, jako umožnit mu v povídce Reparát ještě jednou dramaticky recyklovat jím samotným stokrát převyprávěné historky.*

ranní ptáče – tento výraz existuje ve dvou dalších variantách, tj. *ranní pták* a *ranní ptáček*. Tento frazém charakterizuje zvyk člověka, který je zvyklý, navykl si, vstávat brzy. Zkusili jsme zadat všechny tři varianty do korpusu. U varianty *ranní pták* jsme našli 4 výskyty a u varianty *ranní ptáček* pouze 1 výskyt. Mnohem více výskytů jsme našli u varianty *ranní ptáče*, celkem v 50 výskytů. Tento frazém je navíc zastoupen v beletrii (70%). Plní funkci podmětu, jmenného přísudku se sponou, předmětu, přívlastku ve větě.

(Pravidla žalu)

*Je to **ranní ptáče**, gumovými prsty mi svírá hrdlo a jeho horký, kyselý dech mi zní v uších. Ted' mě pronásleduje*

(Strom smíření)

*do konvice kávu a posadila se ke stolu. "Ty jsi ale **ranní ptáče**!" zahlaholil Luke. Přes tričko měl*

(Zelená míle)

*Elaine se ke mně někdy připojila, když na AMC dávali takzvané **Matiné pro ranní ptáčata**, které začínalo ve čtyři hodiny.*

psí život – vyjadřuje skutečnost, že nějaký člověk má těžký život. Často se objevuje ve spojení se slovesem *mít*. Tento výraz se nejvíce používá v publicistice, a to v 52.38%. Uplatňuje se v roli jmenného přísudku se sponou, předmětu, podmětu, atd.

(Zápisky o životě, smrti a útěku na Měsíc)

*Massenet byl bohužel nafoukaný osel, tak jako mnoho talentovaných lidí. 15. srpna Je to takový **psí život**, ale je to můj život.*

(Smrt krásných srnců)

*Snad nadávali na **psí život**, snad na židovský, ale to je všechno snad. Holan vstal,*

(Balada pro banditu a jiné hry na zapřenou)

*LEUTHOLD **Psí život je to, na mou duši, bídný, prosím vás, pusťte toho chudáka! Ať na krku má sebevětší vinu, trestem je, věřte, jeho řemeslo.***

husím pochodem – ve SČFI popisuje tento výraz takto: *v pochodující skupině s členy seřazenými po jednom za sebou, popř. též pohybujícími se pomalou kolébavou chůzí.* Co se týče funkce ve větě, tady nejčastěji plní funkci příslovečného určení způsobu.

(Simon Wiesenthal a jeho případy)

*Jsmo nahé a musíme kráčet **husím pochodem** kolem doktora Mengeleho. Několik mladých žen (Šlisselburgská pevnost)*

*Když jsem poprvé uviděl skupinu Giljaků se smolně černými vlasy, jak kráčejí **husím pochodem** s puškami přes rameno a holemi v rukou na obranu před ruskými psy,*

(Lidé a země, č. 11/2005)

*druhý den téměř necítla stehna. **Husím pochodem** jsme seřazeni jeden za druhým zvládli patnáct kilometrů, jako by se nechumelilo (a ono našťěstí nechumelilo.)*

vrabčí hnízdo – popisuje *neučesané rozčuchané vlasy.* (Čermák a kol. 1988, s. 96) Ve větě plní funkci předmětu, doplňku, atd.

(Juicy, č. 4/2008)

*Jestliže máte krátké vlasy, můžete do nich nanést trochu stylingového gelu a uhladit je dozadu, nebo si naopak udělat na hlavě **vrabčí hnízdo.***

(Nástrahy zubařského křesla)

*Slečna Sainsbury Sealová se trochu zahihňala a poopravila si **vrabčí hnízdo** svých kadeří.*

(Pravidla žalu)

*Ale jsem spíš vdova podle Jacka Daniela - běduju v supermarketu a likviduju pult se saláty, vlasy rozčuchané jako **vrabčí hnízdo.***

černá ovce – tento výraz má ještě další variantu *prašivá ovce / ovečka.* Byť existují i jiné kombinace, v korpusu jsou uvedeny pouze 2 výskyty varianty *prašivá ovce.* Nejčetnější počet výskytů je u varianty *černá ovce* (24 výskytů). Ve SČFI je tento výraz popisán takto: *člověk, zprav. člen rodiny, jiného kolektivu n. společenství, který má (právem n. neprávem) v rámci tohoto kolektivu i mimo něj pověst nezdárného, špatného člověka a kterým ostatní opovrhují, odsuzují ho, popř. ho i izolují a bojkotují.* (Čermák a kol. 1988, s. 222).

Plní funkci podmětu, jmenného přísudku se sponou, předmětu, doplňku.

(Balada pro banditu a jiné hry na zapřenou)

*Rodiče to přežijí. Jsem **černá ovce** rodiny. Samé flámy a avantýry.*

(Domovní znamení staré Prahy)

*Jan Hebenštrajt, který tu bydlel do roku 1582, proslul jako **černá ovce** rodiny.*

(Kejklíč z Lublinu)

*dokud jejich manžely nepustili. Ale Zeftel byla **černá ovce** - méně než cikán. Kromě toho to*

kočičí hlavy – popisuje tvar jednohon typu dlažebních kamenů. Tento frazém se používá jak v beletrii, tak v publicistice a v odborné literatuře. V drtivé většině se ho používá v beletrii - 76%, oproti pouhým 4% zastoupeným v odborné literatuře. Vystupuje v roli předmětu, přívlastku, jmenného přísudku se sponou, podmětu ve větě.

(Zaprodanci)

*Obrátil pohled do tmy, vykročil vpřed, ale neviděl ani krok před sebe a klopýtal přes **kočičí hlavy** s obavami, že každou chvíli narazí do nějaké zdi.*

(Ikarie, č. 1/2009)

*Škobrtaly jsme dál. **Kočičí hlavy** byly místy vyviklané, povrch mostu ztuhl v kamenných vlnách.*

(Plechový bubínek)

*Ulice, to byly **kočičí hlavy**. Na udusaném písku na dvorku se množili králíci a klepaly se tam koberce. Podkroví kromě*

malá ryba – tento výraz je celkem zastoupen v korpusu 24 výskyty. Ve SČFI je význam tohoto frazému popsán jako menší úspěch nebo zisk. Nicméně u některých výskytů je význam jiný než ve slovníku. Popis se spíš vztahuje k člověku než k zisku nebo úspěchu. Ve větě plní funkci podmětu, jmenného přísudku se sponou, doplňku, přístavku.

(Kim)

*Ten voják je jen **malá ryba**, "vysvětloval Mahbúb Alí. "Jednou ale dostaneme i tu větší.*

(DVDMAG, č. 3/2006)

*Fanoušci okouzlující herečky Cate Blanchett by si neměli nechat ujít film **Malá Ryba**.*

(Mladá fronta DNES, 3. 1. 2007)

*Když jsem tam začínala a kolem mě stáli naprostí profesionálové, kteří už to točí půldruhý rok, připadala jsem si jako **malá ryba**, která se tam nehodí.*

krokodýlí slzy – tento frazém charakterizuje pláč, který trvá krátce nebo není upřímný. Často se nachází ve spojení se slovesem *prolévat / ronit*. (Čermák a kol. 1988, s. 312) Plní funkci předmětu, jmenného přísudku se sponou ve větě.

(Mladá fronta DNES, 25. 4. 2007)

*Denní tisk dnes nad ním roní **krokodýlí slzy**. Na výrok historie si*

(Paměti lékaře)

*své oddělení. Byly to tenkrát **krokodýlí slzy**, co Felix na důkaz své vděčnosti ronil. V dících*

(Slyšel jsem sovu zavolat své jméno)

*Objevil se budižkničemu Sam, pozoroval Marka, jak pracuje, proléval **krokodýlí slzy** a bezostyšně prosil o peníze; Marek ho odmítl.*

b) Struktura přivlastňovací zájmeno-S

kovářova kobyla – tento frazém znamená, že produkty nebo servis, s kterými člověk podniká, jsou určeny pouze pro obchod či podnikání, nikoli pro sebe, vlastní potřebu, rodinu, či blízké. Tato kombinace je složena z přivlastňovacího zájmena a S. Nalezneme ji v 7 výskytech v korpusu, přičemž 4 z nich jsou z oblasti publicistiky. Ve větě plní funkci podmětu, jmenného přísudku se sponou, přístavku.

(Tabu)

*Podle přísloví **kovářova kobyla** chodí bosa.*

(Mladá fronta DNES, 26. 4. 2008)

***Kovářova kobyla** je bosá. Topolánek ví, jak se tvářit, když je fotografován. Našel jednoduchá hesla při revoluci v Ostravě.*

(Magazín Práva, č. 6/2008)

*Rčení o tom, že **kovářova kobyla** chodí bosa, v tomhle případě platí stoprocentně.*

c) Struktura S-A

liška podšitá – charakterizuje člověka, který je „chytrácký, vychytralý až mazaný a lstivý“ (Čermák a kol. 1988, s. 164) Není to výraz s vysokou frekvencí. Používá se především v beletrii, ale i v publicistice i v odborné literatuře. Má funkci jmenného přísudku se sponou.

(Týden, č. 16/2006)

*k čemuž nemá předpoklady. "Lucie Bílá je **liška podšitá** a velmi pěkně zformulovala svou kritiku*

(DVIDMAG, č. 5/2005)

*Mann je **liška podšitá**, ví jak dokonale skládat extrémní pohledy z digitální kamery k hudbě a výsledkem je velmi zvláštní, autentická atmosféra srovnatelná s nedávným Collateralem.*

(Respekt, č. 49/2007)

*nebo co máte zrovna po ruce. Mongolsko není **asijský tygr**, ale liška podšitá.*

3.2.2 Kombinace substantiva a substantiva (S-S, S-S-S)

Animálních frazémů z této kombinace není mnoho. Nastavíme-li frekvenci výskytů v korpusu nejméně 7, zůstanou nám ojedinělé příklady. Ve SČFI jsme našli tyto animální

frazémy s kombinací S-S, S-S-S: *červ pochybnosti, červ závisti, král ptactva, král zvířat, lev salónů, labuť píseň/zpěv (píseň labuť), vepřo knedlo zelo*. Z těchto frazémů pouze *král zvířat, lev salónů, vepřo knedlo zelo* mají v korpusu vyšší frekvenci než 7.

a) Struktura S-S

král zvířat – to je vlastně jinými slovy lev. Tento výraz se objevuje v korpusu 32 krát. Najdeme ho v textech beletrie, publicistiky a odborné literatury. V beletrii a odborné literatuře se vyskytuje častěji než v publicistice, tj. v zastoupení 43.75% v beletrii a 40.06% v odborné literatuře. Ve větě plní funkci jmenného přísudku se sponou, přístavku, podmětu, doplňku, přívlastku, atd.

(Domovní znamení staré Prahy)

*Ve středověké literatuře vystupuje orel často jako rádce **krále zvířat** lva, ale také jako jeho protivník. Proto došly*

(Týdeník Květy, č. 46/2009)

*v australské Viktorii. **Král zvířat** celé dny leží a jen manželé Newtonovi mu zajišťují veselý pohyb s překvapením!*

(Bažanti na dubech)

*Přemýšlel jestřáb, jak vyjádřit **králi zvířat** co nejpřesvědčivěji svou poddanskou úctu a respekt. "Slepici nebo holuba*

lev salónů – ve SČFI se popisuje tento výraz takto: (*zprav. v burž. prostředí*) *muž pohybující se hojně v tzv. vybrané společnosti a soustřeďující k sobě pozornost svým zjevem, vystupováním apod.* Všimli jsme si, že tu nebyl ani jeden výskyt z textu odborné literatury. Používá se víckrát v textech publicistiky (71.42%). Ve větě má funkci přívlastku, jmenného přísudku se sponou, předmětu, atd.

(Chyť mě, jestli to dokážeš)

*divu, že je opuštěný. Těžko si hrát na **lva salónů**, když při tom musíte našlapovat opatrně jako kočka.*

(Reflex, č. 12/2007)

*výkony. Tradičně brilantní je zejména Jiří Dvořák v roli **lva salónů** Lorda Goringa. EKG V ARŠE Superzajímavá féerie s názvem*

(Muži a jiné katastrofy)

*procházet. Ještě ke všemu je přesvědčený, že je **lev salónů**. "Marodka se posadila, začala listovat v nějakých*

b) Struktura S-S-S

vepřo knedlo zelo – jedná se o tradiční české jídlo. Je jediným animálním frazémem s kombinací S-S-S. Překvapením pro nás bylo zjištění, že se tento výraz používá nejčastěji v textech publicistiky, nikoli beletrie. 66.67% výskytů v korpusu je z textů publicistiky. Ve větě plní funkci podmětu, předmětu, atd.

U toho frazému většinou je v příkladech původní význam, kromě jednoho příkladu „*Tibetské "vepřo knedlo zelo" je jačí žaludek s natrávenými zbytky potravy*“. U toho příkladu vepřo knedlo zelo nepředstavuje tradiční české jídlo, ale jedná se o metaforu, která zdůrazňuje důležitost toho tibetského jídla.

(STYL, č. 5/2008)

Klidně si dám i vepřo knedlo zelo. Přesto mě kdekdo podezřívá, že držím všelijaké diety.

(Mladá fronta DNES, 25. 4. 2007)

Smažený sýr s brambory je přijde na 34 korun, vepřo knedlo zelo na 41 korun a dvě deci vína dostanou za devět korun.

(Lidé a země, č. 3/2005)

Tibetské "vepřo knedlo zelo" je jačí žaludek s natrávenými zbytky potravy.

3.2.3 Kombinace prepozice a substantiva (prep-S, prep-A-S, S-prep-S, spoj-prep-A-S)

Tento typ animálních frazémů je méně častý. Řadíme mezi ně následující animální frazémy: *pod psa*, *z ptačí perspektivy*, *žába na prameni*, *(ani) za (zlaté) prase*, *v rouše beránčím (v rouchu neexistuje v korpusu) = vlk v rouchu (vlk v rouše má výskyty)*, *z žabí perspektivy*, atd.

a) Struktura prep-S

pod psa – SČFI popisuje tento frazém jako „*vyj. krajně nepříznivé hodnocení*“. (Čermák a kol. 1988, s. 236) Často se pojí tento frazém se slovesem *cítit se*. Ve větě má stejnou hodnotu jako adverbium, ale se neskloňuje. Nejvíce ve větě plní funkci příslovečného určení způsobu.

(Zničilas všechno, mé srdce nič: okcitánská milostná poezie 16. a 17. století)

La Margalida gascoa: Příteli, ty chceš tedy vědět, jak mi je. Příteli, ty chceš tedy vědět, jak mi je, pod psa se cítím mizerně a sám se dusím,

(Deníky Bohemia, 28. 4. 2009)

V podniku není nikomu do řeči V kaplickém Koppu, který čeká propouštění, včera vládla pochmurná atmosféra Kaplice / Nálada pod psa.

(Sport, 16. 2. 2008)

Spartané dostali sedm gólů, hráli pod psa a navíc se v utkání zranila jejich velká opora - brankář Duba.

b) Struktura prep-A-S

z ptačí perspektivy – tento frazém znamená, „(pohled na konkrétní předmět, popř. krajinu aj.) shlížením seshora, z (větší) výšky dolů“. (Čermák a kol. 1988, s. 236) Celkem bylo nalezeno 129 výskytů v korpusu, a to 41.09% bylo z beletrie, 34.88% z publicistiky a zbytek 24.03% z odborné literatury. Neskloňuje se ve větě a jeho hlavní funkcí ve větě je postavení příslovečného určení. Existuje ještě další frazém, který má opačný význam než *z ptačí perspektivy*, to je *z žabí perspektivy*. Analyzujeme ho v následujícím příkladu.

(Mladá fronta DNES, 13. 6. 2009)

Prášílský Poledník Léto na Šumavě Vidět svět Z PTAČÍ PERSPEKTIVY je vždycky inspirativní.

(Lidé a země, č. 10/2009)

Pohled na jedno z největších a přitom nejlépe zachovalých evropských starobyklých městských center si - zejména díky preciznosti práce středověkých stavitelů - můžeme dodnes vychutnat z ptačí perspektivy.

(Stanice Bazilišek)

Ten zachycoval pohled na údolí z ptačí perspektivy přenášeny z jedné pinas, která se neviděná vznášela ve svém postavení kdesi vysoko nad ním.

z žabí perspektivy – směr pohlížení je vzhůru, nahoru. Tento frazém jsme našli v korpusu pouze 8 krát. Není tak frekventovaný jako frazém *z ptačí perspektivy*. Nenalezli jsme ani jeden příklad z oblasti publicistiky, 4 výskyty byly z odborné literatury a 4 z beletrie. Ve větě plní funkci příslovečného určení.

(Machiaveliánská inteligence)

Nejčastěji zvnitřku, ze žabí perspektivy. Dívám se z podlahy malých přirozených čísel vzhůru.

(Lidé a země, č. 9/2003)

větší stability v mořských vlnách. Postupně obhlížíme z žabí perspektivy značnou část ostrova. Celé jeho pobřeží

(Úvod do perspektivy)

ze šikmého nárysu. Pohled ze žabí perspektivy. Na obrázku je trojúběžníková perspektiva úmyslně přehnaná. Výška budov

c) Struktura S-prep-S

žába na prameni – SČFI popisuje tento frazém jako „skrytá příčina působící, že se něco dlouhodobě nedaří, skrytý, trvale působící škůdce v něj. prostředí mařící (vědomě i nevědomě) výsledky práce ostatních“. (Čermák a kol. 1988, s. 405) Tento výraz se používá nejčastěji v odborné literatuře (38.1%) a v publicistice (33.33%). Ve větě plní funkci přístavku, přívlastku, jmenného přísudku se sponou, atd.

(Mladá fronta DNES, 25. 4. 2007)

*Začali jsme spolupracovat i s českou školní inspekcí, která si je také objednala, "řekla projektová manažerka sdružení **Žába na prameni** Dana Radová.*

(Ikarie, č. 8/2005)

*zatahal a zamračil se. "Drží se ve vzduchu jako **žába na prameni**. Zaznamenejte to, Keplere."*

(IT Systems, č. 7/2006)

*neběží centrální databáze! Hlavním důvodem je **žába na prameni**. Není ale snadné*

vlk v rouchu/rouše beránčím – je to typ člověka, který zakrývá svou zlost nějakým způsobem. Pro tento frazém existují dvě varianty, nicméně při zadání výraz *vlk v rouchu beránčím* do korpusu, nenalezneme ani jeden výskyt. Pro druhou variantu *vlk v rouše beránčím* jsme našli v korpusu 7 výskytů. Ve větě má funkci přívlastku, přístavku, atd.

(Zachrániš mě ráno)

*Copak jí rodiče nikdy nečetli bajku o **vlku v roušeberánčím**? Pokud si vzpomínám, ta ovce moc dobře nedopadla.*

(Hospodářské noviny, 2. 6. 2005)

*Zvedlo to totiž vlnu rozhořčení pisatelů dopisů, jejichž názory jsme nezveřejnili, "zřejmě proto, že jsme s nimi nesouhlasili" a nyní prý kalím vodu a počínám si jako **vlk v rouše beránčím**.*

(S vlky výti)

*Zůstaňte tedy **vlkem v rouše beránčím** tak dlouho, dokud nebudete mít možnost se prodat do rozhodující pozice vůdce smečky.*

3.2.4 Složitý typ

Pro tento typ animálních frazémů jsme našli ve slovníku pouze jeden výskyt, a to *dva kohouti na jednom smetišti*. Jedná se o kombinaci dvou číslovek a dvou předložek (Num-S-Prep-Num-S). A představuje složitější formu kombinace. Přestože je výskyt tohoto typu velmi ojedinělý a v korpusu se objevuje také jen zřídka, uvádíme ho pro úplnost ve výčtu.

dva kohouti na jednom smetišti – tento frazém se používá, když se v jednom prostředí potkají současně dva silní, mocní vladcové, kteří mezi sebou soupeří o prvenství. Ze

získaných příkladů můžeme vyčlenit dvě funkce, které ve větě zastávají, a to předmět a jmenný přísudek se sponou.

(Paměti lékaře)

vynikající pracoviště, řekl: "Co bychom dělali dva kohouti na jednom smetišti?"

(Magazín DNES, č. 42/2008)

Přestanou ve mně vidět ženskou, protože jsme dva kohouti na jednom smetišti, nakonec mě začnou z téhle situace vinit, ale já jiná nebudu.

Shrnutí

Druhý svazek SČFI obsahuje 180 animálních frazémů. Některé se dnes již téměř neužívají, např. *sloní ruka, hezká žába, mravenčí trpělivost*, atd. Dá se říci, že neslovesné výrazy jsou nejpoužívanější ze všech 4 svazků. Celkem existuje 78 výrazů, které mají frekvenci výskytu v korpusu vyšší než 7, což je větší poměr než u ostatních tří svazků. V praxi to znamená, že 43.33% animálních frazémů se používá běžně, buď v beletrii, nebo v publicistice či odborné literatuře. Dále jsme se zaměřili na slovní druhy animálních částí. Jedná se o adjektiva a substantiva. Adjektiva jsou zastoupena v 58.97%. Nejčastěji se ve výrazech objevující druhy zvířat jsou tyto:

- pták (ptačí)
- pes (psí)
- zvíře
- kocour
- kohout
- vlk (vlčí)

Na základě rozborů jednotlivých příkladů z korpusu jsme zjistili, že pro výrazy neslovesné jsou příznačné tyto syntaktické funkce:

- podmět
- jmenný přísudek se sponou
- předmět
- přívlastek
- přístavek
- příslovečné určení
- doplněk

Na rozdíl od animálních frazémů ze svazku přirovnání, výrazy neslovesné charakterizují nejen zvyky člověka (např. *noční pták*), ale i popisují předměty (např. *kočičí*

hlavy), styl života (např. *psí život*), rychlost (např. *hlemýždí tempo*), směr pohledu (např. *z žabí perspektivy*), pocit člověka (např. *vlčí hlad*), postavu člověka (např. *vosí pas*), rysy obličeje (např. *oslí uši*), atd. Mezi těmito výrazy neslovesnými je frazém, který se používá nejen s významem frazémů, ale i s významem původním, např. *noční motyl*. To lze pochopit až v kontextu. Dále existuje frazém například *kuří oko*, jež není odborným termínem, ale používá se v oblasti lékařství a najdeme hovelmi často v odborné literatuře. Zajímavé také je, že se můžeme setkat s frazémem, který není již téměř používán v jeho původním významu, ale objevuje se jako termín jednoho druhu počítačového viru, např. *trojský kůň*. V současné době je již považován i za frazém.

Když se podíváme na animální frazémy z pohledu sémantiky, sice si někdy myslíme, že některé výrazy mají stejný význam, ale přesto je mezi nimi rozdíl. Níže uvedeme příklad. Podíváme-li se na frazém *malá ryba*, jeden z významů je *malý zisk*, ale *malou rybu* lze v některých případech změnit za *malý zisk*, ne však vždy. *Malá ryba* někdy v textu vystihuje / popisuje člověka, který není důležitý (pro určité téma, věc). Dále víme, že synonymem *malé ryby* je frazém *vrabec v hrsti*. Mezi těmito dvěma nalezneme také jen malý významový rozdíl. *Malá ryba* představuje zisk, úspěch, ale při samotném aktu získávání můžeme narazit na těžkosti, riziko. Toto riziko se může stát nutnou podmínkou pro dosažení tohoto zisku. *Vrabec v hrsti* představuje malý zisk, prospěch, ale zato jistý. Pro jeho získání již není třeba překonávat žádné překážky / riziko. Mimo těchto dvou výrazů existuje ještě třetí frazém s podobným významem, a to *drobty ze stolu*. Narozdíl od výše zmíněných dvou výrazů je v něm již zanesen způsob, jakým se k zisku dojde – obvykle *pokořujícím způsobem*. (Čermák a kol. 1988, s. 73) Tyto *drobty* jsou nemnohdy přebytkem z mnohem většího zisku nebo prospěchu někoho jiného. Při používání frazémů je třeba věnovat pozornost těmto malým významovým rozdílům, abychom vybrali ten správný výraz.

3.3 Animální frazémy 3. svazku SČFI: – Výrazy slovesné

Čermák uvádí, že výrazy slovesné jsou ty frazémy, které sice nejsou větné, ale obsahují sloveso. Ze syntaktického pohledu mají ve větě funkci především komplexního přísudku. U tohoto typu existuje několik kombinací, například to může být kombinace verba a substantiva (*hrát psa, udělat něco za pět minut dvanáct*), verba a adjektiva (*dát něco k lepšímu, být neslaný nemastný*), verba a adverbia (*být mimo, být na tom dobře, být všude*), do konce i existuje kombinace verba a verba (*bejt/být znát, bejt cejtít*). Mimo tato nalezneme i kombinace verba a vedlejší věty, kombinace verba a neplnovýznamového slova.

Přestože výrazy slovesné jsou dosti velkým strukturním typem, animálních frazémů obsahuje slovník celkem jen 128. Dále v této práci analyzujeme tyto dvě kombinace, tj.

kombinaci verba a substantiva mimo kombinace typu verba *být* a substantiva. Druhá kombinace se omezuje na verbální animální frazémy se slovesem *být*. V této části analyzujeme jednotlivý frazém jako celek, proto se u těchto výrazů slovesných nebudeme věnovat syntaktickým funkcím (vyjma případů, kde to bude třeba).

a) Kombinace verba a substantiva

Zde řadíme následující animální frazémy: *dostat se někomu na kobytku, zabít dvě mouchy jednou ranou, Nasadit někomu (něčím) brouka, udělat něco tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá, dělat / udělat z komára velblouda, prásknout do koní, nevědět roupama co dělat, vsadit na špatného / špatného koně, vzít / brát draka, atd.*

dostat se někomu na kobytku – tento frazém znamená, „(soupeř, šéf, soused apod. vůči druhému, obv. v dlouhodobé snaze se mu pomstít n. nad ním získat převahu:) najít konečně slabinu, chybu někoho apod. a tak i způsob, jak ho zasáhnout, postihnout; proniknout obranou někoho a nalézt možnost zaútočit., (Čermák a kol. 1994, s. 332) Tento výraz se používá převážně v beletrii. Jiný animální frazém s podobným významem je *mít ptáčka v kleci*. Rozdíl mezi těmito frazémy je takový, že u frazému *mít ptáčka v kleci* jde o to chytit / polapit někoho do své moci; kdežto u frazému *dostat se někomu na kobytku* postačí se někomu pomstít různými způsoby, nemusí se při tom chytat.

(Pevné pouto)

*Potřebuju přijít na to, jak se tomu chlapovi **dostat na kobytku**. Snad to pochopíš.*

(Lidové noviny, 10. 10. 2009)

*Zatímco jsme se předtím také celá léta pokoušeli **dostat na kobytku** všem nepoctivým právníkům a policistům, teď další mladý kolega utrhl svou reportáží o plzeňské právnické fakultě lavinu,*

(Geraldova hra)

*Trestají Ženušku, protože se nedokážou **dostat na kobytku** té, která je za to opravdu odpovědná. . ,*

Z výše uvedených příkladů lze vydělit funkci ve větě, což je to funkce komplexního přísudku.

zabít dvě mouchy jednou ranou – tento frazém se používá, když člověk dělá najednou dva úkoly. Setkáme se s ním nejčastěji v publicistice a beletrii. Další frazém s podobným významem je *vzít / udělat / vyřídit to jedním vrzem*. U toho výrazu se spíše jedná o záležitosti, organizaci něčeho než plnění vlastních úkolů. Dle výskytu v korpusu se používá většinou jen část tohoto výrazu: *jedním vrzem*.

(Hospodářské noviny, 11. 10. 2006)

účastnili cizinci. Důvod? Snaha zabít dvě mouchy jednou ranou: "Potrestat" USA za to, že nepomohly Rusku vstoupit

Ve větě plní funkci přívlastku.

(Týden, č. 13/2006)

ten už totiž v příštích volbách kandidovat nemůže. Podařilo se zabít dvě mouchy jednou ranou: odstranit Sarsenbajeva jako hlavního stratéga opozice

V této větě vystupuje v roli předmětu.

(Mladá fronta DNES, 21. 10. 2005)

Ilja Klement z Olomouce přišel s jednou zajímavou alternativou, která dokáže zabít dvě mouchy jednou ranou: Posluchači se dobře pobaví

Tento výraz plní funkce předmětu ve větě.

udělat něco tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá – tento výraz vyjadřuje, že člověk udělá svůj úkol nebo řeší nějaký problém chytrým způsobem, tak aby při tom nepoškodil svůj zájem a zároveň je uspokojena (dobře se cítí) také druhá mocná strana. Tento výraz se používá ve všech třech typech textů, s 40% zastoupením v beletrii, 20% v odborné literatuře a zbývajícím v publicistice.

(Nedopsané příběhy a jiné hry)

jak se necháváte slyšet, přestaňte okamžitě spekulovat s tím, že všechno děláte, aby se vlk nažral a koza zůstala celá.

(Reflex, č. 3/2007)

V Čechách se spory se státní správou často řeší tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá, ve Švýcarsku se vlk musí nažrat, i kdyby na to měly padnout tři kozy, "

(HR Management, č. 1/2007)

Zaměstnanci ovšem nesmějí získat pocit, že jim firma lže do očí nebo že se zmíněné věci dělají pod heslem, aby se vlk nažral a koza zůstala celá.

Ze získaných příkladů má funkci vedlejší věty příslovečné účelové.

dělat / udělat z komára velblouda – tento výraz popisuje situaci, kdy člověk kritizuje někoho nebo něco, a přitom celou záležitost / fakt nepřiměřeně zveličuje. Tento výraz se používá nejčastěji v beletrii (85%). V této části se podíváme na další somatický frazém *mít velké oči*, který také přehání pravdu / fakt, ale spíše ze strany vyprávějícího, například příliš přeceňuje své potřeby nebo své schopnosti. Kdežto u animálního frazému *dělat / udělat z komára velblouda*, jde o přehánění faktu, který je obecně známý veřejnosti či okolí.

(Zástava náhradního srdce)

Miky ale slyším dobře. "Neděláš z komára velblouda?"

(Právo, 21. 12. 2005)

Podle radnic v regionu ale ochránci dělají z komára velblouda. "

(Tak už jsem tady!)

*že takové hlouposti nemíní poslouchat. Nač prý **dělat z komára velblouda**, mává rukou.*

prásknout do koní – popisuje rychlost útěku, zejména v situaci, kdy je člověk v nebezpečném prostředí, a chce odejít co nejrychleji; a také se používá, pospíchá-li člověk někam autem či rychlou chůzí. S tímto frazémem se setkáváme nejčastěji v textu beletrie, kde má dle korpusu zastoupení 94.44% . Naopak jsme nenašli žádný výskyt z publicistiky. Uvádíme ještě jeden somatický frazém, a to *vzít / brát nohy na ramena*. Tento frazém je používán pouze v případech, kdy se člověk nachází v prostředí s číhajícím nebezpečím či hrozbou, a tudíž se snaží utéci co nejrychleji do bezpečí.

(Z Mitfordu do Meadowgate)

*Tak já už **prásknu do koní**, jak říkával můj děda, ještě musím do koloniálu.*

(Cesta na Hrozný konec)

*"**Práskněte do koní** a neopovažujte se tady zastavit!" dokončila hostinská.*

(Příběhy Sherlocka Holmese)

*Ještě jsme se ani pořádně neusadili, když kočí **práskl do koní**, a zběsilým tryskem jsme se rozjeli a ponořili do mlhavých ulic.*

nevědět roupama co dělat – tento výraz má dva významy:

1. nedospělý člověk nebo dítě je bujně a neposedně, když není dost úkolu či práce;
2. člověk, který je arogantní, naparuje se.

(Přímý přenos z Golgoty)

*Účesy pro tuto sezónu jsou prý příšerné, lidi už **nevědí, co by samýma roupama dělali**," povzdechl si Pilát a opět se věnoval předváděným koňům.*

(Hospodářské noviny, 25. 4. 2008)

*který si začal se začkou. Chodil s ní okázale do divadla, **nevěděl co roupama**. . . To už jsem před ním skoro klečel*

(Brouk v mraveništi)

*Tihle progresori se ve své práci chovají docela normálně, ale na Zemi kolikrát **nevědí, co roupama dělat** . . . Povolují jim nervy nebo co . . . "*

vsadit na špatného / špatného koně – charakterizuje člověka, který špatně odhadl soupeře a také sám sebe. SČFI popisuje tento frazém takto „(čl. *slabý sám, bez vlivu n. zkušeností při sledování svého cíle v boji mocných, soutěži znalců, konkurenci aj.:*) *špatně odhadnout optimálního kandidáta, vítěze apod. a věnovat svou podporu, pozornost jemu; mylně se spolehnout na někoho a přepočítat se.* (Čermák a kol. 1994, s. 386) Najdeme i další výrazy, které mají podobný význam, například *šlápnout vedle, nasrat si do bot, vsadit na špatnou kartu*, atd. Nejvíce podobný je výrazu *vsadit na špatnou kartu* (strukturně i významově).

(Svatba z donucení)

"Inu, oba jste vsadili na špatného koně, " řekl sir Robert.

(Hodina děsu)

Svým způsobem souhlasil s tím, že skutečně vsadila na špatného koně - když se před šestnácti lety vzali, věřili oba, že on bude psát skvělé a výnosné romány a

(Respekt, č. 8/2006)

I vládní agentury v čele s CzechInvestem se mohou splést a vsadit na špatného koně.

vzít draka – tento frazém má i druhou variantu, tj. *brát draka*, ale pro něj jsme nenalezli v korpusu žádný výskyt. Ve slovníku je vyjádřen jako „(čl.obv. *ze strachu odněkud:*) *opatrně, zbaběle utéct, ztratit se*“. (Čermák a kol. 1994, s. 163) Podobný výraz *vzít nohy na ramena* jsme probrali již v předchozím příkladu. Dle korpusu lze najít tento výraz často v beletrii i publicistice. Všimli jsme si, že všechny výskyty v oblasti publicistiky jsou spojené s představením nesoucím název *Jak si princezna vzala draka*. Nicméně není to důvod jej považovat za frazém.

(Mladá fronta DNES, 1. 4. 2005)

V neděli mohou děti shlédnout v poděbradském divadle Na Kovárně pohádku Jak si princezna vzala draka. Úsměvný příběh

(Kdo je Mallory?)

To je pravda, ale měli tam moc vydatnou baštu, proto jsem vzal draka. "Zani přimhouřil oko a

(Zostření paměti po úrazu)

společným přítelem Ród'ou. Tento rytíř vytušil můj úmysl vzít draka a krutě mi za to spílal. Já jsem svůj krok zdůvodňoval,

b) Kombinace verba být a substantiva

Do této struktury patří následující animální frazémy: *být vůl*, *být / bejt na koni*, *být opice* = *bejt vopice*, *být / bejt pro kočku*, *být (mezi někým / někde)bílá vrána*, *být / bejt pod psa*, *být / bejt ranní ptáče*, atd.

být vůl – jedná se o jeden z nejužívanějších animálních frazémů slovesných. Vyskytuje se v korpusu celkem 187 krát, z toho 88.77% je z beletrie. Tento frazém je možno použít vůči známému přátelským způsobem, anebo na neznámého člověka, v reakci na jeho nesmyslný nápad / čin. Nalezli bychom i jiné varianty jako jsou: *být korunovanej vůl*, *být učiněnej vůl*. Nicméně ani pro jeden z nich jsme v korpusu nenalezli výskyt.

(Kniha radosti)

do vily svých rodičů. "Člověče, já jsem vůl," řekl mi přítel, když přišel z oslavy u bohaté dívky a vyprávěl mi o přepychu, který v té vile našel

(Třetí ženou svého muže)

Ferda je vůl Zcela náhodou jsem nedávno zachytila v televizi pořad Domáci štěstí se spisovatelem Vladimírem Páralem.

(Hospodin rozjasnil svou tvář)

Proč "Servít je vůl"? To byl přednášející na technice v Praze, který se choval ke študákům tak nemožně,

být / bejt na koni – tento výraz se používá, když člověk má převahu, nebo je pánem situace při soutěži či v boji. Samozřejmě se používá někdy s původním významem, např. *My jsme pak byli na koni, chodili jsme do brejků*, (Deníky Bohemia, 6. 5. 2008) S tímto frazémem se často setkáváme v publicistice (53.57%).

(Hold Katalánsku a Ohlédnutí za Španělskou válkou)

"Stalinisté " byli na koni a bylo tudíž otázkou času, kdy bude každý "trockista" v nebezpečí

(Mladá fronta DNES, 14. 11. 2005)

V tu dobu jsme se nemohli dostat do tempa. Nic nám nevycházelo, soupeř byl na koni.

(Týdeník Domažlicko, č. 36/2007)

Domáci byli na koni a nadále hrozili. V 76. minutě to byli Kounovský a Bartolšic,

být opice / bejt vopice – SČFI popisuje význam tohoto výrazu takto: (čl. zvl. v grimasách a chování n. činnosti:)

1. *napodobovat hloupě, nevynalézavě druhé, druhého;*
2. *nepříjemně a neobvykle, výrazně se šklebit, pitvořit* (Čermák a kol. 1994, s. 597)

Dle četnosti výskytu v korpusu je 41.46% v odborné literatuře, a dalších 41.46% je v beletrii. Samozřejmě téměř všechny výskyty (94.11%) z odborné literatury jsou s významem původním.

(Osobní korespondence)

*Tím nechci naznačit, že **bys byla opice**, ale tuto Tvoji zálibu moc znám, a tak si ji raději nechej do Petrušova, kde spadneš do měkkého a ještě pod lékařským dohledem.*

(Korán)

*Zajisté znali jste ty mezi sebou, kdož sobotu znesvětili a jimž jsme řekli: "**Buďte opicemi opovrženými!**" A učinili jsme je*

(Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku)

*s jistotou a smyslem pro realistický detail. Ve čtvrceném štítě **je opice**, lev, veverka a zajíc. Poslední dvě zvířata*

být / být pro kočku – tento frazém se používá k popisu věci nebo člověka, která je bezcenná, nevhodná či nepoužitelná. S obdobným významem najdeme další frazémy například: *je to na hovno, to je na levačku, být někde platný jako pes v kostele*, atd. Když porovnáme výrazy *být pro kočku* a *to je na levačku*, zjistíme, že rozdíl mezi nimi je v jaké situaci jej použijeme. U frazému *to je na levačku* jde spíše o špatnou situaci či špatný stav věci či člověka.

(Sbohem a díky za ryby)

*bych já byl důležitý pro vás, ale to všechno **by bylo pro kočku**, protože bychom na to měli jen sedm kilometrů a protože já jsem idiot blbá,*

(Metaforické hry Josefa Topola)

*Sama ale také "rozum odepsala, **to je pro kočku**, bere, co přijde, žije, jak se dá". Její situace je jen zdánlivě přijatelnější situací Klárinou."*

(Zostření paměti po úrazu)

*Nemůžu ovšem - jako nikdo - zaručit, jestli to všechno **nebude pro kočku**." O svých dalších záměrech a vyhlídkách, co hodlá dělat, kde a s kým, se však nezmínil.*

být (mezi někým / někde) bílá vrána – tento frazém vyjadřuje ojedinělost, výjimečnost, vzácnost. Tento výraz je nalezen v korpusu v celkem 19 výskytech. Nejvíce se používá v beletrii, kde je zastoupen v 52.63%, v publicistice 31.58% a v odborné literatuře 15.79%.

(Jezerní lásky)

Mezi šestnáctiletými žáky byl bílá vrána. Uměl psát, na rozdíl od svého bratra,

(Dvě knihy vzpomínek)

Ve Voroněži jsem se ještě utěšovala iluzemi, že přece byt, tak těžce vydobytý, mi zůstal, že jsem mezi ostatními něco jako bílá vrána.

(Xantypa, č. 12/2005)

Nepůsobil jste mezi kamarády jako bílá vrána? Je pravda, že když se potkáme a

být / být pod psa (nový: cítit se pod psa) - popisuje výsledek, situaci či stav, který je neblahý, nedostatečný či podprůměrný. V korpusu je uvedena také další kombinace *cítit se pod psa*. Tady *pod psa* vystupuje jako adverbium.

(Dědictví)

protože se na stanici musí dojíždět. Ubytování je pod psa. Co mám dělat?

(Světlo dne)

Dovedl vykouzlit ještě něco - i když nálada byla pod psa, i když tam přitáhli vřešticí děcko nebo když se dvojice,

(Poslední tanec)

" Byl dobrý ? " " Film byl pod psa , " řekla Felicia . " Ale jeho mám ráda . "

být / být ranní ptáče – charakterizuje člověka, který má zvyk vstávat brzo. Tento výraz se používá nejvíc v beletrii (85.71%), v odborné literatuře je 14.29%, a vůbec se nevyskytuje v publicistice.

(Tarantule Uvězněná paměť)

Takováhle bohatá panička, to nebude ranní ptáče. Viz. předchozí výraz neslovesný ranní ptáče.

(Lidé a země, č. 2/2006)

Irové nejsou ranní ptáčata a na túry často vycházejí pozdě.

(Astrologický průvodce k dobré kondici)

Jestliže nejste ranní ptáče, pak si nedělejte násilí a cvičte večer, zvláště pokud jste měli v práci namáhavý den.

Shrnutí

Útvary slovesných frazémů jsou rozmanité a bohaté. Minimální složení kombinace jsou dva komponenty a jeden z nich musí být sloveso. Ve třetím svazku SČFI je uvedeno 128 slovesných animálních frazémů. Korpus obsahuje celkem 21 výrazů s frekvencí více než 7. To znamená, že pouze 16.41% slovesných animálních frazémů se běžně používá buď v beletrii, nebo v publicistice či odborné literatuře. S většinou těchto animálních výrazů

slovesných se dnes již moc nesetkáváme, například *vychytat něčemu blechy, utopit / otrávit červa, být / být s někým na štíru, uřezávat psovi ocas po kouskách, svézt se někomu po kobylce*, atd.

V této podkapitole jsme rozdělili frazémy do dvou skupin: kombinace verba a substantiva a kombinace verba *být* a substantiva. Zaměříme-li se na typ verba *být* a substantiva ve frazeologii, nalezneme u něj mnoho různých kombinací. F. Čermák dělí tento typ dále na 5 velkých homogenních strukturních typů, jak následuje (viz podrobněji Čermák, 2007, s. 527 – s. 535):

- 1) být a druhého verba (*být cejtít, být/bejt znát*)
- 2) být a adverbia (*být jinde, být napřed*)
- 3) být a pronomina (*být někdo, být ve svém*)
- 4) být a monokolokabilního slova (*být fuk, být vzhůru*)
- 5) být a prepozice (*být pro, být proti*)

3.4 Animální frazémy ze 4. svazku SČFI: – Výrazy větné

V tomto závěrečném svazku SČFI jsme našli 321 animálních výrazů větných. Z nich pouze 22 výrazů má v korpusu více než 7 výskytů. To znamená, že jen 6.85% animálních frazémů větných se běžně používá.

F. Čermák dělí hesla tohoto svazku slovníku stejně jako i jiných do tří typů: vlastní, redukovaná a odkazová. Dále uvádí, že všechny typy hesel mají formálně povahu věty a existují čtyři hlavní typy:

- věty slovesné: *Štěbetají i vrabci na střeše., Kdo chce psa bít, hůl si najde.*
- věty jen formální: *Ani co by se za nehet vešlo., než by řek švec.*
- dvě korelované věty: *Pozdrav pánbu. – Dejž to pánbu.*
- věty interjekční a jiné: *Houby s voctem!, Ani za nic!*

Následující animální výrazy větné jsou s minimálně 7 výskty v korpusu:

Lišky / zajáci tam dávají dobrou noc., Vlk se nažral a koza zůstala celá., Štěbetají si to i vrabci na střeše., Ty zvíře!, Není to ani ryba, ani rak., Tady / v tom je (ten) zakopanej / zakopaný pes., To je každej / každý pes jiná ves., Ryba smrdí vod / od hlavy., Lepší vrabec v hrsti než / nežli holub na střeše / zajíc v chrastí., Cvrlikají si to / o tom už i vrabci na střeše., O tom si už povídají i vrabci na střeše., Sem / jsem z toho jelen., Neví roupama co dělat., Neví co roupama., Pes, kterej / který štěká, nekouše., Kdo chce psa bít, hůl si najde., Vymámil by z jalový krávy tele., Roztrhnu ho jako hada / žábu!, Oslíčku, otřes se!, My o vlku a vlk za humny / za dveřmi., Kovářova kobyla (a ševcova žena) chodí bosa (Kovářova kobyla a

ševcova žena choděj bosy), *Vrána k vráně sedá – rovný / rovnej rovného / rovného si hledá.*, *Dobří holubi se vždy / vždycky vracejí.*, *Objevily se (už) první vlaštovky.*

Lišky / zajíci tam dávají dobrou noc. – tento frazém popisuje místo, které je daleko od města nebo civilizace. Většinou se používá ve vedlejší větě s příslovcem kde. V korpusu bylo nalezeno 31 výskytů, ale pouze ve tvaru *lišky dávají dobrou noc*. 90.32% výskytů je z beletrie.

(Chladnokrevně)

Dorazili do oné oblasti, "kde lišky dávají dobrou noc". "Páni bozi!"

(Závist)

Možná ti připadá, že tu lišky dávají dobrou noc, ale věř nebo ne, máme tady telefony, elektronickou poštu, faxy a jiné způsoby komunikace.

(Ukolébavka)

Pokaždé v jiném městečku nebo tiráckém motelu, kde lišky dávají dobrou noc.

Vlk se nažral a koza zůstala celá. – dle výskytů z korpusu se s tímto výrazem setkáváme často v publicistice (47.83%). SČFI vysvětluje tento výraz takto: (čl. *zkušený vůči druhému kriticky n. posměšně o třetím a jeho jednání, sporném kroku apod. s ohledem na pořádky, nároky vlivného, mocného čtvrtého apod.:*) *vyřešil, udělal to nepodstatným ústupkem tak, aby se zainteresovaný člověk aspoň formálně s tím spokojil a nemusel přitom slevit nic podstatného z hlavní věci, jen formálně a zdánlivě mu vyhověl tak, aby to nebolelo nebo se nic podstatného nemuselo obětovat.* (Čermák a kol. 2009, s. 965)

(Nedopsané příběhy a jiné hry)

přestaňte okamžitě spekulovat s tím, že všechno děláte , aby se vlk nažral a koza zůstala celá.

(Mladá fronta DNES, 28. 1. 2009)

Je to taková malá rošáda, vlk se nažral a koza zůstala celá, "okomentoval rozhodnutí vedení města Václav Snopek z KSČM.

(Hospodářské noviny, 14. 7. 2008)

Českými internetovými diskusemi se žene vítr hněvu: Radarový vlk se nažral, ale vízová koza zůstala celá. . . To nás Američan zase napálil . .

Cvrlikají si to / o tom už i vrabci na střeše. – existují další dvě varianty, které jsme našli v korpusu, a to *O tom si už povídají i vrabci na střeše.*, *To si už štěbetají i vrabci na střeše.* Tento výraz znamená, že nějaké tajemství nebo informace už se donesly k lidem a již se o tom mluví neoficiálně. Nejčastěji se používají tyto výrazy v beletrii (50%) a v publicistice (41.67%). Frazém *To přece ví každý / každý* by měl mít na první pohled podobný

význam, nicméně ve významu se shodují pouze částečně, a to faktem, že to již vědí všichni. Z pohledu obsahu co vědí, každý výraz vyjadřuje něco jiného. U frazému *Cvrlikají si o tom už i vrabci na střeše*, **o tom** je to tajemství nebo informace, o které by se lidé oficiálně neměli dozvědět. U výrazu *To přece ví každý*, jde o jednoduchou někdy i nepodstatnou otázku nebo všeobecnou znalost či vědomost.

(Ráda zpívám z not a jiné eseje)

Spisovatelovy pravdy jsou mnohem spíš to, co si štěbetají vrabci na střeše, přeloženo do lidské, lidem srozumitelné řeči.

(Hospodářské noviny, 7. 11. 2007)

Ministr dopravy Aleš Řebíček se netají tím, že se se Šloufem přátelí, a o kontaktech Šloufa s Markem Dalíkem si povídají i vrabci na střeše.

(Bulvár: Pardubice, Chrudim, Lázně Bohdaneč, Přelouč, Holice, č. 12/2005)

Například o porážce v posledním podzimním kole v domácím prostředí s Ústí nad Labem (0:3) si už před výkopem štěbetali vrabci na střeše a reakce tuzemských sázkových kanceláří v podobě stažení zápasu z nabídky na sebe nenechala dlouho čekat!

Ty zvíře! – tento výraz má dva významy.

- 1) Čl. neformálně ve snaze napomenout blízkého druhého pro jeho přehnaný n. poněkud drsný, problematický čin n. pohyb ap, který však skrytě obdivuje a souhlasí s ním apod.;
- 2) Čl. rozhořčeně a divoce vůči durhému v reakci na jeho brutální n. krutý čin, zvl. vůči třetímu apod. (Čermák a kol. 2009, s. 1039)

Tento výraz je nejpoužívanější v beletrii (92.86%), a menší měrou pak také v odborné literatuře (7.14%). V publicistice nebylo nalezeno. Některé výskyty ukazují, že se výraz používá i v podobě plurálu: *ty zvířata* (14.29% z celého nálezu v korpusu), nejedná se však o frazém.

(Stopařův průvodce po Galaxii)

To je teda opravdu bezvadný. Pusť mě, ty zvíře! "Vogonský strážný je vlekl dál.

(Erekce, Ejakulace, Exhobice a další příběhy obyčejného šílenství)

povídám, "ty hajzle!" "Hanku, ty zvíře!" další barevnej (nebo černej) chlap.

(Cirkus Les Mémoires)

kde Roco seděl, ale neviděla ho, protože svíčky už dohořely a tma byla úplná, a to si vzpomněla na ty zvířata, co je někam vezou,

To je každéj / každý pes jiná ves. – tento výraz znamená, že věci různého stylu nacházejí vedle sebe nebo dohromady v jednom prostoru, neladí zejména z estetického pohledu. Toto ustálené větné spojení se používá nejen jako samostatná věta, ale jako celek někdy vystupuje ve větě jako jmenný přísudek se sponou, jindy jako přístavek, přívlástek (viz následující příklady z korpusu).

(Drsné pobřeží)

*Nábytek byl starý a zchátralý, židle byly **každý pes jiná ves** a pohovka potažená kartounem vypadala značně prosezená.*

(Lidové noviny, 11. 7. 2007)

*Její nejnovější koncept **Každéj pes jiná ves** je představován souběžně na přehlídce Documenta 12 v Kasselu a v Moravské galerii v Brně v Atriu Pražákova paláce,*

(Policista, č. 7/2005)

*než když jsme oznamovatele přijímali ve špinavé, strohé místnosti se starým nábytkem **každý pes jiná ves**.*

Pes, kterej / který štěká, nekouše. – vystihuje situaci, kdy se člověk tváří či vystupuje nepříjemně nebo zle, ve skutečnosti však nikomu neubližuje. Vztažné příslovce ve větě je buď ve tvaru *kterej* nebo *který*. K oběma tvarům jsme našli v korpusu příklady, nicméně hojněji se vyskytuje ve tvaru *který* (90.91%).

(Respekt, č. 39/2005)

*Aby nešlo sice o inteligentnějšího, ale přece jenom o **psa, který štěká a nekouše**, jako za Bednáře.*

(Lidové noviny, 12. 1. 2005)

***Pes který štěká, nekouše** a k Lou Reedovi by stačilo posadit rovnocenného soupeře, jenž by se nezhroutil před jeho*

(Zahrada ochočených slov)

*Osvědčenou psí zbraní jsou údajně zuby, přestože, jak známo, **pes který štěká, většinou nekouše**.*

Sem / jsem z toho jelen. – tento frazém popisuje situaci, kdy člověk nezná celou situaci, nebo neví, s čím situace souvisí, a důsledkem toho je zmatený. V korpusu bylo nalezeno 13 výskytů, z toho 76.92% je z oblasti beletrie. Podívali jsme se na nalezené výskyty a zjistili jsme, že ne všechny výskyty mají stejný tvar (tj.1. osoba singulár, čas přítomný), ale u některých výskytů byla např. 2. osoba singulár, čas přítomný (*Mohl byste mít na krku cokoliv. **Jste pořád ještě z toho jelen**, jak na vás koukám*), nebo s tvarem 1. osoby

singuláru, času minulého (*Byl jsem z toho jelen, vůbec to nesedělo dohromady*). Dokonce jsme se setkali například s tvarem 3. osoby singuláru, času přítomného (*Vedle jakýsi děda natahuje nohu a je z toho jelen*).

(Ukvapený Sam)

Co o tom soudíš?" "Jsem z toho jelen," přiznal se Hašé bez mučení.

(Z Mitfordu do Meadowgate)

To jsem z toho jelen," prohlásil. "Pastýř!" "Je to těžké."

(Mladá fronta DNES, 10. 9. 2008)

To jsem z toho jelen," reagovala osmaosmdesátiletá Ludmila Pešková na dotaz, co ji motivovalo ke kandidatuře za republikány.

Shrnutí

V tomto svazku SČFI bylo nalezeno 321 animálních výrazů větných. Zaměřili jsme na slovní druhy animálních částí. Objevují se pouze ve tvaru substantiv. Druhů zvířat, které se objevují ve výrazech, je celkem 61 různých: pes (30 výrazů), koza (15 výrazů), kůň (13 výrazů), vůl (13 výrazů), kráva (13 výrazů), pták/ptáček (13 výrazů), kočka (11 výrazů), ryba (10 výrazů), holub (8 výrazů), husa (8 výrazů), vrabec (7 výrazů), slepice (7 výrazů), zajíc/zajíček (6 výrazů), vrána (6 výrazů), kohout (6 výrazů), blecha (5 výrazů), myš (5 výrazů), vlk (5 výrazů), cvrček (5 výrazů). Dále tu jsou další druhy s četností méně než 5 výrazů ze slovníku: kobylna, liška, lev, osel, červ, kocour, roupa, čáp, mravenec, žába, moucha, had, voska, zvíře, veš, krysa, opice, sova, králík, kuře, orel, vlaštovka, svině/prase, tele, rak, ovce, ropuch, slon, kapr, kanec, beran, drak, jelen, ježek, hříbata, velbloud, býk, komár, páv, straka, štěně, šváb, včela. V současné době se běžně používá jen 17 druhů zvířat ve výrazech, těmi jsou tyto druhy: liška, vlk, vrabec, zvíře, ryba, rak, pes, jelen, roupa, vrána, holub, vlaštovka, kráva, tele, had, osel, kobylna.

Přestože jsou ve 4. svazku SČFI výrazy větné, nechová se každá komponenta jako celá věta, ani nenesou stejný význam v textu. Některé vznikají ve větě jako větný člen. Například u tohoto výrazu:

To je každej / každý pes jiná ves může být ve větě jako přívlástek (*než když jsme oznamovatele přijímali ve špinavé, strohé místnosti se starým nábytkem každý pes jiná ves.*), nebo jako přístavek (*Její nejnovější koncept Každý pes jiná ves je představován souběžně na přehlídce Documenta 12 v Kasselu a v Moravské galerii v Brně v Atriu Pražákova paláce*).

4. Kapitola: Animální frazémy v čínském jazyce

V této kapitole se budeme zabývat různými strukturami čínských animálních frazémů (chengyu). Vybereme animální frazémy jako příklady z různých struktur. Pokusíme se analyzovat chengyu z hlediska syntaktického a sémantického. Uvedeme několik příkladů z čínského korpusu a všechny příklady budou uvedené beze změn. Všechny příklady jsou z moderní čínštiny.

Čínština patří do rodiny sinotibetských jazyků. Z typologického pohledu je to jazyk tónový, slabičný a analytický. Základní slovosled je: *podmět – přísudek – předmět*. Má šest druhů větných členů, tj. *podmět, přísudek, předmět, přívlástek, příslovečné určení, doplněk*. Samotné popsání druhů chengyu není jednoduché. Je nutné brát v úvahu hlediska vlastního třídění chengyu. Zde se tedy budeme věnovat pouze chengyu tvořenému čtyřmi znaky. Víme, že pojetí frazém v čínském jazyce má širší význam, patří sem chengyu, suyu, xiehouyu, yanyu (viz 1.2).

Nejdříve se podíváme na příklad, jak je ve slovníku čínské frazeologie a idiomatiky popisováno heslo. Ve slovníku vyhledáváme heslo podle abecedy prvního znaku, resp. jeho výslovnosti. Například chengyu 鹤立鸡群 (*he li ji qun*) najdeme dle písmena **h**. Ve slovníku je pak tento chengyu definován následovně:

【鹤立鸡群】 *he li ji qun* 原作 [野鹤在鸡群], 比喻一个人的仪表或才能在一群人中显得非常突出。晋·戴逵《竹林七贤论》(《艺文类聚》九〇): 嵇绍入洛, 或谓王戎曰: “昨于稠人中始见嵇绍, 昂昂然若野鹤之在鸡群。”

后世多作[鹤立鸡群]。张谦宜《緄斋诗谈》六(《清诗话续编》): 无竞诗较之刘子羽, 李渭清诸人, 真是鹤立鸡群。<又作> 鹤处鸡群, 鸡群鹤立(Liu Jiexiu, 2012, s.307)

Jedná se o standardní definici hesla ve slovníku Hanyu Chengyu Jinghua Cidian. V definici nesmí chybět tyto části: přepis *pinyin* – tj. výslovnost hesla; *význam hesla*, *prameny* – původ hesla; *příklad* – jak se heslo používá; *jiné podoby* nebo *varianty* pokud jsou.

Z hlediska skládání znaků (nebo komponentů) se lze rozdělit na tyto skupiny (v závorkách je uveden *pinyin* – tj. výslovnost, významy u těchto příkladů nebudeme vysvětlovat):

1) **ABCA** - v tomto případě to označuje skutečnost, že u těchto čtyř znaků první a poslední znak jsou identické, např. 精益求精 (**jing** yi qiu **jing**), 日复一日 (**ri** fu yi **ri**), 防不胜防 (**fang** bu sheng **fang**), 忍无可忍 (**ren** wu ke **ren**), atd.

2) **ABAC** – zde se shodují první a třetí znak, např. **诚心诚意** (**cheng xin cheng yi**), **难舍难分** (**nan fen nan she**), **尽心尽力** (**jin xin jin li**), **任劳任怨** (**ren lao ren yuan**), atd.

3) **ABCB** – v tomto případě jsou stejné znaky na druhé a čtvrté pozici, např. **大错特错** (**da cuo te cuo**), **出尔反尔** (**chu er fan er**), **以牙还牙** (**yi ya huan ya**), **将计就计** (**jiang ji jiu ji**), atd.

4) **AABC** – první dva znaky jsou shodné, např. **津津有味** (**jin jin you wei**), **欣欣向荣** (**xin xin xiang rong**), **郁郁寡欢** (**yu yu gua huan**), **咄咄逼人** (**duo duo bi ren**), atd.

5) **ABCC** – znak na třetí a čtvrté pozici je stejný, např. **衣冠楚楚** (**yi guan chu chu**), **想入非非** (**xiang ru fei fei**), **千里迢迢** (**qian li tiao tiao**), **文质彬彬** (**wen zhi bin bin**), atd.

6) **AABB** – první dva komponenty jsou stejné, třetí a čtvrtý se shodují, např. **堂堂正正** (**tang tang zheng zheng**), **安安稳稳** (**an an wen wen**), **世世代代** (**shi shi dai dai**), **郁郁葱葱** (**yu yu cong cong**), atd.

7) **ABBC** – shodné znaky druhé a třetí komponenty, tento typ chengyu není častý, např. **不了了之** (**bu liao liao zhi**), **自欺欺人** (**zi qi qi ren**), **上医医国** (**shang yi yi guo**), **言人人殊** (**yan ren ren shu**), atd.

Z hlediska gramatického je lze rozdělit na tyto následující struktury:

1. struktura podmětu a přísudku (**鹦鹉学舌 ying wu xue she**, **狗仗人势 gou zhang ren shi**)
2. struktura přísudku a předmětu (**一箭双雕 yi jian shuang diao**, **逐鹿中原 zhu lu zhong yuan**)
3. struktura paralelní (**龙腾虎跃 long teng hu yue**, **龙飞凤舞 long fei feng wu**)
4. struktura vedlejšího elementu a hlavního elementu (**与虎谋皮 yu hu mou pi**, **笼中之鸟 long zhong zhi niao**)

V této práci především analyzujeme chengyu z gramatického a syntaktického pohledu. Přestože jsou v chengyu obsaženy čtyři znaky, obvykle má každý tento znak svou vlastní funkci. Níže se podíváme na jednotlivé příklady.

4.1 Struktura podmětu a přísudku

Základem této struktury je vazba podmětu a přísudku, nicméně v každém chengyu této struktury jsou prostřednictvím zbývajících elementů obsaženy také další funkce. Dále si v kapitole probereme konkrétní příklad chengyu.

Do této struktury řadíme tyto animální chengyu (jen ty, které mají více než 10 výskytů v čínském korpusu): **马不停蹄** (*ma bu ting ti*), **独占鳌头** (*du zhan ao tou*), **鸦雀无声** (*ya que wu sheng*), **一马当先** (*yi ma dang xian*), **鹤立鸡群** (*he li ji qun*), **金蝉脱壳** (*jin chan tuo qiao*), **鸡犬不宁** (*ji quan bu ning*), **蜻蜓点水** (*qing ting dian shui*), **龙凤呈祥** (*long feng cheng xiang*), **泥牛入海** (*ni niu ru hai*), **塞翁失马** (*sai weng shi ma*), **鸡犬升天** (*ji quan sheng tian*), **精卫填海** (*jing wei tian hai*), **驷马难追** (*si ma nan zhui*), **叶公好龙** (*ye gong hao long*), **鹦鹉学舌** (*ying wu xue she*), **黔驴技穷** (*qian lv ji qiong*), **万马齐喑** (*wan ma qi an*), **哀鸿遍野** (*ai hong bian ye*), **笔走龙蛇** (*bi zou long she*), **胆小如鼠** (*dan xiao ru shu*), **狼子野心** (*lang zi ye xin*), **狼烟四起** (*lang yan si qi*), **狗仗人势** (*gou zhang ren shi*), **万马奔腾** (*wan ma ben teng*), **声名鹊起** (*sheng ming que qi*), **万象更新** (*wan xiang geng xin*), **盲人摸象** (*mang ren mo xiang*), **马革裹尸** (*ma ge guo shi*), **劳燕分飞** (*lao yan fen fei*), **鹏程万里** (*peng cheng wan li*), **狗尾续貂** (*gou wei xu diao*), **鹬蚌相争** (*yu bang xiang zheng*), **白驹过隙** (*bai ju guo xi*), **飞蛾扑火** (*fei e pu huo*), **鞍马劳顿** (*an ma lao dun*), **困兽犹斗** (*kun shou you dou*), **笨鸟先飞** (*ben niao xian fei*), **沐猴而冠** (*mu hou er guan*), **螳臂当车** (*tang bi dang che*), **春蚕吐丝** (*chun can tu si*), **狡兔三窟** (*jiao tu san ku*), **北雁南飞** (*bei yan nan fei*), **白云苍狗** (*bai yun cang gou*), **饿殍遍野** (*e fu bian ye*), **羚羊挂角** (*ling yang gua jiao*), **虎视眈眈** (*hu shi dan dan*), **饿虎扑食** (*e hu pu shi*), **养虎遗患** (*yang hu yi huan*), **蚍蜉撼树** (*bi fu han shu*), **雄鸡报晓** (*xiong ji bao xiao*), **老马识途** (*lao ma shi tu*), **杜鹃啼血** (*du juan ti xue*), **河东狮吼** (*he dong shi hou*), **牝鸡司晨** (*pin ji si chen*), **偃鼠饮河** (*yan shu yin he*), **鹑衣百结** (*chun yi bai jie*), **凤凰来仪** (*feng huang lai yi*), **鱼龙混杂** (*yu long hun za*), **鱼目混珠** (*yu mu hun zhu*), **天马行空** (*tian ma xing kong*), **老态龙钟** (*lao tai long zhong*), **鹿死谁手** (*lu si shui shou*), **狼狈为奸** (*lang bei wei jian*), **犬牙交错** (*quan ya jiao cuo*), **老骥伏枥** (*lao ji fu li*), **庖丁解牛** (*pao ding jie niu*), **鼠目寸光** (*shu mu cun guang*) **狗血喷头** (*gou xue pen tou*), **小鸟依人** (*xiao niao yi ren*).

Dále blíže analyzujeme několik vybraných chengyu z této struktury.

马不停蹄 (*ma bu ting ti*) – kůň-záporka-přestat-kopyto, vyjadřuje nepřerušovanou cestu, bez ořestávky. Jedná se o nejfrekventovanější čínský animální chengyu. V korpusu bylo nalezeno 719 výskytů.

Prvním znakem je podmět, druhým je záporka, třetím je přísudek, a posledním je předmět. Ve větě tento chengyu má funkci přísudku, přívlastku, příslovečné určení.

(\当代\史传\吴晓波 激荡三十年——中国企业史 1978—2008.txt)

*马不停蹄*的黄鸿年像割稻子一样地四处收购企业，看上去跟几年前的马胜利非常相似，

Má funkci přívlastku ve větě.

(\当代\口语\对话\女记者与大毒梟刘招华面对面.txt)

讲好价之后司机只同意白天行路，而24小时*马不停蹄*时间都已很紧迫了。

Plní funkci přísudku.

(\当代\报刊\作家文摘\1994\1994A.TXT)

自从重新跨进寨门到如今，郭凤莲已*马不停蹄*地跑了北京、天津、上海、江苏、山东、河北、广东、浙江等省市，

Plní funkci příslovečné určení způsobu.

鸦雀无声 (ya que wu sheng) – vrána-vrabec-záporka-zvuk, značí stav, kdy je klid a nic není slyšet, obzvlášť ve třídě, ve přednáškovém sále, když se dav lidí soustředí. První dva znaky jsou podmět, třetí je záporka, a poslední znak je přísudek. Při použití v textu celý chengyu plní funkci přísudku, přívlastku.

(\当代\史传\窦应泰 李嘉诚家族传.txt)

李嘉诚的话音刚落，*鸦雀无声*的会议室里顿时响起了一阵雷鸣般的掌声。

Plní funkci přívlastku ve větě.

(\当代\报刊\人民日报\1995年人民日报\12月份.txt)

每场结束后，场内先是*鸦雀无声*，继而是一些老年人纷纷向青年们讲述当年日本侵略中国的种种罪恶行径。

Má ve větě funkci přísudku.

(\当代\报刊\读者\读者（合订本）.txt)

只说得场内几百名听众，时而*鸦雀无声*，时而捧腹大笑。

Má ve větě funkci přísudku.

飞蛾扑火 (fei e pu huo) – letající-můra-ke-oheň, představuje stav nebezpečí, smrti, přesto tam člověk jde (je přitahován stejně jako můra ke světlu).

U toho chengyu má každý znak svou funkci. První znak je přívlastek, druhý je podmět, třetí je přísudek a poslední je předmět. Tento chengyu plní funkci předmětu, přívlastku, příslovečného určení.

(\当代\CWAC\ASM0117.txt)

但仍没能阻止住女性**飞蛾扑火**般地加入减肥整容和丰乳肥臀大潮的步伐。

V této větě plní funkci příslovečného určení způsobu.

(\当代\文学\大陆作家\非诚勿扰.txt)

沈醉开始觉得以往认知里被定义为**飞蛾扑火**的行为其实并不一定是刻板的。

Má funkci přívlastku ve větě.

(\当代\翻译作品\文学\罪与罚.txt)

您见过**飞蛾扑火**吗？

Má funkci předmětu ve větě.

笨鸟先飞 (ben niao xian fei) – hloupý-pták-dřív-letět, má stejný význam jako české ustálené spojení *ranní ptáče dál doskáče*. Tento chengyu je kombinací přívlastku, podmětu, přívlastku a přísudku. První a třetí znaky jsou přívlastky, druhý znak je podmět a poslední je přísudek. Další chengyu se stejnou strukturou jsou například *万马齐喑 (wan ma qi an)*, *鹑衣百结 (chun yi bai je)*, atd. Může být přísudkem, předmětem, přístavkem, ale přístavkem jen ve zvláštních případech či okrajově.

(\当代\口语\电视访谈\鲁豫有约 开心果.txt)

努力是一种，天份也要有，人家说**笨鸟先飞**，可先飞它不一定先到呀！

Plní funkci předmětu ve větě.

(\当代\报刊\人民日报\2000年人民日报\2000年人民日报.txt)

踏入歌坛十余年，以《**笨鸟先飞**》、《老乡》、《友爱》等歌曲成名于内地歌坛。

Má funkci přístavku ve větě.

(\当代\报刊\新华社\新华社 2002年5月份新闻报道.txt)

美国队**笨鸟先飞**，首批成员后天到达仁川，第二批5月24日到达。

Ve větě má funkci přísudku.

老马识途 (lao ma shi tu) – starý-kůň-znát-cesta, vyjadřuje, že zkušený člověk lépe zvládne situaci. Pokud popisujeme tento chengyu podle pořadí znaků ze syntaktického pohledu, pak bude pořádní následovné: přívlastek-podmět-přísudek-předmět. Se stejnou strukturou existují například tyto chengyu: *叶公好龙 (ye gong hao long)*, *盲人摸象 (mang*

ren mo xiang), 白驹过隙(bai ju guo xi), 春蚕吐丝(chun can tu si), 饿虎扑食(e hu pu shi), 偃鼠饮河(yan shu yin he), 牝鸡司晨(pin ji si chen), 庖丁解牛(pao ding jie niu), 狗血喷头(gou xue pen tou), 小鸟依人(xiao niao yi ren), atd. může být ve větě přísudkem, přívlastkem.

(\当代\报刊\新华社\新华社 2003 年 1 月份新闻报道.txt)

“老马识途”的故事尽人皆知,但龙虾也识途,知道的人恐怕就不多了。

Ve větě plní funkci přívlastku.

(\当代\文学\大陆作家\冯苓植 雪驹.txt)

枣骝马显然是老马识途,竟报功似的哐哐叫了起来。

Má funkci přísudku ve větě.

(\当代\文学\大陆作家\冯苓植 雪驹.txt)

那大玛力嘎赏赐的枣骝马果然老马识途,趁我不注意大概已经悄悄溜回东协理府了。

Plní funkci přísudku ve větě.

4.2 Struktura přísudku a předmětu

Animální chengyu u této struktury nejsou tak početné jako u struktury podmětu a přísudku. S čistou strukturou přísudku a předmětu jsme našli pouze jeden chengyu 气冲牛斗(qi chong niu dou). Použijeme ho jako příklad. Většinou u této struktury najdeme přívlastek, příslovečné určení v chengyu. Podrobněji se podíváme u konkrétních příkladů.

Patří sem tyto chengyu 打落水狗(da luo shui gou), 如虎添翼(ru hu tian yi), 浑水摸鱼(hun shui mo yu), 钻牛角尖(zuan niu jiao jian), 马首是瞻(ma shou shi zhan), 一箭双雕(yi jian shuang diao), 顺手牵羊(shun shou qian yang), 露出马脚(lou chu ma jiao), 鸟枪换炮(niao qiang huan pao), 缘木求鱼(yuan mu qiu yu), 管中窥豹(guan zhong kui bao), 小试牛刀(xiao shi niu dao), 禽兽不如(qin shou bu ru), 瓮中捉鳖(weng zhou zhuo bie), 蟾宫折桂(chan gong zhe gui), 临渊羡鱼(lin yuan xian yu), 乱点鸳鸯(luan dian yuan yang), 气冲牛斗(qi chong niu dou), 悬崖勒马(xuan ya le ma), 门可罗雀(men ke luo que), 快马加鞭(kuai ma jia bian), 按图索骥(an tu suo ji), 逐鹿中原(zhu lu zhong yuan), 鸡犬不留(ji quan bu liu).

打落水狗(da luo shui gou) – bít-topící-pes. Tento chengyu vyjadřuje pokračování v boji proti nepříteli, který již prohrál. Dalším chengyu se stejnou strukturou je 钻牛角尖(zuan niu jiao jian). Můžeme popsat tento typ takto: přísudek-přívlastek-předmět.

(\当代\报刊\1994 年报刊精选\11.txt)

在中国，提起“费厄泼赖”，人们首先想到的是鲁迅先生那著名的“痛打落水狗”的原则。

Plní funkci přívlastku ve větě.

(\当代\报刊\作家文摘\1996\1996B.TXT)

她提出要“打落水狗”，并且认为王实味“为人卑劣、小气、反复无常、复杂而阴暗”，

Ve větě má funkci přísudku.

(\现代\文学\矛盾 子夜.txt)

“这不是打落水狗么？三先生欠公道。薛宝珠有什么功劳，升她？”

Má funkci přísudku ve větě.

露出马脚 (lou chu ma jiao) – odhalit-koní-kopyto. Tento chengyu vyjadřuje odkryvání pravdy, která byla úmyslně skryta. U toho chengyu bylo nalezeno 91 výskytů. Přísudek je na pozici prvních dvou znaků, třetí je přívlastek a čtvrtý znak je předmět. Ve větě se s tímto chengyu nejčastěji setkáme ve formě přísudku. Méně často se setkáváme u něj ve funkci předmětu.

(\当代\史传\倪方六 中国人盗墓史.txt)

清孝陵的建筑材料来源露出马脚，为拆除明代宫殿建造陵寝，至此这一历史之谜才被揭开。

Plní funkci přísudku ve větě.

(\当代\文学\香港作家\金庸 天龙八部.txt)

慢慢套问她的口风，只怕露出马脚。

Má funkci předmětu ve větě.

(\当代\网络语料\网页\C000016.txt)

这些假材料一旦露出马脚，可能导致申请者终生被美国拒签。

Plní funkci přísudku ve větě.

瓮中捉鳖 (weng zhou zhuo bie) – kad'-v-chytit-želva. Tento chengyu vyjadřuje situaci, kdy máme člověka / zločince pod kontrolou a nemůže nám již utéci (obdobně jako v češtině mít někoho v hrsti, být v pasti). Další chengyu se stejnou strukturou jsou tyto: 蟾宫折桂 (chan gong zhe gui), 临渊羡鱼 (lin yuan xian yu), 鸟枪换炮 (niao qiang huan pao), 缘木求鱼 (yuan mu qiu yu), 按图索骥 (an tu suo ji), 悬崖勒马 (xuan ya le ma), atd. Tuto strukturu lze popsat takto: *příslowecné určení místa-přísudek-předmět*.

(\当代\报刊\人民日报\1998年人民日报\1998年人民日报.txt)

于是澳警方决定在这一带布下天罗地网，等待着瓮中捉鳖。

Ve větě plní funkci předmětu.

(\当代\报刊\作家文摘\1997\1997A.TXT)

于是就发现二爷的隐匿地，然后瓮中捉鳖般将二爷擒拿住。

Má funkci příslovečné určení způsobu ve větě.

(\当代\文学\大陆作家\麦家 风声.txt)

瓮中捉鳖，跑不了的。你也不用担心老鬼不现形，

Plní funkci přísudku ve větě.

气冲牛斗 (qi chong niu dou) – hvězd-dosáhnout-Altair-Velký vůz, tento chengyu vyjadřuje, když je člověk velmi rozzlobený. Znak 牛(niu) je obecně druh zvířete, nicméně v tomto spojení se jedná o název hvězdy. Tento chengyu se liší od ostatních v tom, že má dva předměty – 牛(niu) a 斗(dou). Chengyu se stejným významem najdeme 怒气冲天 (nu qi chong tian), ale v tomto chengyu není obsažen zvířecí element. Plní různé funkce ve větě. Může být podmětem, přívlastkem, příslovečným určením, atd.

(\当代\报刊\人民日报\1994年人民日报\第4季度.txt)

忍辱负重，卧薪尝胆，气冲牛斗才是我们应有的心态。

Má funkci podmětu ve větě.

(\当代\翻译作品\文学\天才.txt)

他恶狠狠地、气冲牛斗地大踏步走出房间，可是到了工作室那一边他自己的房间里时，他却坐着并没睡觉。

Ve větě plní funkci příslovečného určení míry.

(\当代\翻译作品\文学\人性的枷锁.txt)

她不断同他通信，而那位情郎也施出浑身解数，诱劝他那气冲牛斗的父亲回心转意。

Plní funkci přívlastku ve větě.

鸡犬不留 (ji quan bu liu) – kohout-pes-záporka-nechat. Tento chengyu popisuje zabití všech lidí (a živých tvorů), že ani kohout či pes nebude ušetřen. Přestože se jedná chengyu ve struktuře přísudku a předmětu, umístění předmětu je jiné než obvykle. V čínském slovosledu je pořadí následující *podmět-přísudek-předmět*. Předměty toho chengyu jsou na začátku. 鸡(ji=kohout) a 犬(quan=pes) jsou předměty, třetí znak 不(bu) je záporka. Poslední znak 留(liu) je přísudek. Chengyu 禽兽不如 (qin shou bu ru) má stejnou strukturu jako 鸡犬

不留 (*ji quan bu liu*). Ve větě se s ním nejčastěji setkáváme jako s doplňkem. V následujících třech vzorech z korpusu najdeme tento chengyu, který plní funkci doplňku.

(\当代\应用文\社会科学\中华上下五千年.txt)

洛阳周围二百多里以内，被烧得**鸡犬不留**。

(\当代\文学\香港作家\金庸 天龙八部.txt)

我听说要杀得**鸡犬不留**，倒也好玩，便蹲着不作声。

(\当代\报刊\作家文摘\1995\1995B.TXT)

倘若换一种局面，贝利亚的这两位左右手会随同主子将他们杀得**鸡犬不留**。

4.3 Chengyu paralelní z hlediska struktury

Chengyu paralelní z hlediska struktury jsou takové chengyu, které mají paralelní vztah mezi prvními dvěma znaky a posledními dvěma znaky. Nelze porovnat a určit, která část je hlavní, a která je vedlejší. Tento typ chengyu se dá rozdělit na různé struktury podle syntaktického vztahu nebo podle slovního druhu. Do tohoto typu řadíme poměrně velký počet animálních chengyu. V této práci analyzujeme následující struktury tohoto typu:

- Struktura dvou podmětů a dvou přísudků
- Struktura dvou přísudků a dvou předmětů
- Struktura dvou substantiv
- Jiné struktury

4.3.1 Struktura dvou podmětů a dvou přísudků

U této struktury najdeme v jednom chengyu dva podměty a dva přísudky. Jeden chengyu rozdělíme na dvě části, první dva znaky mají syntaktický vztah podmětu a přísudku, poslední dva znaky taktéž. Patří sem tyto animální chengyu (s minimálním počtem 10 výskytů v korpusu):

鸟语花香 (*niao yu hua xiang*), 龙腾虎跃 (*long teng hu yue*), **狼吞虎咽** (*lang tun hu yan*), 龙飞凤舞 (*long fei feng wu*), 人仰马翻 (*ren yang ma fan*), 龙争虎斗 (*long zheng hu dou*), 偷鸡摸狗 (*tou ji mo gou*), 狐假虎威 (*hu jia hu wei*), **人困马乏** (*ren kun ma fa*), 莺歌燕舞 (*ying ge yan wu*), 蝇营狗苟 (*ying ying gou gou*), 草长莺飞 (*cao zhang ying fei*), 鸡鸣狗盗 (*ji ming gou dao*), 鸡飞蛋打 (*ji fei dan da*), 狼奔豕突 (*lang ben shi tu*), 蚕食鲸吞 (*can shi jing tun*), 人欢马叫 (*ren huan ma jiao*), 兔起鹘落 (*tu qi hu luo*), 兔死狗烹 (*tu si gou peng*), 鼠窃狗偷 (*shu qie gou tou*), 鸢飞鱼跃 (*yuan fei yu yue*), 兵荒马乱 (*bing huang ma luan*), 鬼哭狼

嚎 (gui ku lang hao), 攀龙附凤 (pan long fu feng), 兔死狐悲 (tu si hu bei), 风声鹤唳 (feng sheng he li).

狼吞虎咽 (lang tun hu yan) – vlk-polykat-tygr-polykat. Tento chengyu vyjadřuje, že někdo jí velmi rychle. První dva znaky tvoří podmět a přísudek, poslední dva znaky taktéž. Ve větě může plnit funkci přísudku, příslovečného určení anebo přívlastku.

(\当代\应用文\社会科学\当代世界文学名著鉴赏词典.TXT)

他想把世界所有的气味统统占为己有,只要是新鲜的,就**狼吞虎咽**地吃进肚里.

Ve větě plní funkci příslovečného určení způsobu.

(\当代\报刊\作家文摘\1993\1993A.TXT)

客人都饿得不得了,举了一次杯后,大家都**狼吞虎咽**。

Má funkci přísudku ve větě.

(\当代\网络语料\网页\C000013.txt)

你吃得实在太快了,这样**狼吞虎咽**的后果不光是没能仔细咂摸出食物的美味,

Plní funkci přívlastku ve větě.

人困马乏 (ren kun ma fa) – člověk-dřítat-kůň-unavený. Tento chengyu vyjadřuje stav někoho, kdo je unaven cestováním, dlouhou cestou. Z historického pohledu cestovali lidé na koni. Proto v tomto chengyu figuruje člověk i kůň. Byť dnes lidé cestují bez koně, zůstává tento chengyu hojně používán. Našli jsme v korpusu 64 výskytů. Může být ve větě přísudkem, předmětem, přívlastkem, doplněk.

(\当代\报刊\新华社\新华社 2002 年 5 月份新闻报道.txt)

刚把一匹推上来,又有一匹陷了进去,累得**人困马乏**。

Plní funkci doplňku ve větě.

(\当代\报刊\人民日报\1998 年人民日报\1998 年人民日报.txt)

我们越是在**人困马乏**的时候越要提高警觉,加强查险力度,千万松懈不得。

Ve větě má funkci přívlastku.

(\当代\报刊\1994 年报刊精选\09.txt)

当时我们的部队孤军远征, **人困马乏**。

Plní funkci přísudku ve větě.

4.3.2 Struktura dvou přísudků a dvou předmětů

Chengyu s touto strukturou má dva paralelní přísudky a každý přísudek má svůj předmět. Například chengyu 降龙伏虎 (xiang long fu hu) můžeme rozdělit do dvou částí: 降

龙 (xiang long) - 伏虎 (fu hu). Každá část je kombinace *přísudku-předmětu*. První znak 降 (xiang) je sloveso a znamená *porazit*, druhý znak 龙 (long) je substantivum, znamená *draka* a chová se v této části jako předmět. Třetí znak 伏 (fu) je také sloveso a má význam *podmanit*. Poslední znak 虎 (hu) je substantivum, znamená *tygr* a chová se zde jako předmět třetího znaku. Do této skupiny můžeme zařadit tyto animální chengyu: 画龙点睛 (hua long dian jing), 招兵买马 (zhao bing mai ma), 走马观花 (zou ma guan hua), 打草惊蛇 (da cao jing she), 骑驴找马 (qi lv zhao ma), 放虎归山 (fang hu gui shan), **画蛇添足 (hua she tian zu)**, 焚琴煮鹤 (fen qin zhu he), 降龙伏虎 (xiang long fu hu), 张牙舞爪 (zhang ya wu zhao), **守株待兔 (shou zhu dai tu)**, 投鼠忌器 (tou shu ji qi).

画蛇添足 (hua she tian zu) – *malovat-had-přidat-noha*. Popisuje stav, kdy člověk dělá práci navíc a zbytečně. Ve větě může plnit funkci přísudku, doplňku, přívlastku, atd. Existuje animální chengyu, který má stejnou strukturu, ale opačný význam, tj. 画龙点睛 (hua long dian jing) – *malovat-drak-malovat oči* = tj. důležitý krok při malování draka je samotné malování dračích očí. Tento chengyu má dva významy, jeden je - když člověk ví, co je klíčový moment při práci; a druhý význam je - že při projevu či diskuzi umí shrnout a zachytit to, co je důležité a podstatné.

(\当代\报刊\人民日报\2000年人民日报\2000年人民日报.txt)

有的音乐作品还是不错的，可一配上电视就显得**画蛇添足**、不伦不类了。

Má funkci doplňku ve větě.

(\当代\报刊\读书\vol-127.txt)

赋予二人私情以“更高意义”是否有**画蛇添足**的嫌疑，可以存面不论。

Plní funkci přívlastku ve větě.

(\当代\相声小品\郭德纲 相声集.txt)

但听耳钉这么说，也不好推辞。谁料耳钉**画蛇添足**。

Ve větě má funkci přísudku.

守株待兔 (shou zhu dai tu) – *stát u-kořenu stromu-čekat na-zajíc*. Tento chengyu popisuje, člověka, který chce být úspěšný, ale bez námahy (aniž by hnul prstem).

(\当代\报刊\1994年报刊精选\07.txt)

俞丽拿深感我国严肃音乐面临的困境，再也不能**守株待兔**了，必须自救，

Má funkci přísudku ve větě.

(\当代\报刊\人民日报\1993年人民日报\3月份.txt)

各厂都有一套打算，有自己的奋斗目标，这同1991年前守株待兔的局面大不一样。

Plní funkci přívlastku ve větě.

(\当代\报刊\1994年报刊精选\07.txt)

中国人并不准备守株待兔地等着别人送脑袋上门。

Má funkci příslovečného způsobu ve větě.

4.3.3 Struktura dvou substantiv

Chengyu této struktury je tvořen dvěma substantivy. Z toho typu chengyu stojí jeden znak před substantivem a chová se jako přívlastek substantiva. Co se týče slovního druhu tohoto znaku před substantivem, je to adjektivum. S tímto příkladem, kdy stojí adjektivum za substantivem, se setkáváme málokdy, nicméně existuje. Kupříkladu u chengyu **兵强马壮** (**bing qiang ma zhuang**) První znak je substantivum, jeho přívlastek stojí hned za ním. Třetí znak je substantivum a jeho přívlastek je poslední znak.

Najdeme ale i tyto animální chengyu u toho typu: 车水马龙 (*che shui ma long*), 千军万马 (*qian jun wan ma*), 汗牛充栋 (*han niu chong dong*), 蛛丝马迹 (*zhu si ma ji*), 生龙活虎 (*sheng long huo hu*), 虎头蛇尾 (*hu tou she wei*), 心猿意马 (*xin yuan yi ma*), 鹤发童颜 (*he fa tong yan*), **兵强马壮** (**bing qiang ma zhuang**), 如狼似虎 (*ru lang si hu*), **狼心狗肺** (**lang xin gou fei**), 鞍前马后 (*an qian ma hou*), 虎背熊腰 (*hu bei xiong yao*), 人面兽心 (*ren mian shou xin*), 龙潭虎穴 (*long tan hu xue*), 牛头马面 (*niu tou ma mian*), 杯弓蛇影 (*bei gong she ying*), 沉鱼落雁 (*chen yu luo yan*), 非驴非马 (*fei lv fei ma*), 小肚鸡肠 (*xiao du ji chang*), 铁马金戈 (*tie ma jin ge*), 狼子野心 (*lang zi ye xin*), 贼眉鼠眼 (*zei mei shu yan*), 闲云野鹤 (*xian yun ye he*), 狐群狗党 (*hu qun gou dang*), 牛鬼蛇神 (*niu gui she shen*), 老牛破车 (*lao niu po che*), 獐头鼠目 (*zhang tou shu mu*), 环肥燕瘦 (*huan fei yan shou*), 狐朋狗友 (*hu peng gou you*), **凤毛麟角** (**feng mao lin jiao**), 单枪匹马 (*dan qiang pi ma*), 青梅竹马 (*qing mei zhu ma*), 洪水猛兽 (*hong shui meng shou*), 金戈铁马 (*jin ge tie ma*), 一鳞半爪 (*yi lin ban zhao*), 雪泥鸿爪 (*xue ni hong zhao*), 卧虎藏龙 (*wo hu cang long*).

Podíváme se na následující příklady.

兵强马壮 (**bing qiang ma zhuang**) – *voják-silný-kůň-silný*. Tento chengyu popisuje sílu vojenské moci a její výkonnost. Tento chengyu má kombinaci *substantiva-adjektiva-substantiva-adjektiva*. Taková kombinace se vyskytuje velmi zřídka. Může být ve větě přísudkem, přívlastkem.

(\当代\报刊\1994 年报刊精选\10.txt)

可不可以这样说，秦俑坑要表现的是**兵强马壮**的军旅生涯，而阳陵汉俑坑则表现的是丰富的皇室生活，更具有世俗的人情味。

Ve větě plní funkci přívlastku.

(\当代\报刊\新华社\新华社 2002 年 9 月份新闻报道.txt)

8 年前他刚刚来香港的时候,只有一两个运动员训练,而现在已经**兵强马壮**。

Má funkci přísudku ve větě.

(\当代\电视电影\文艺\历史的天空.txt)

被派遣到凹凸山以来，也是满怀雄心壮志，要一展身手，要带出一支**兵强马壮**的部队。

Plní funkci přísudku ve větě.

狼心狗肺 (lang xin gou fei) – vlk-srdce-pes-plíce. Charakterizuje člověka, který není dobrosrdečný. Vlk v čínské kultuře je vždy zlý, ale ani pes není vždy přátelský. Kombinace těchto druhů zvířat je nápadná a je hned poznat, že chengyu má hanlivý význam. Další chengyu se stejným významem najdeme v těchto příkladech: **人面兽心 (ren mian shou xin)** - je to člověk se srdcem divokého zvířete; **狼子野心 (lang zi ye xin)** – popisuje člověka, který je „syn vlka se srdcem divokého zvířete“. Všechny tři chengyu plní funkci přísudku, přívlastku, předmětu.

(\当代\文学\大陆作家\六六 蜗居.txt)

如果家里谁病了，我还不舍得钱，那我就是**狼心狗肺**。

Plní funkci přísudku ve větě.

(\当代\文学\大陆作家\马识途 夜谭十记.txt)

挖出你们的**狼心狗肺**，烧掉你们的衙门，砸烂你们的天下，把你们一个个千刀万剐。

Ve větě má funkci předmětu.

(\当代\文学\香港作家\金庸 神雕侠侣.txt)

你这**狼心狗肺**的恶婆娘，凭甚麽说多情不多情？

Má funkci přívlastku ve větě.

凤毛麟角 (feng mao lin jiao) – fénix-peří-jednorožec-roh. Fénix a jednorožec jsou nadpřirozené bytosti, v tomto chengyu oba dva animální elementy se chovají jako přívlastky. Chengyu popisuje člověka nebo věc, která je velmi vzácná, vyskytuje se málo. Našli jsme jich v korpusu v 394 výskytech. Ve větě plní funkci přísudku.

(\当代\网络语料\网页\C000022.txt)

在会议旺季，会议口译供不应求，小语种的会议口译人才更是**凤毛麟角**。

(\当代\报刊\人民日报\1995年人民日报\7月份.txt)

当今，在许多企业里，能娴熟操作高难技术的青工**凤毛麟角**、屈指可数。

(\当代\报刊\人民日报\2000年人民日报\2000年人民日报.txt)

在获权的 400 多家私企中，出口产品属高科技类的**凤毛麟角**，大部分仍是附加值较低的传统出口商品。

4.3.4 Jiné struktury

a) Struktura dvou sloves

Chengyu z této struktury není tak početný jako z jiných struktur. Často potkáváme chengyu se dvěma slovesy, ale buď v kombinaci *podmětu-přísudku*, nebo v kombinaci *přísudku-předmětu*. V této struktuře jde o kombinaci *příslovečného určení-slovesa*. Našli jsme pouze jeden animální chengyu, který má strukturu dvou sloves. To je **欢呼雀跃** (*huan hu que yue*) – *potěšení-křičet-vrabčí-skočit*. První znak je příslovečné určení druhého znaku a třetí znak je příslovečné určení čtvrtého znaku. Tento chengyu znamená, že člověk je úplně šťastný.

(\当代\报刊\1994年报刊精选\06.txt)

在前往宾馆的途中，**欢呼雀跃**的人们热情欢迎着陈香梅女士一行。

Ve větě má funkci přívlastku.

(\当代\报刊\新华社\新华社 2004 年 10 月份新闻报道.txt)

村长则顶着医疗队赠送的一大筐面包翩翩起舞，一大群孩子跟在他的后面**欢呼雀跃**。

Má funkci přísudku ve větě.

(\当代\翻译作品\文学\地球杀场.txt)

在非洲的月亮山区，人们**欢呼雀跃**，人群拥挤得使飞机无法起飞，飞行员不得不借助协调人和部落首领的劝说，让人们给他腾出一块空地，供他起飞。

Plní funkci přísudku ve větě.

b) Struktura souřadná

Pod touto strukturou jsou chengyu složená ze čtyř znaků, vztah mezi nimi je souřadný. Je to kombinace čtyř substantiv, např. *声色犬马* (*sheng se quan ma*). Tento typ chengyu není častý. Může být ve větě předmětem, přívlastkem, přístavkem, atd.

声色犬马 (*sheng se quan ma*) – písnička-žena-pes-kůň. U toho chengyu žádný znak nesouvisí se sousedním znakem. Mají mezi sebou souřadný vztah, ale pořadí znaků je neměnné, musí být zachováno. Jedná se o čtyři samostatné elementy. Tento chengyu popisuje životní styl bohatého člověka a má hanlivý význam.

(\当代\史传\中国北漂艺人生存实录.TXT)

如果你是高居顶部的少数人，你就拥有了你想要的一切，财富、权威、呼风唤雨、左右逢源、声色犬马。

Plní funkci přístavku ve větě.

(\当代\报刊\人民日报\1996年人民日报\3月份.txt)

回来之后所办的第一件事，就是将厂里三楼的会议室改装成歌舞厅，过起了花天酒地、声色犬马的生活。

Ve větě má funkci přívlastku.

(\当代\报刊\读书\vol-021.txt)

“政要之官”只知声色犬马，讲究服饰，花言巧语，巴结奉迎，追求高官厚禄。

Má funkci předmětu ve větě.

c) Struktura příčinná

U této struktury se rozdělí celý chengyu na dvě části: *příčina-následek*. První dva znaky tvoří příčinu a poslední dva znaky tvoří následek. Sem patří chengyu např. 亡羊补牢 (*wang yang bu lao*).

亡羊补牢 (*wang yang bu lao*) – uniknout-ovce-opravit-ovčín. Opravuje ovčín, protože unikly ovce. Celá tato situace je takto vysvětlena pomocí těchto čtyř znaků. Tento chengyu znamená, že i když budou ztráty, může se zabránit pokračování těchto ztrát při konání správným způsobem.

(\当代\报刊\1994年报刊精选\10.txt)

李富荣认为，这次失利是坏事，也是好事，给我们敲响了警钟，暴露了我们的弱点，回去后要亡羊补牢。

Plní funkci přísudku ve větě.

(\当代\应用文\社会科学\哈佛管理培训系列全集\第13单元 哈佛经理弊病诊治.txt)

当然，亡羊补牢毕竟有些“马后炮”的味道，尽管这种“事后诸葛亮”是十分必需和必要的，但是，我们还是应提倡在事前就要有周密的思考和切实可行的措施，补牢于亡羊之前，尽量避免“亡羊补牢”的境遇。

V této větě se používá tento chengyu dvakrát, první ve větě plní funkci podmětu a podruhé má funkci přívlastku.

(\当代\报刊\人民日报\2000年人民日报\2000年人民日报.txt)

希望各地像锡林郭勒盟那样，把反思化作亡羊补牢的行动，从实际出发，因地制宜，还湖、还林、休渔、休牧，切实把生态建设当作百年大计抓紧抓好。

Plní funkci přívlastku ve větě.

4.4 Struktura vedlejšího elementu a hlavního elementu chengyu

Hlavní rys toho typu chengyu je, že dochází ke kombinování následujících slovních druhů, tj. *substantivum, sloveso, adjektivum, zájmeno, záporka, spojka*. Pokud v chengyu je substantivum, sloveso či adjektivum, tyto tři slovní druhy jsou jádrem chengyu. Sloveso stojí před substantivem, příslovečné určení stojí před slovesem, a přívlastek stojí před adjektivem. Co se týče struktury hlavního elementu, podíváme se na chengyu 过街老鼠 (*guo jie lao shu*) – přejít-ulice-krysa. První dva znaky 过街 (*guo jie*) se chovají jako adjektivum, přívlastkem jsou krysy (老鼠 *lao shu*). Poslední dva znaky jsou jedno slovo – krysa. Tudiž v tomto chengyu krysa -老鼠 (*lao shu*) je hlavním elementem.

Najdeme i tyto animální chengyu u tohoto typu: 害群之马 (*hai qun zhi ma*), 呆若木鸡 (*dai ruo mu ji*), 谈虎色变 (*tan hu se bian*), 抱头鼠窜 (*bao tou shu cuan*), 狼狈不堪 (*lang bei bu kan*), 羊肠小道 (*yang chang xiao dao*), 过街老鼠 (*guo jie lao shu*), 马到成功 (*ma dao cheng gong*), 骑虎难下 (*qi hu nan xia*), 漏网之鱼 (*lou wang zhi yu*), 鱼贯而入 (*yu guan er ru*), 爱屋及乌 (*ai wu ji wu*), 瓮中之鳖 (*weng zhong zhi bie*), 丧家之犬 (*sang jia zhi quan*), 饮鸩止渴 (*yin zhen zhi ke*), 狗急跳墙 (*gou ji tiao qiang*), 为虎作伥 (*wei hu zuo chang*), 对牛弹琴 (*dui niu tan qin*), 杀鸡取卵 (*sha ji qu luan*), 引狼入室 (*yin lang ru shi*), 指鹿为马 (*zhi lu wei ma*), 虚与委蛇 (*xu yu wei yi*), 虎口拔牙 (*hu kou ba ya*), 雁过拔毛 (*yan guo ba mao*), 一丘之貉 (*yi qiu zhi he*), 鸿鹄之志 (*hong hu zhi zhi*), 信马由缰 (*xin ma you jiang*), 衣冠禽兽 (*yi guan qin shou*), 乘龙快婿 (*cheng long kuai xi*), 犬马之劳 (*quan ma zhi lao*), 龙马精神 (*long ma jing shen*), 轻于鸿毛 (*qing yu hong mao*), 与虎谋皮 (*yu hu mou pi*), 翩若惊鸿 (*pian ruo jing hong*), 虎口余生 (*hu kou yu sheng*), 动如脱兔 (*dong ru tuo tu*), 鲍鱼之肆 (*bao yu zhi si*), 笼中之鸟 (*long zhong zhi niao*), 人强马壮 (*ren qiang ma zhuang*), 蜂拥而至 (*feng yong er zhi*), 井底之蛙 (*jing di zhi wa*), 如鱼得水 (*ru yu de shui*), 趋之若鹜 (*qu zhi ruo wu*), 惊弓之鸟 (*jing gong zhi niao*), 九牛一毛 (*jiu niu yi mao*), 雕虫小技 (*diao chong xiao ji*), 杳如黄鹤 (*yao ru huang he*).

V této podkapitole se podíváme na následující dvě kombinace z této struktury: *kombinace přísudku-předmětu/podmětu-přísudku-předmětu; kombinace slovesa-doplňku.*

4.4.1 Kombinace přísudku-předmětu/podmětu-přísudku-předmětu

Tato kombinace se používá nejen v chengyu. Velmi často se s ní setkáváme také v moderní čínštině. Věta nemívá oddělovací čárky. Například *你叫他进来 (ni jiao ta jin lai)*. První tři znaky jsou kombinací podmětu-přísudku-předmětu podle pořadí. Dále se podíváme na poslední tři znaky, zde se jedná o kombinaci podmětu a přísudku. Třetí znak *他 (ta)* je polyfunkční, představuje předmět i podmět.

V této kombinaci je vždy jeden znak (většinou je to druhý znak podle pořadí), který se chová jako předmět a zároveň i podmět druhé část chengyu. Například chengyu *引狼入室 (yin lang ru shi)* – *vést-vlk-vstoupit do-pokoj*. Tento chengyu znamená, že někdo přivádí nepřítele na své území. První znak *引 (yin)* je přísudek, druhý znak *狼 (lang)* je jeho předmět, zároveň je to ale podmět následujících znaků *入室 (ru shi)*. Lze popsat tento chengyu jednak jako přísudek (*引 yin*) – předmět (*狼 lang*) - příslovečné určení (*入室 ru shi*), a jednak jako podmět (*狼 lang*) – přísudek (*入 ru*) – předmět (*室 shi*). Tím pádem se druhý znak *狼 (lang)* chová jako předmět i podmět v tomto chengyu, je to polyfunkční element.

Se stejnou kombinací jsou chengyu *指鹿为马 (zhi lu wei ma)*, *调虎离山 (diao hu li shan)*, *引蛇出洞 (yin she chu dong)*, *放虎归山 (fang hu gui shan)*, *望子成龙 (wang zi cheng long)*, atd.

指鹿为马 (zhi lu wei ma) – *ukázat-jelen-být-kůň*. Charakterizuje člověka, který neřekne pravdu, i když každý ví, že to co je řečeno není pravda. První znak *指 (zhi)* je přísudek druhého znaku *鹿 (lu)*. Zároveň znak *鹿 (lu)* je také podmět třetího a čtvrtého znaku *为马 (wei ma)*. Může být ve větě přísudkem, předmětem, přívlastkem, atd.

(\当代\史传\李文澄 努尔哈赤.txt)

这赵高指鹿为马，是秦二世时的一个大权阉。

Ve větě má funkci přísudku.

(\当代\报刊\读书\vol-148.txt)

第一名，指鹿为马的赵高就是“宦官”。

Plní funkci přívlastku ve větě.

(\当代\网络语料\博客\杨恒均博客.txt)

指鹿为马已经是两千多年前的老黄历了。

Ve větě plní funkci podmětu.

4.4.2 Kombinace slovesa-doplňku

Specifický rys této kombinace je ten, že tento typ chengyu nemá předmět a stojí jako doplněk hned za slovesem. Např. **呆若木鸡** (*dai ruo mu ji*) – šokovat-spojka-dřevo-kohout. Sloveso je první znak 呆 (*dai*), druhý znak 若 (*ruo*) je spojka (= jako), třetí a čtvrtý znak 木鸡 (*mu ji*) je doplněk. Třetí znak 木 (*mu*) je přívlastek čtvrtého znaku 鸡 (*ji*). Popisuje člověka, který je omámen kvůli strachu nebo šoku. Plní funkci příslovečného určení, přísudku, přívlastku, atd.

(\当代\史传\李文澄 努尔哈赤.txt)

当她走到裕楞额面前，他还**呆若木鸡**地站在那儿。

Ve větě má funkci příslovečného určení způsobu.

(\当代\报刊\新华社\新华社 2001 年 7 月份新闻报道.txt)

还没来得及上岸、依然浸在水中的选手们也**呆若木鸡**，对这个突变有些茫然。

Plní funkci přísudku ve větě.

(\当代\翻译作品\文学\美国悲剧.txt)

吓得克莱德浑身血液一下子都凉了，**呆若木鸡**似的站在原地不动。

Ve větě má funkci přívlastku.

Shrnutí

V chengyu najdeme různé slovní druhy nejen plnovýznamové, ale i neplnovýznamové. U animálních chengyu se setkáváme s následujícími slovními druhy:

- podstatná jména (青梅竹马 *qing mei zhu ma*),
- přídavná jména (生龙活虎 *sheng long huo hu*),
- příslovce (草木皆兵 *cao mu jie bing*),
- slovesa (对牛弹琴 *dui niu tan qin*),
- číslovky (九牛一毛 *jiu niu yi mao*),
- spojky (蜂拥而至 *feng yong er zhi*),
- předložky (轻于鸿毛 *qing yu hong mao*)
- zájmena (不了了之 *bu liao liao zhi*).

Mimo tyto slovní druhy se často v chengyu setkáváme i se zápornkou 不 (*bu*) – (马不停蹄 *ma bu ting ti*).

Přestože chengyu tvoří pouze čtyři znaky, stačí na to, aby vyjádřily různé události, situace, či určitou charakteristiku popřípadě vlastnost člověka. Existují chengyu, které mají pouze základní význam, což v podstatě znamená, že jejich význam je doslovný, např. chengyu 完美无缺 (*wan mei wu que*) – *totální-dokonale-záporka-chyby*, významem je konstatování, že je všechno perfektní. Jejich význam je na první pohled patrný. Nicméně většina chengyu má význam metaforický nebo rozšířený, např. chengyu 狐假虎威 (*hu jia hu wei*) – *liška-vypůjčit si-tygr-moc*, reprezentuje stav, kdy si liška půjčila tygrovu moc. Zde je význam doslovný. Tento chengyu se však nepoužívá v jeho původním významu, nýbrž jeho význam je metaforický, tj. zastrašovat lidi opíraje se o své známosti s mocnými lidmi.

Chengyu je ustálené spojení a proto se ani jejich počet znaků, ani pořadí znaků nemění. V chengyu není možné zaměnit znak za znak, i když se jedná o sémanticky blízké znaky. Například u chengyu 唇亡齿寒 (*chun wang chi han*) – *rty-ztratit-zub-studit*, třetí znak 齿 (*chi*) znamená zub. Existuje znak 牙 (*ya*), který má úplně stejný význam jako 齿 (*chi*), ale nelze je vzájemně zaměňovat.

Ze syntaktického hlediska vystupují chengyu ve větě v různých funkcích. Mohou tedy být následujícími větnými členy:

- podmět
- přísudek
- předmět
- přívlastek
- příslovečné určení
- přístavek
- doplněk

Rozbor příkladů ukazuje, že chengyu si zachovávají gramatickou strukturu.

5. Kapitola: Srovnání českých a čínských frazémů

Ve třetí a čtvrté kapitole jsme podrobně rozebrali jednotlivé frazémy české i čínské. V následující kapitole se soustředíme na obecné podobnosti a rozdíly mezi českými a čínskými frazémy.

5.1 Podobnosti českých a čínských frazémů

a) Podobnosti z hlediska syntaktické funkce

Při větěném rozboru jsme si všimli, že se jejich syntaktické funkce v češtině i čínštině v mnohém shodují. Frazémy mohou plnit ve větě v obou jazycích tyto funkce: podmět, přísudek, předmět, přívlastek, příslovečné určení, přístavek, doplněk, atd.

b) Podobnosti z hlediska sémantického

Z hlediska sémantiky u frazémů obou jazyků, zde nacházíme také mnoho podobností. Některé frazémy mají úplně stejnou podobu a význam. Jedná se o následující české a čínské frazémy:

- *žába (sedící) na prameni* = 井底之蛙 (*jing di zhi wa*)
- *ranní ptáče dál doskáče* = 笨鸟先飞 (*ben niao xian fei*)
- *být / cítit se někde jako ryba ve vodě* = 如鱼得水 (*ru yu de shui*)
- *z ptáčí perspektivy* = 鸟瞰 (*niao kan*)
- *být (jako) vlk v rouše beránčím* = 披着羊皮的狼 (*pi zhe yang pi de lang*)

Dalším zkoumáním jsme zjistili, že byť některé frazémy nemají stejnou podobu či elementy, shodují ve významu:

- *Když kocour není doma, myši mají pré / hody / posvícení.* = 山中无老虎, 猴子称霸王 (*shan zhong wu lao hu, hou zi cheng ba wang*)

V čínském frazému jsou jako animální elementy použity tygr a opice, oproti kocouru a myši v jazyce českém.

- *Dva kohouti na jednom smetišti* = 一山不容二虎 (*yi shan bu rong er hu*)

U toho frazému vystupují místo dvou kohoutů dva tygři, a použité prostředí je také jiné. V českém frazému jsou subjekty na smetišti, v čínském frazému jsou na hoře.

- *Není to ani ryba, ani rak.* = 非牛非马 (*fei niu fei ma*)

V čínském frazému se jedná o zcela identickou strukturu jako v českém frazému, jen s tím rozdílem, že jsou použity odlišné animální elementy: kráva - kůň.

- Černá kočka přes cestu znamená neštěstí / smůlu. = 灰眼黑猫 (*hui yan hei mao*)
V obou jazycích je animálním elementem černá kočka. V čínském jazyce je to černá kočka s šedýma očima. Tento výraz je hojně používán na Tchaj-wanu.
- Zabít dvě mouchy jednou ranou = 一箭双雕 (*yi jian shuang diao* – zabít dva orly jedním šípem)
Existuje ještě další čínský animální frazém se stejným významem, tj. 一石二鸟 (*yi shi er niao* – zabít dva ptáky jednou kamenem). Oba dva čínské výrazy jsou kombinace číslovek (jeden, dva) stejně jako v českém jazyce.

5.2 Rozdíly českých a čínských frazémů

a) Rozdíl podle rozdělení a hledání výrazu ve slovníku

V českém jazyce jsou frazémy rozděleny do čtyř svazků slovníků: přirovnání, výrazy neslovesné, výrazy slovesné, a výrazy větné. Potřebujeme-li hledat nějaký výraz, nejdříve musíme vědět, do kterého svazku patří, a nehledáme jej podle abecedy, nýbrž podle klíčového slova výrazu. V čínském jazyce je pouze jeden svazek slovníku frazeologie a idiomatiky. Způsob, jakým se hledá v tomto slovníku chengyu, je podle výslovnosti (tzv. *pin yin*) prvního znaku. Dále se hledá podle příslušného tónu znaku.

b) Rozdíl z hlediska struktury frazémů

Podoba čínského frazému je z valné většiny tvořena čtyřmi znaky. Jeden znak může mít funkci odlišných slovních druhů v různých frazémech. To záleží na jednotlivých ustálených spojeních. S tímto rysem se v českém jazyce nesetkáváme.

c) Rozdíl z hlediska syntaktického

Z hlediska syntaktického je struktura přísudku-předmětu/podmětu-přísudku-předmětu v čínském chengyu, která se používá běžně dodnes. Tato struktura vůbec neexistuje v českých frazémech (viz 4.4.1).

d) Rozdíl z hlediska animálních elementů v ustálených spojeních

Během zpracování této práce jsme si všimli animálních elementů, které se používají v obou jazycích. Shoda nastává u použití některých druhů zvířat, např. pes, kůň, kočka, opice, atd. U ostatních jsou rozdíly např. v jejich četnosti. Pro konkrétnost uvádíme frazémy s tygrem a fénixem:

- V češtině není žádný český frazém kombinující se s tygrem. Naopak v čínském jazyce se tygr vyskytuje ve frazémech často, např. *虎视眈眈* (**hu** shi dan dan), *狼吞虎咽* (lang tun **hu** yan), *生龙活虎* (sheng long huo **hu**), *龙腾虎跃* (long teng **hu** yue), *卧虎藏龙* (wo **hu** cang long), *虎头蛇尾* (**hu** tou she wei), *龙争虎斗* (long zheng **hu** dou), *骑虎难下* (qi **hu** nan xia), atd.
- V českém jazyce jsme našli pouze jeden frazém obsahující fénixe: *vzlétnout / zrodit se jako fénix* (z popela). V čínském jazyce, přestože se jedná o druh zvířete, který ve skutečnosti neexistuje, jej nalezneme v poměrně velkém počtu frazémů: *龙飞凤舞* (long fei **feng** wu), *龙凤呈祥* (long **feng** cheng xiang), *攀龙附凤* (pan long fu **feng**), *凤凰来仪* (**feng** huang lai yi), *百鸟朝凤* (bai niao chao **feng**), *龙跃凤鸣* (long yue **feng** ming), atd.
- V českých animálních frazémech se vyskytuje celkem 125 různých zvířat. Víc z nich vůbec nepotkáváme v čínských animálních frazémech. Např. animální element 牛 (*niu – bovine*) se používá velmi často v čínských frazémech, ale se objevuje pouze znak 牛 (*niu - bovine*). V českém jazyce najdeme tyto elementy: kráva, býk, buvol, tur, vůl, tele, atd. Podobnými případy jsou např. krysa, myš, sysel, křeček, krtek, ale v čínských frazémech se objevuje pouze znak 鼠 (*shu – krysa*), a tedy se nerozlišují konkrétní druhy zvířat.

Závěr

Úkolem této práce bylo identifikovat a vytvořit komplexní seznamy animálních frazémů obou jazyků, a na základě těchto seznamů dále vyhledat tyto animální frazémy v českém národním korpusu a v čínském korpusu z hlediska synchronního.

Analyzovali jsme formální typy, sémantiku i funkční klasifikace textové nalezených frazémů. Jako stěžejní materiál nám posloužilo celkem 1163 českých animálních frazémů, které byly nalezeny v SČFI 1. – 4., a 758 čínských animálních chengyu, které se nám podařilo opatřit ve slovníku Hanyu Chengyu Jinghua Cidian.

Kvalifikovanými zdroji frazémů nám byly český jazykový korpus a odpovídající čínský jazykový korpus. Během zpracovávání podkladů z korpusů jsme zjistili, že poměr použití animálních frazémů v čínštině je daleko vyšší než v češtině. Příčin může být několik. Jednou z nich je viditelný rozdíl obsahu textů v obou korpusech. Pro české výrazy jsme použili český korpus SYN2010, který byl zveřejněn v roce 2010, a ve kterém převažují texty od roku 2005 do 2009. Pro čínské frazémy jsme využili synchronní čínský korpus, který však nebyl pravidelně obnovován jako český korpus. Tato diskrepance má pravděpodobně za následek vzniklé rozdíly v množství výskytů mezi oběma korpusem.

Dalším problematickým bodem je fakt, že v čínském korpusu se nevyskytuje frekvenční distribuce. Nemůžeme tedy zjistit procento složení typů textů.

V první kapitole jsme se seznámili s obecným pojetím frazémů českých i čínských, a klasifikací českých frazémů. Bylo zjištěno, že pojetí frazém v čínském jazyce má širší významový záběr (patří sem chengyu, suyu, xiehoyu a yanyu). Jelikož je chengyu v čínském jazyce hlavním typem frazémů, zvolili jsme právě jej pro naši analýzu (kapitola 4).

V druhé kapitole jsme obšírně představili český a čínský korpus, jakožto hlavní nástroje a zdroje této práce.

Během procesu identifikace animálních frazémů, jejich vyhledávání ve slovnících a v korpusech, a jejich následném shromažďování jsme u českých frazémů zjistili, že mají obecně velmi nízkou frekvenci. Stanovili jsme proto hranici frekvence pro české frazémy nižší než pro čínské.

V třetí kapitole byly představeny analýzy českých animálních frazémů z hlediska formálního, syntaktického a sémantického. Rozdělili jsme je do větších skupin podle svazků SČFI 1.- 4., a ty jsme dále rozdělili do různých menších skupin podle struktur animálních frazémů. Z každé struktury jsme vybrali vhodné příklady frazémů a analyzovali jsme jejich

výskyty nalezené v korpusu. Snahou bylo vybírat takové příklady, které byly typické pro celou vybranou skupinu.

Obdobným způsobem jsme, v rámci čtvrté kapitoly, zkoumali čínské animální chengyu. Ukázalo se, že stejný čínský znak může zastávat různé funkce v chengyu, což záleží na pořadí znaků v chengyu a také na vzájemné kombinaci s ostatními znaky.

V poslední kapitole jsme provedli srovnání českých frazémů s čínskými chengyu. Na základě získaných výstupů této práce můžeme konstatovat, že přestože český jazyk a čínský jazyk nepatří do stejné jazykové rodiny, liší se kulturními zvyklostmi a tradicemi, obsahují z jistých hledisek mnohé podobnosti. Nepopíratelně existují rozdíly mezi frazémy obou jazyků. Např. některé animální elementy frazémů se vyskytují v čínských chengyu v hojné míře (tj. často), kdežto v českých frazémech se objevují jen málo nebo téměř vůbec ne.

Je nevyhnutelné nepovšimnout si, že oblasti těchto animálních frazémů jsou velmi zajímavé a nabízejí množství podnětů k hlubšímu probádání. Lze je zkoumat z různých hledisek až na elementární úroveň. Moderní technologie je jako korpus nám beze sporu poskytla prostředky takové zkoumání provést.

Seznam použité literatury

- Čermák, F.: *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*. Karolinum, Praha 2007.
- Čermák, F. a kol.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 1. Přílovnání*. Academia, Praha 1983.
- Čermák, F. a kol.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 2. Výrazy neslovesné*. Academia, Praha 1988.
- Čermák, F. a kol.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 3. Výrazy slovesné*. Academia, Praha 1994.
- Čermák, F. a kol.: *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 4. Výrazy větné*. Leda, Praha 2009.
- Hejzlarová, Tajt'jun a Hejzlar, Josef: *Lexikon čínského mudrosloví*. Academia, Praha 1999.
- Eberhard, W.: *Lexikon čínských symbolů*. Volvox Globator, Praha 2001.
- Čermák, F.: *Jazyk a jazyková věda: přehled a slovníky*. Karolinum, Praha 2011.
- Mrhačová, E.: *Názvy zvířat v české frazeologii a idiomatice*. Ostravská univerzita, Ostrava 1999.
- Čermák, F.: *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha 2001.
- Zaorálek, J.: *Lidová rčení*. Aurora, Praha 1996.
- Palek, B.: *Základy obecné jazykovědy*. Praha 1989.
- Čermák, F.: *Lexikon a sémantika*. Lidové noviny, Praha 2010.
- Čermák, F.: *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Univerzita Karlova, Praha 1982.
- Harbsmeier, Ch.: "The nature of Chengyu", "The Grammatical Functions of Chengyu" v *Analytic syntax of Modern Chinese*. Oslo 1992.
- Liu Jiexiu: *Hanyu Chengyu Jinghua Cidian*. Kaiming Chubanshe, Beijing 2012.
- Xiandai Hanyu Cidian*. Shangwu Yinshuguan, Beijing 2008.
- Ma guofan: *Chengyu*. Neimenggu Renmin Chubanshe, Neimenggu 1978.
- Xiang Xin: *Chengyu De Texing*. Zhongguo Yuwen, Beijing 1958.
- Huang Borong a Liao Xudong: *Xiandai Hanyu*. Lanzhou 1990.
- Liu Jiexiu: *Chengyu*. Shangwu Yinshuguan, Beijing 1985.
- Ma Guofan: *Chengyu de Dingxing he Guifanhua*. Zhongguo Yuwen, Beijing 1955.
- Chengyu Diangu Jingxuan 999*. Shandong Renmin Chubanshe, Jinan 1997.

Internetové zdroje

https://kontext.korpus.cz/first_form?corpname=omezeni/syn2010

http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/index.jsp?dir=xiandai

http://ccl.pku.edu.cn/doubtfire/CorpusLinguistics/Introduction/FuAiping_Corpus_introduction.pdf

https://kontext.korpus.cz/first_form?corpname=omezeni/syn2010

http://baike.baidu.com/subview/2990/11091069.htm?fr=aladdin#2_8

<http://baike.baidu.com/link?url=ggF2AwkIwHisUYCFfM0n->

[jXgO4VEsBNH5l93KdH4JObQgf2fg-q0PErkBTBLD3SQ7U_otanBs8ciiU7U8755d_#2](http://baike.baidu.com/link?url=ggF2AwkIwHisUYCFfM0n-jXgO4VEsBNH5l93KdH4JObQgf2fg-q0PErkBTBLD3SQ7U_otanBs8ciiU7U8755d_#2)

PŘÍLOHA 1

České animální frazémy¹

1. Přirovnání

mít hlad jako vlk	47
být hladový jako vlk	38
hrát si / pohrávat si s někým jako kočka s myší	37
hrát si / pohrávat si s někým jako kočka s myší	30
být šťastný jako blecha	22
bít se / bojovat / bránit se jako lev	18
skrývat se / být jako štvaná zvěř	16
být (umíněný/ tvrdohlavý/ paličatý) jako mezek/ osel	15
dřít jako kůň / soumar	15
je jich (tam) n. je tam lidí jako much	14
opít se /být opilý / chovat se jako (divoké) zvíře	13
být (tichý/zticha) jako myška/myš	13
být (červený) zčervenat / zrudnout jako rak	12
být zdravý jako rybička / ryba / rys	11
být (mírný/ krotký / trpělivý) jako beránek	10
mlčet jako kapr = mlčet jako ryba	10
mít zrak / oči jako ostříž	10
řvát / zařvat / (mít) hlas jako tur	10
mít sílu / být (silný) jako býk/ bejk	10
mlčet / být němý jako ryba/kapr	10
žít jako zvíře.....	9
být (na něco / někoho) hlídat něco / někoho jako ostříž	9
být (červený / rudý) / zrudnout /zčervenat jako krocán	9
být chytrý / mazaný / lstivý jako liška	8
utahaný jako pes	8
krást / být jako straka	8

¹Seznam českých animálních frazémů je vytvořen manuálně ze čtyř svazků Slovníku české frazeologie a idiomatiky. Obsahuje všechny animální frazémy ze slovníku. V seznamu nejsou označeny frazémy s četností výskytů méně než 7.

být / cítit se (slabý) jako moucha	8
být (jako) vlk v rouše beránčím.....	7
být (čilý/čerstvý/mrštný) jako ryba/rybička	7

Četnost výskytu následujících frazémů je méně než 7, četnost není označena.

být (na někoho) jako pes
 (být) hladový jako pes = mít hlad jako pes
 (být) hubený/vyzáblý/vychrtlý jako pes
 chodit za někým jako pes
 oklepat se/otřepat se/otřást se jako pes
 (být) opuštěný jako pes
 (být) (někomu) věrný jako pes
 (být) vzteklý jako pes
 honit někoho jako psa
 mít žízeň jako pes
 být na sebe jako (dva) psi
 být na sebe/snášet se jako pes a kočka/kočka a pes/kočka se psem
 rvát se / servat se (o něco) jako psi
 tahat se /rvát se o něco jako psi o kost
 vrhnout se na někoho jako psi
 hodit/házet někomu něco jako psovi (kost)
 sluší mu to / tomu to sluší jako psovi uši
 tancovat jako když psa zebou nohy
 vynadat/nadávat někomu jako psovi
 zbít/seřezat někoho jako psa
 zabít /zastřelit někoho jako psa
 zkusit /zkoušet jako pes/víc než pes/zvíře
 mít se (někde) jako/hůř než pes
 je jich (tam)jako psů
 být/utrhnout se/utrhovat se na někoho jako na psa
 Jednat/zacházet s někým jako se psem
 jednat/zacházet s někým hůř než se psem
 třást se jako (malej) pes
 olizovat se/chodit kolem něčeho jako mlsný pes

chodit jako panský pes
připadat si / být jako prašivý pes
vyvádět/vyletět jako vzteklejší pes
hnát se / rozehnat se za někým / vrhnout se na někoho jako vzteklý pes
být / chodit jako zpráskaný / zbitý pes
mlít hubou jako pes ocasem
chodit kolem něčeho jako pes kolem horké kaše
být (někde) (uvázaný) jako pes u boudy / na řetěze
být někde platný jako pes v kostele
chcípnout / pojít /někde jako pes za plotem / u cesty
(je to) rovné/ křivé jako když pes / kanec chčije
jde mu to jako psovi pastva = dělá (to) jako když se pes pase
(Je tak bezvýznamný / zbytečný,) že po něm ani pes neštěkne
(má tak špatnou pověst / je tak zostuzen / pomluven,) že by od něho ani pes kůrku (chleba)
nevzal
byl (tak) vožralejší, že říkal psovi slečno
je tam zima /mráz /počasí, že by (člověk) ani psa nevyhnal
štěkat / být (na někoho) jako fena
(být) hladový jako čokl = být hladový jako pes
(být) utahaný jako čokl = být utahaný jako pes
být (rychlý/ hbitý) jako ohař
mít čich jako ohař
jít po (něčí) stopě/ jít za někým / něčím jako ohař/ sledovat někoho / něco jako ohař
bít /mlátit kolem sebe / kopat jako (splášený) kůň
dupat jako kůň
potit se jako kůň
řehtat se jako kůň / kobyly
řičet jako kůň
být silný / mít sílu jako kůň
(být) utahaný / uštvaný jako kůň
vydržet / snést (toho) jako kůň
zkusit / zkoušet jako kůň
to je jako když kopne kůň
kopat /rvát se jako koně

přihnát se /přiběhnout / být někde jako na koni
(je to) dávka jako pro koně
jít / dupat/ hnát se jako stádo (slonů/ koní)
(být) falešný jako kočka
být mlsný jako kočka
(být) mrštný jako kočka
(být) utahaný jako kočka
bránit se /škrábat jako (divoká) kočka
být na sebe/snášet se / mají se rádi jako kočka se psem / kočka a pes
číhat na něco/někoho jako kočka na myš
dopadnout jako kočka na všechny čtyři
chodit / našlapovat jako kočka
chodit kolem / okolo něčeho jako (kočka/pes) kolem/ okolo horké kaše
koukat (se) /dívat se na někoho jako kočka na myš
lísat se (k někomu) jako kočka
mít oči jako kočka
mít život (tuhý) jako kočka
mají se rádi jako kočka s myší
mýt se jako kočka
prskat jako kočka/kocour
prskat jako (divoká) kočka
přenášet/nosit/tahat něco/někoho jako kočka kořata
přít jako kočka
svinout se /stočit se /stulit se (do klubíčka) jako kočka
svítit očima jako kočka
mít hlas /zpívat /hrát jako když tahá kočku za ocas/šlape kočce na ocas
mít drápy jako kocour
(být) mlsný jako kocour/kočka
ježit/zježit/naježit vousy jako kocour
mhouřit oči jako kocour
o(b)lizovat se jako kocour
prskat jako kocour
škrábat /drápat jako kocour
škrábat/drápat/psát/mazat jako kocour

vyvalovat oči jako když kocour sere do řezanky
vypadat/být (v tom) jako kocour v botách
je to (tu) jako v Kocourkově
(být) růžový jako prasátko/ selátko
mít tvářičky (růžové) jako prasátko
bolí /pálí /štípe to jako prase/potvora/svině
být červený jako prase = být jako opařené prase
(je to) kyselý / hořký jako prase
(být) líný jako prase/svině/vepř
(být) opilý /vožralej jako prase/čuně
být (špinavý) jako prase / kanec
být (tlustý/vypasený) jako prase /vepř/čuně
je to velké/těžké jako prase
být zpocený/potit se jako prase
být zticha jako prase v žitě
mlaskat/jíst/žrát jako prase/čuně
psát jako prase
smrdět jako prase
zebe to jako prase
držet něco jako prase kost
funět jako prase /vepř = funět jako když jde prase z bukvic
koukat / tvářit se jako prase po první ráně
mít se jako prase v žitě/na krmníku
potřebovat něco jako prase / svině drbání
(je tam) krve jako když páchne prase
sluší mu to jako praseti foremetka/náprsenka
je to tak špatné/odporné, že by to ani prase nežralo
je to tak zamotané/spletené, že se v tom ani prase nevyzná
(bejt) vožralej jako svině = ožrat se / vožrat se / opít se jako svině
být líný jako svině
být tlustý jako svině
bolí / pálí to jako svině
potřebovat něco jako svině drbání
válet se / ležet (někde) jako (ta) svině / prase

zachovat se / chovat se /jednat jako svině
(bylo tam/to bylo)krve jako z vola/jako když zapáchne vola
je toho jako pro vola
dělat něco/dělat se s něčím jako vůl
dělat/ udělat něco jako dobrej vůl/ (dobrej) trouba
dřít (se) /dělat /makat jako vůl = dřít jako hovado
je to jako pro voly / blbý
to je jako když dáš /dá volovi/slonovi/krávě jahodu/ malinu/višni
(muset) platit jako vůl
potí se jako vůl =teče z něj jako z vola
stát někde / jít někam / čekat někde jako vůl
to je dávka jako pro vola
má takový hlad, že by sněd vola na posezení
je to tak silné, že by to porazilo vola
brečet jako (stará) kráva
(být) líný /být rozvalený/ležet/válet se jako kráva
řvát jako kráva
je to (velké) jako kráva/ prase
to je (jako)železná káva
mít vlasy /hlavu jako když ho olázla kráva
to je jako když dá krávě jahodu/malinu
mluvit/hučet do někoho jako do jalový krávy
mít řeči/být výmluvný, že by vymámil na jalové krávě tele / z jalové krávy tele
to je maso jako ze stolec krávy
být (hloupý) jako tele
je to (velký) jako tele
klanět se něčemu jako zlatému teleti
koukat (na něco) /čumět jako tele na nová vrata
stát (někde) / koukat jako tele
vést někoho jako tele na porážku
(být) drzý jako opice/stádo opic
(být) chlupatý jako opice
(být) chytrý jak opice
(být) ošklivý/škaredý jako opice

být (učenlivý) jako opice
(být) zvědavý jako opice
být /dělat něco (po někom) jako opice
být /lézt/šplhat/být mrštný jako opice
mít řeči jako opice chcanek
(mít) ruce(vytahané) jako opice/orangutan
řvát/ječet/vřeštět jako opice
šklebit se / zašklebit se jako opice
je tu smradu jako v opičárně = smrad jako ve vopičárně
mít řeči jako vopice chcanek/ chcaní
být (hubený) jako koza
být (mlsný) jako koza
být jako z kozy duch
dřít někoho jako kozu
hnát/honit někoho jako nadmutou kozu
je bohatá jako koza rohatá
je s ním řeč jako s kozou na ledě
jít / chodit jako koza po ledě/ na ledě
mečet jako koza
mluvit jako koza před smrtí
rozumět něčemu jako koza petrželi
rozumět něčemu jako koze
skákat jako koza
(je tam) smrad jako když se kozy prskaj
to je jako když dá koze dobrýtro
to je peněz jako za kozu
vidět do někoho jako do hubený kozy
smrdět jako kozel
to je (jako) udělat kozla zahradníkem
být jako ryba/kapr na suchu/bez vody
být / cítit se někde jako ryba / kapr ve vodě
být jako leklá ryba
(být)zdravý jako ryba
plavat jako ryba

jsou tam (namačkaní) jako sardinky / slanečci / herynci
(být) dotěrný jako moucha
být/sedět(někde)jako mouchy vemte / snězte si mě
padají / umírají jako mouchy
je jich (tam)jako much = je tam lidí jako much
být (hladký) jako had
(být) mrštný jako had
(být) slizký jako had
(být)studený jako had
(být)úlisný/lstivý jako had
(být) zrádný / úskočný/ lstivý jako had
kroutit se / vykrucovat se jako had
kroutit se/vinout se jako had
proklouznout (někudy) jako had
přetrhnout/roztrhnout někoho jako hada/herynka/slanečka/žábu
svlékat se jako had
syčet jako had
vyskočil jako když ho had uštkne/jako hadem uštknutý
být mrštný jako hádě
být (mokrý/zpocený) jako myš
(být) chudý jako (kostelní) myš
být/koukat jako (čerstvě) vyoraná myš
koukat / vykukovat jako myš z komisárku
(být tak hládaný/obklíčený),že by ani myš neproklouzla/ že ani myš neproklouzne
proběhnout/proklouznout(někudy)/projít/jít jako myška/myš
jednat / chovat se jako krysa
mít hlas /hlásek jako ptáček = zpívat/švitořit jako ptáček
poskakovat jako ptáček
být (volný) /žít/cítit se (volně/lehce) jako pták
letět jako pták
být jako tažný pták
(být) vyplašený (z něčeho, někoho)/vylekaný / bázlivý jako zajíc /králík
utíkat/pelášit/vyskočit/kličkovat(před někým) jako zajíc
kličkovat před někým jako zajíc

utíkat jako zajíc
spát jako zajíc
stříhat ušima jako zajíc
být jako blecha
držet se někoho jako blecha košile
je jich jako blech
skákat jako blecha
to je jako když blecha štípne
to je jako když blecha zakašle/kašle
písmena/písmenka (jsou) jako blechy/blešky
být hloupá jako husa
dočkej času jako husa klasu
být /mít se / žít si jako husa na krmníku
koukat (do něčeho) jako husa do flašky
koukat jako husa do lékárny
štěbetat jako husy
vypadat jako podškubaná husa
dýchat /funět jako překrmená husa
být kudrnatý jako ovce
být pitomý jako ovce
být jako prašivá / černá ovce
chodit jako ztracená ovce
motat se někde jako ovce
chodit jako bludná ovce
jít (za někým) jako ovce (za beranem) = být jako ovce
kašlat/ chrchlát jako ovce
stát (někde) jako (pitomá) ovce
vyhýbat se někomu jako prašivě ovci
být (mírný/ trpělivý) jako ovečka
být do práce jako lev
chodit / přecházet (někde) jako lev v kleci
mít hlad / být hladový jako lev
mít hřívu jako lev = (mít) vlasy jako hřívu
mít sílu/ být silný jako lev

obcházet (někde) jako lev(řvoucí)
řvát/ zařvat jako lev
zívat jako lev
(být) hloupý jako osel
být tvrdohlavý jako osel
kývat hlavou jako osel
sedět někde jako slepice na hřadě/ bidýlku 0= sedět někde jako vlaštovky na drátě
být / vypadat/ chodit / sedět / stát/ koukat jako zmoklá slepice
jet/ jít po něčem jako slepice po flusu
sedět (někde) jako slepice na vejcích
(být) starostlivý 0 / starat se 1/ pečovat o někoho jako kvočna (o kuřata)
sedět (někde) jako kvočna na vejcích
jíst jako vlk
být jako žába
kuňkat jako žába
skřehotat jako žába
mát ruce / nohy (studené) jako žába
nadýmat se / nafukovat se jako žába / ropucha
rozplácnout se jako žába
roztrhnout někoho jako žába
sedět (někde) jako žába na prameni
(být) ošklivá / škaredá jako ropucha
(mít) oči jako pulec
být (velký) jako slon
chodit /dupat /běžet / jít jako slon
mít nohy /nohu jako slon
to je jako když dá slonovi jahodu /malinu
být /motat se / počínat si (v něčem) jako slon (v porcelánu)
jít / dupat/ hnát se jako stádo(slonů/ koní)
být (líný) jako kapr
být / cítit se jako kapr na suchu
být /házet sebou / mrskat se / sebou jako kapr (na suchu / na blátě)
otvírat hubu / ústa jako kapr
poulit /kulit oči (na něco/někoho) jako kapr

(být) hubený jako drožkářská kobyla
být jako kobyla = být jako klisna
řehtat se jako kobyla = řehtat se jako kůň
být (žravý) jako kobyłka
vrhnout se / sesypat se / vrhat se na někoho / něco jako kobyłky
je jich jako kobyłek / rozlézají se jako kobyłky
být / chovat se jako medvěď
bručet jako medvěď
chodit /tancovat jako medvěď
být (chlupatý / huňatý) jako medvěď
mít sílu / (být) silný jako medvěď
mít ruce /tlapy/ pracky jako medvěď
být jako vosa
být (štíhlá/tenká/přeštípnutá) v pase jako vosa
být v pase jako přeštípnutá
být /sesypat se / dorážet na někoho jako vosy/sršni
vykouřit někoho (odněkud) jako vosy
vyskočil jako když ho vosa píchne / bodne = jako když dostane žihadlo
je to (porce/dávka) jako pro vrabce
být rozčepýřený / rozcuchaný jako vrabec
mít hlavu jako vrabčí hnízdo
mít sílu/ být jako ženatý vrabec
sníst toho / jíst jako vrabec / vrabeček
rozprchnout se jako když do vrabců střílí
vypravovat se jako vrabci z Čech
být / koukat jako (mladá) vrána
kroutit se jako červen rozšlápnout / rozdrtit někoho jako červa
svíjet se jako červ
vrkat jako holoubek = vrkat jako holub
žít / být (spolu) jako dva holoubci
nafukovat se / nadýmat se jako holub
točit se jako holub na báni
být (mírný) jako holubička/ holubice
(být) líný /válet se (někde) jako kanec

být ožralý jako kanec
být špinavý jako kanec
být tlustý jako kanec
funět jako kanec
smrdět jako kanec
je to rovné jako když kanec chčije = je to rovné jako když pes chčije
zválet něco jako kanec
být (bojovný) jako kohout
(být) červený jako kohout
jsou (na sebe) jako (dva) kohouti (na jednom smetišti)
být chytrý jako lišák = být chytrý jako liška
(být) chytrý /mazaný/lstivý jako liška
(být) zrzavý /rezavý jako liška = (mít) vlasy zrzavé /rezavé jako liška
to je jako nosit sovy do Athén
být drzý/ protivný jako veš
být líný jako veš/ štěnice
být jako veš v kožichu
drží se ho jako veš (košile/ kožichu)
lézt jako veš
mít někoho rád jako veš v kožiše
honit/ štvát někoho jako divou / dravou zvěř
chovat se / řídit /hnát se jako divá zvěř/ dravá zvěř / dravé zvěře
dívat se na někoho jako na cizokrajné zvíře
zkusit jako / víc než zvíře
být (tvrdohlavý ú umíněný) jako beran
držet jako beran
jít za něčím (tvrdohlavě) jako beran
jít jako beránek (za někým)
být (kudrnatý) jako beránek
být /řídit jako drak
být do práce / dělat jako drak
dělat / dřít jako drak
to je ženská jako drak
utíkat /letět/ hnát se / běžet/ jet jako drak

být / vyřítit se na někoho jako (lítá / divá) saň
koukat (na někoho) jako lítá / divá saň
(být) hbitý / (být) rychlý /uhánět/ letět jako jelen
koukat jako jelen
vyskočit jako jelen
být plachý jako srna
běhat / skákat jako srnec
být hbitý jako jelen
běžet /běhat / skákat jako srnka / srna = běžet jako gazela
být (pichlavý) jako ježek
dupat jako ježek
funět jako ježek
(mít) vlasy/ hlavu jako ježek
stočit se / schoulit se (do klubička) jako ježek
být vyplašený / ustrašený / bázlivý jako králík
dupat jako králík
(mít) oči (červené) jako králík
množit se jako králíci
je jich jako králíků
přijít k něčemu jako slepé kuře k zrně
zahrabat se do něčeho jako sysel
být zalezlý / sedět (doma) jako sysel (v díře)
(být) zazobaný / zazoanej jako sysel
(být) ospalý / spát jako sysel
dělat zásoby jako sysel
koukat / vykukovat jako sysel z díry
mít tváře / být jako sysel
vytopit někoho jako sysla z díry
řít jako sysel v díře
být jako štika
být (někde) jako štika v rybnice
být jako štír
dovádět /skotačit / skákat /hopsat/ (být) bujný jako (mladé/ divoké) hříbě
cákat se / šplouchat se / cachtat se (v něčem) jako kachna

kolíbat se / chodit jako kachna
mít žaludek jako kachna
(být) hravý jako kotě
(být) mazlivý / mazlit se jako kotě
(být) ospalý jako kotě/ štěně
být (slepý) jako kotě
(být) utahaný jako kotě/ štěně
koukat jako kotě devátý den / devítidenní kotě
utopit někoho jako kotě
vypadat / být jako utopené kotě
být plachá jako laň
mít oči jako laň
běžet / běhat/ skákat jako laň/ laňka
(to je) děvče jako laň/ laňka
(mít) nožky jako laňka / srnka
být (mrštný) jako úhoř / had
být (hladký /kluzký) jako úhoř
kroutit se jako úhoř /had
vykroutit se / vykouznout (z něčeho / odněkud / někomu) jako úhoř
být naložený jako dromedár = být naložený jako soumar
být čilý / mrštný / čiperný jako veverka
šplhat jako veverka (skákat jako veverka)
řvát jako buvol
(být) rozzuřený jako býk/ bejk = být jako rozzuřený býk / bejk
bolí /pálí / štípe to jako bejk
je to (těžké / velké) jako bejk
řvát / mít hlas jako bejk
(bejt) tlustej jako beik
(být) silný jako tur
běžet jako gazela
mít nožky jako gazela
být plachá jako gazela
být (hubený) jako chrt
být (lakomý) jako chrt

být (rychlý) jako chrt
vrhnout se na někoho jako chrti
být (slabý/ hubený) jako komár
být pilný/ pracovitý/ dělat něco/ pracovat (pilně) jako mravenec/ mraveneček
hemžit se jako mravenci
(je tam) lidí jako mravenců
buď zdrav jako páv
(být) pyšný jako páv
chodit/ vykračovat si /nést se /nosit se/ nadýmat se jako páv
nosit hlavu jako páv
(být) pyšná jako pávice
chodit / vykračovat si / nést se / nosit se jako pávice
lézt jako rak
být (na někoho) jako sršáň/ sršeň
sesypat se / vrhnout se / dorážet/ být na někoho jako sršni = být na někoho jako vosy
vyskočil jako když ho bodne/ píchne sršeň = vyskočil jako když ho vosa píchne
být zvědavý jako straka
(být) opilý / vožralej jako štěně
(být) ospalý jako štěně = (být) ospalý jako kotě
(být) utahaný jako štěně = (být) utahaný jako kotě
utopit/ uškrtit někoho jako štěně
být hravý jako štěně = být hravý jako kotě
být (drzý / neodbytný/ protivný) jako štěnice/ ves = lézt za někým jako štěnice/ ves
být liný jako štěnice
rozmáčknout někoho jako štěnici
být (hubený) / vypadat jako když šváby louská/ jako by šváby / cvrčky louskal
(být) otrávený / otrávenej jako šváb
lézt jako šváb
slízat se / scházet se jako švábi na pivo
sedět (někde) jako vlaštovky na drátě = sedět (nekde) jako slepice na hřadě
být/ lézt jako želva
mít nohy jako čáp
vykračovat si / chodit jako čáp
funět jako hroch = funět jako mrož

mít kůži jako hroch
zívat jako hroch / krokodýl
(mít) oči jako jestřáb
být (hbitý) jako ještěrka
vrhnout se na někoho / něco jako supi (na mršimu)
(mít) oči / zrak jako orel
být (zalezlý) jako jezevec (v díře)
koukat jako jezevec
být (červený/ rudý)/ zrudnout /zčervenat jako krocán
nafukovat se/ nadýmat se jako krocán
zlobit se / hudrovat jako krocán
být (se) / hrabat (se) v něčem jako krtek
být slepý jako krtek
být v něčem zahrabaný jako krtek
být zalezlý jako krtek
vytopit někoho jako krtka/ sysla z díry
být jako křeček
být vzteklý / prskat/ zlobit se jako křeček
(mít) nohy / ruce jako pavouk
(být) jako pijavice
Strkat hlavu do písku jako pštros
Působilo / bylo to jako puma
Vpadnout / vrazit někam jako puma
(být) líný jako valach
(být) tlustý jako valach
mít zadek jako valach
mít někoho rád jako valach hříbě
prdět jako valach
být (malý) jako cvrček
je hubený jako by cvrčky
být hubený jako když šváby louská
chovat se / žít jako dobytek
jít / chodit jako dobytek
jít / chodit jako stádo (dobytky)

vzlétnout / zrodit se jako fénix (z popela)
být jako gorila
mít ruce (vytahané) jako orangutan
být jako hovado
dřít jako hovado = dřít jako vůl
být / stát / ležet jako (boží) hovádko
žít /být jako to (boží) hovádko
smát se jako hrdlička
být / žít jako dvě hrdličky
milovat se / cukrovat (se) jako dvě hrdličky
vrhnout se na někoho jako hyeny
běhat /být (čilá) jako koroptev/ koroptvička
chcát jako koroptev
mít šíji / krk jako labuť
tíží ho to / tlačí ho to / leží to na něm jako můra
slétají / stahují se k tomu jako můry k světlu
smrdět jako tchoř
být jako třasořitka
(být) pilný / pracovitý jako včela / včelička/ včelka
kouká jako by mu uletěly včely = jako když mu uletěly včely

Nové výrazy

rudý jako rak
přitisknout se/ přilepit se/lepit se na někoho jako pijavice
držet se někoho jako pijavice
chovat se jako hovado
kňučel jako štěně
tvářit se jako štěně
žít jako jezevec
stát jako čáp na jedné noze
nebud' labuť

2. Výrazy neslovesné

noční můra1126

husí kůže	510
velké zvíře	222
trojský kůň	164
z ptačí perspektivy	129
pod psa	104
kuří oko	90
tažný / stěhovavý pták	89/62
vosí hnízdo	84
mořský vlk	80
mravenčí práce	77
orlí nos	71
noční motýl	70
noční pták	68
černý pták	64
myší díra	56
medvědí služba	55
ranní ptáče	50
galský kohout	48
býčí zápasy	45
psí život	42
vzácný pták	39
husím pochodem	38
hlemýždí tempo	37
kocour v botách	36
koňský ohon	34
vrabec v hrsti	34
hadí žena	33
král zvířat	32
vší mocí	31
vrabčí hnízdo	30
černá ovce	28
kočičí hlavy	25
vepřové hody	25
oslí uši	25

vosí pas	24
malá ryba	24
divá zvěř	23
žába (sedící) na prameni	21
starý kozel	21
psí oči	20
bílá vrána	19
ptačí / slepičí mozek	9/19
povedený ptáček	17
hloupá husa = husa pitomá	16/8
muří noha	16
čubčí syn	15
psí počasí	14
starý kocour	14
červený kohout	14
starý kozák	14
labutí šíje / krk	14/7
holubičí povaha	13
sloní noha	13
krokodýlí slzy	12
vepřo knedlo zelo	12
dravá zvěř	12
psí dečky	11
kuří noha / nožka	8/11
(ani) za (zlaté) prase	11
zlatý pták	11
malé zvíře	11
hadí muž	10
muší váha	10
černá zvěř	10
starý osel	12
v rouše beránčím = vlk v rouše beránčím	9/7
rybí oči	9
pohled z ptačí perspektivy	9

psí zima	9
kočičí zlato	9
liška pálená /podšitá	9
myší ocásek	9
prasečí očka	8
z žabí perspektivy	8
ocelový pták	8
lev salónů	7
mladý zajíc	7
vlčí hlad	7
mlsný kocour	7

Četnost výskytu následujících frazémů je méně než 7, četnost není označena.

beran beranská

červ pochybnosti

červ závisti

lidský červíček

Daniel v jámě lvové

koňská dávka

psí dny

dobrodinec chudejch psů (a koček)

domácí drak

had zrádnej = zrádnej had

mravenčí hemžení

telecí hlas

zvířecí / zvířecký chtíč

kočičí chůze

jáma lvová

vlčí jáma

ještěrcí / ještěří jazyk

egyptské kobylky = koblyky egyptské

devítiočasá kočka

dva kohouti na jednom smetišti

kočičí koncert = kočičí muzika

mlsná koza
nebeská koza
král ptactva
dojní kráva
železná kráva
kohoutí krev
račí/rybí/žabí krev
hlemýžďí krok
kočičí krok
hotelová krysa
starostlivá kvočna
(sladká) labuť avonská
opičí láska
telecí láska
telecí léta
stará liška
starý medvěd = medvěd bručoun
vlčí morálka
přelétavý motýl
lidští mravenci
stará můra
kancelářská myš / myška / krysa
německá myš
koňská nátura / povaha
čapí nohy
husí nožičky
laní oči
žabí oči
korunovaný osel
osel oslovenská / oslovský
zbloudilá ovce/ovečka
labuť píseň / zpěv
kočičí pohyby
koňská práce

svinská / sviňská práce
slepičí prdelka
podezřelý ptáček / pták
prohnaný / vychytralý ptáček / pták
přelétavý ptáček / pták
cizí pták / ptáček
divný pták / ptáček
ptačí / slepičí rozumek = ptačí / slepičí rozum
sloní ruka
dračí sémě = dračí símě
dračí setba
kočičí stříbro
noční sůva
šelma ryšavá
ve vší tajnosti
tanec kolem zlatého telete
zlatá tele
(ani) za zlaté tele
sloní tlapa
mravenčí trpělivost
fululum na ptáky
hladký úhoř
zaječí uši
žabí ústa
psí / psovská věrnost
veš / plecha v kožiše
líná veš
korunovaný vůl
starý (dobrý) vůl
vyplašený zajíc
drakonický zákon
vlčí zákon
koňské zuby
zaječí zuby

žraločí zuby
cizokrajné zvíře
hezká žába
kachní žaludek
žrádlo pro psa

3. Výrazy slovesné

být vůl	187
být / bejt na koni	56
dostat se někomu na kobylku	55
být opice / bejt vopice	41
zabít dvě mouchy jednou ranou	31
nasadit někomu (něčím) brouka do hlavy.....	24
udělat něco tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá	21
dělat / udělat z komára velblouda	20
prásknout do koní	18
být / bejt pro kočku	17
dělat mrtvého / mrtvého brouka	12
být (mezi někým / někde)bílá vrána	19
nevědět roupama co dělat	11
být pod psa / cítit se pod psa	10
pouštět draka	10
vsadit na špatného / špatného koně	7
být pěkný ptáček	7
být / bejt ranní ptáče	7
být / bejt vlk v rouše beránčím	7
vzít / brát draka	9
být / bejt (někde) velké / velký zvíře	12

Četnost výskytu následujících frazémů je méně než 7, četnost není označena.

být / bejt na někoho / něco pes
hodit psovi kost
hrát psa / pejska
mít se / žít pod psa
nebát se ani chcíplého / chcíplýho psa

pouštět / pustit na někoho psa
říkat psovi slečno
udělat něco pod psa
uřezávat psovi ocas po kouskách
pustit psa / psy ze řetězu
hrát čokly/ psy
být / bejt kůň někoho
být / bejt hned na koni
dostat se na koně
mít (někde) svého koně (v něčem)
nechat to koňovi
sedlat koně od (v)ocasů
zapřahat koně za vůz / vůz před koně
dělat / nadělat někde kocoury
učit starého kocoura myši chytat
hrát si (s někým) na kočku a (na) myš
svěřit kočce pečení
dělat někomu vola
dělat / udělat z někoho vola
dělat ze sebe vola
sníst vola na posezení
udělat si z někoho / něčeho dojnou krávu
vymánit na jalové / jalový krávé tele = vymámit tele na jalové / jalový krávé
klanět se zlatému / zlatému teleti
neudělat něco ani za zlaté / zlatý tele
zabít tučné tele
mít opici = mít vopici
mít smutnou opici = mít smutnou vopici
mít veselou opici = mít veselou vopici
přijít domů / vrátit se s opicí = přijít domů / vrátit se s vopicí
vyspat se z opice = vyspat se z vopice
dojit kozla
chytit kozla za rohy
odřít kozla

strefit / střelit kozla (místo srnce)
udělat kozla zahradníkem
být / bejt (jen) malá ryba
nebýt / nebejt ani ryba ani rak
krmit ryby / rybičky
být takový / takovej mouchy nnězte si mě
mít mouchy (v hlavě)
mít (své) mouchy
nasadit někomu mouchy (do hlavy)
vychytat (něčemu / něčem) mouchy / blechy
chovat / hřát (si) hada na prsou / za řadry
nasadit někomu hada
být (pěkná) zmiije
mocht chytat myši
vidět / mít (bílě / bílý) myšky
dostat / chytit ptáčka do klece
mít ptáčka v kleci
honit si ptáka
poznat ptáka po peří
chytat ptáky na lep
mít po ptákách / ftákách
hnát (pro groš) blechu přes strniště
vychytat něčemu blechy
být (mezi někým) černou/ prašivou ovcí
hledat ztracenou ovečku
pást ovečky
počítat (své) ovečky
být / bejt lev salonů
chodit / jít spát se slepicemi
zobat se slepicemi
být mořský vlk / bejt mořskej vlk
házet / dělat žabky
svézt se někomu po kobylce
píchnout do vos

chodit na vrabce s bubnem
 utopit / otrávit červa
 nasadit někomu červa do hlavy
 čekat, že (mu) budou pečení holubi lítat do huby
 vybírat si holuby
 posadit někomu červeného kohouta na střechu
 být / bejt liška podšitá / liškou podšitý
 nosit sovy do Athén
 nasadit někomu veš (do kožichu)
 nasadit si veš (do kožichu)
 hledat ve všem / hledat na všem / vypichovat něčemu vši / hnidy
 být / bejt (někde jen) malé / malý zvíře
 být / bejt na draka
 neublížit ani kuřeti
 nasadit štiku do rybníka
 být / bejt s někým na štíru
 mít brouky (v hlavě)
 vyhánět / vyhnat někomu brouky z hlavy
 popadnout / chytout / chytit býka / něco za rohy = chytit kozla za rohy
 mít / cítit mravence v ruce / noze
 malovat straky na vrbě
 louskat šváby / cvrčky
 mít švába na mozku
 nasadit někomu švába do hlavy
 být první vlaštovou něčeho
 být / bejt na něco kos
 dostat roupý = mít roupý
 vyhnat někomu roupý (z hlavy / těla)
 nasadit někomu cvrčka do hlavy
 louskat cvrčky = louskat šváby

4. Výrazy větné

Lišky / zajáci tam dávají dobrou noc.	31
Vlk se nažral a koza zůstala celá.	23

Štěbetají i vrabci na střeše.	24
Ty zvíře!	28
Není to ani ryba, ani rak.	19
Tady / v tom je (ten) zakopanej / zakopaný pes.	16
To je každej / každý pes jiná ves. = každej pes jiná ves.	15
Ryba smrdí vod / od hlavy.	14
Lepší vrabec v hrsti než / nežli holub na střeše / zajíc v chraští.	13
Cvrlikají si to / o tom už i vrabci na střeše. = O tom si už povídají i vrabci na střeše. = To si už sem / jsem z toho jelen.	13
Neví roupama co dělat. = Neví co roupama.	11
Pes, kterej / který štěká, nekouše.	11
Kdo chce psa bít, hůl si najde.	8
Vymámil by z jalový krávy tele.	8
Roztrhnu ho jako hada!	8
Dobří holubi se vždy / vždycky vracejí.	8
Oslíčku, otřes se! = Voslíčku, votřes se!	7
My o vlku a vlk za humny / za dveřmi.	7
Kovářova kobyla(a ševcova žena)chodí bosa.=Kovářova kobyla a ševcova žena choděj bosa. 7	
Vrána k vráně sedá – rovný / rovnej rovného / rovnýho si hledá.	7
Objevily se (už) první vlašťovky.	7

Četnost výskytu následujících frazémů je méně než 7, četnost není označena.

Sere pes na bez! = Na to sere pes!

I psovi do boudy by vlez.

To hluchej neslyšel a pes to nežral. = Svět to neviděl, pes to nežral.

Pes by vod něj kůrku / kůrky (chleba) nevzal.

Mrtvej / mrtvý pes nekouše.

Mrtvej / mrtvý pes neštěká.

Sněds psovi voběd a teď za něj musíš štěkat.

Skákal pes přes oves...

De /jde mu to jako psovi pastva.

Pes psa nekouše.

Pes je (nejlepší) přítel člověka.

Je to rovný / rovné / křivý / křivé, jako dyž/ když pes chčije.

Starýho/ starého psa novejm / novým kouskům nenaučíš.
Tomu to sluší / sluší mu to jako psovi uši.
Živý pes lepší než mrtvý lev.
Je to jeden pes.
Tady chcíp / chcípnul pes.
To by pes chcíp / chcípnul!
Kouří, jako když se pes pase.
Nemá, čím by za psem hodil.
Ani pes po tom / měm neštěkne.
Ani psa by tam / ven (člověk) nevyhnal.
Ani pes by to nežral. = to by pes nežral.
Na to (ti) sere pes!
Jak vám žere pes?
Psi štěkají a karavana jde / de dál.
Mnoho psů zajícova smrt.
Je jich (tam) psů.
Darovanému / darovanému koni na zuby nehleď / nekoukej!
Kůň je jednou hřibětem, člověk dvakrát dítětem.
Koně! Království za koně! = Království za koně!
Kůň k tahu, pták k letu a šlověk k práci.
Nech to koňovi, ten má větší hlavu. (hledala: nech to koňovi!)
Koně, ženu a flintu nikdy nepučuj / nepůjčuj!
To je, jako když kopne kůň.
Když jsou dva na koni, jeden musí sedět vzadu.
Bude tu jako na koni.
Ty seš ale kůň!
Nemáš-li koně, chod' pěšky.
Koně za ovšem běhají / běží, a osli ho dostávají.
Ani párem koní mě tam nedostanete.
Když kocour není doma, myši mají pré / hody / posvícení.
Nemá vždycky kocour posvícení.
To je (hotovej / úplnej) Kocourkov. = je to (tu) jako v Kocourkově.
Ať kočička / kočka / kohout vejce snese.
Černá kočka mu přeběhla přes cestu.

A tak dále, kočka byla v bále, ztratila korále, pes je našel, dostal kašel.
Černá kočka přes cestu znamená neštěstí / smůlu.
Potmě je každá kočka / kráva černá.
Á bé cé dé, kočka přede, kocour motá, pes počítá, kolik nití do desíti?
Koťce o myčích se snívá.
Je to, jako dyž/ když tahá kočku za vocas / ocas.
Až kočka vejce snese. = až kočička vejce snese.
To je (ale) kočka!
To je pro / na kočku.
Potřebuje to (už) jako svině / prase drbání.
Svině zůstane sviní, by na sobě zlaté sedlo měla.
Ty seš (ale) vůl! = ty seš vůl jak anděl!
Vod vola můžeš chtít jen hovězí.
Ty seš korunovanej vůl!
To je, jako když dáš volovi / krávě / slonovi malinu / jahodu / višni.
Vůl je nebezpečný zepředu, kůň zezadu a blbec ze všech stran.
Sněd / snědl by vola na posezení.
Vola za rohy, člověk za jazyk chytají.
Vůl zůstane volem.
Já sem ale vůl!
Nedělej ze mě vola!
To by porazilo (i) vola.
Teče z něho jak z vola.
To je jak pro voly.
Potmě (je) každá kráva černá. = potmě je každá kočka černá.
To je, jako když dá krávě jahodu. = to je, jako když dá volovi malinu.
To je jako chtít vod jalový krávy tele.
Naše kráva se napila z vaší louže.
Sousedova / sousedovi kráva více mlíka / mléka / lepší mlíko / mléko dává.
Kráva vůl knihy mají, a přece číst neumějí.
Kráva zajíce nedohoní.
Je to jako kráva.
Ty se / seš ale kráva!
Dej drávě / dávej kravám do dršky, vona / ona ti dá / dají tomě do dížky.

Krávě do drčky, nedá ti do díšky.
Copak sme spolu krávy / husy pásli? = nepásli sme spolu krávy /husy!
Ani za zlatý tele!
To je (ale / stará) opice / vopice!
Je tady (vzduch / smradu) jak v opičárně / ve vopičárně.
To je, jako dyž dá koze dobrýtro.
Je jako z kozy duch.
Je zle, koza dojí krev!
Promiň, promiň, kozo milá, že jsem se tak provinila!
Rozumí tomu jako koza petrželi. = rozumí tomu jako koze, vod prdele k noze.
Rozumí tomu jako koze, vod prdele k noze.
Pic kozu do vazu!
Já vo / o koze (a) von / on vo /o voze. = já vo voze a von vo koze.
S tebou mluvit a s kozou se modlit – to je jedno.
Aby tě koza trkla / kopl!
Trp, kozáče, budeš atamanem.
Kozla starýho!
To je jako udělat kozla zahradníkem.
Těžko podojíš kozla.
Který kozel tě sem přinesl! = kterej čert ho sem nese?
Ryba a host třetí den smrdí /dost.
To je jen malá ryba.
Neuč rybu plavat a ptáka létat.
Hod' rybu do vody, ať plave.
Ryba chce plavat.
Malý/ malé ryby sou / jsou taky ryby.
Velké ryby požirají malé ryby.
Hod' se rybám.
Je jich (tam) jako much.
Má to svý mouchy.
Mouchy, snězte si / vemte si mě.
Nehřej hada za řadry.
Vyskočil, jako dyž / když ho had uštkne / uštknul / uštkl. = vyskočil, jako když ho vosa bodne.
Není tam ani myš.

Ani myš se nehnula.
Neproklouzne ani myš. = ani myš by neproklouzla.
Neujde mu ani myš.
Vařila myšička / myška kašičku na zeleným rendlíčku.
To je ale krysa!
Krysy opouštějí (potápějící se) loď.
Ranní ptáče dál doskáče.
Jako to ptáče světem sem a tam smuten bloudím bez cíle a sám.
To je pěkněj / čistej ptáček!
Ptáček je v kleci.
Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají / pískají.
Ptáček uletěl / ulít.
(Pozor!) vyletí ptáček!
Každej pták svý hnízdo chválí. = každý pták své hnízdo chválí / miluje své hnízdo.
Von je noční pták. = von je sova.
Ptáka poznáš po zpěvu / peří (a člověk po řeči).
Vrabec je taky pták.
Každý pták (tak) zpívá, jak mu zobák narost.
A je po ptákách!
Pečený ptáci / holubi (tam) nelátaj / nelítají do huby.
Nekupuj zajíce v pytli.
Zajíci tam dávají dobrou noc. = Lišky tam dávají dobrou noc.
Zajíce drž, když ho máš, když ho pustíš, víc ho neshledáš.
Kdyby to měl zajíc, ten by utíkal.
Zajíček v své jamce sedí sám. Ubožáčku, co je ti, že nemůžeš skákati? Hbitě / chutě skoč a vyskoč!
Kdo dva zajíčky najednou honí, nechťí nic, pak slzičku roní.
Nápitá blecha méně/ míň štípe.
Hnal by blechu přes strniště. = pro korunu by hnal blechu přes strniště.
Je to, jako když blecha kašle /zakašle.
To je, jako když blecha štípane.
...nebo na tebe skočím a budeš samá blecha!
Koupila jsem husu, a von to byl jikrnáč.
Má se jako husa o / vo Martině /Martinu.
Husa jedna pitomá!

Potrefená husa nejvíc křičí / se vždycky ozve / kejhá.
Ty si / jsi (ale) husa!
Aby tě husa kopl! = aby do toho / bodejž by tě husa kopl!
Když mezi husy kámen hodíš, ta křičí, která cítí.
Nepásli jsme spolu husy! = cožpak/ copak jsme spolu husy pásli?
Jedna ovce prašivá celé stádo nakazí. = jedna prašivá ovce zkazí celé stádo / všechny ostatní nakazí.
Dobře si / jsi řval, lve!
Jak lvové bijem o mříže.
I kdyby osla do Paříže vedl, komoň z něho nebude.
Osla poznáš podle uší.
Stokrát nic umořilo (i) osla / vosla.
I černí slepice bílá vejce snese.
Co bylo dřív! Slepice nebo vejce?
Ani slepice zadarmo nehraje. = zadarmo ani kuře nehraje.
Proč? – Pro slepičí kvoč!
Proč? – Pro slepičí kvoč, aby kvočna nekvokala, (proto)že nemá proč!
Vlk změní srst, ale ne povahu.
Sněd / snědl by vlka.
Kdo chce s vlky býti /být, musí s nimi výti /výt.
Žáby skřehotají, bude pěkný den.
Žáby kuňkají, bude pršet.
Roztrhnu tě jako žábu! = Roztrhnu ho jako hada!
Tady je puch jako u ropuch.
To je jak slonovi malina. = To je jak dát / jako když dáš slonovi malinu.
Kapři nevypustí rybník. = Kapři si rybník nevypustí.
Kobyly má malý bok.
Hledá kobyly a sedí na ní.
Je jich jako kobyly.
Letěj na něj jako vosy na med.
Jako když ho vosa bodne. = vyskočil, jako by ho (had) uštknul.
Bylo to , jako by páchnul do vos.
Volá tě – vrabec na drátě!
Vrabec je taky pták.
Jako když do vrabců / do nich strelí.

Vrána nosí holčičky.
Vrána (jim) přinesla holčičku.
Vrána u nich zaklepala na okno.
Vrána vráně oči / oko nevyklove.
Navštívila je vrána. = Přiletěla k nim vrána.
Bídny červe!
Hlodá v něm / ho červ pochybnosti / pochyby / nejistoty.
Už ho červi žerou.
Pečený holub v ústa neletí.
Lítaj / padaj / lítají tam pečený / pečení holubi (rovnou) do huby. = Pečený / pečení holubi mu lítaj / padaj / lítají do huby.
Nikde nelítaj / nepadaj pečený holubi do huby!
To si povídej / vykládej holubům!
Uletěli mu holubi.
Letěla bělounká holubička...
Je to rovný / křivý, jako dyž / když kanec chčije.
I kohout na svém smetišti udatný.
Až kohout vejce snese. = až kočička vejce snese.
Hrej / hraj si – tu máš kohouta!
Dobrej kohout neztlostne / nebejvá tlustej. = Dobrý kohout neztlostne.
Dřív než kohout třikrát zakokrhá...
Nesnesou se dva kohouti na jednom smetišti. = Jsou jako dva kohouti na jednom smetišti.
Každá liška svůj vocas / ocas chválí. = I liška svůj ocas / ohon chválí.
Když je liška v pasti, ukousne si (i) ocas.
To je liška podšitá.
To je jako nosit sovy do Athén.
Von / on je sova. = Von je noční pták.
Darmo mu vši hlavu nežerou.
Vši s ním hejbaj. = Vši ho žerou.
Žerou ho vši. = Vši s ním hejbaj.
Kdo nemá rád zvířata, nemá rád lidi.
Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.
Berany, berany duc!
To je na draka / levačku.

Ježek (je) sám sobě kadeřav.
Jak ti dupou / dupaj králíci?
Množí se jako králíci.
Kuře chce bejt / být moudřejší než slepice.
Kuře chce poučovat slepici (jak má hrabat).
I slepý / slepé kuře najde (nekdy) zrno / přijde k zrnu.
Zadarmo ani kuře nehrabe. = Ani kuře zadarmo / slepice darmo nehrabe.
Pase hřibata. = pase koníčky.
Spíš projde velbloud uchem jehly (než boháč vejde do království nebeského).
Je silný / silnej jako býk / bejk a taky tak chytrý / chytřej.
Komáři se ženili, kapku vína neměli.
Mravenci mi běhají po těle / po zádech.
Lezou po něm mravenci.
Ferda Mravenec, práce všeho druhu.
Buď zdrav jako páv!
Utopím tě jako štěně!
Slizaj se jako švábi na pivo.
Jedna vlaštovka jaro nedělá.
Čáp nosí chlapečky.
Čáp jim / u nich zaklepal na okno.
Přiletěl k nim čáp.
Orel much / mouchy nelapá.
Oel / vorel nebo panna! = Hlava / panna nebo orel / vorel.
Roupy ho přešly.
Voni / vony tě ty roupy přejdou (až...)!
Je (hubenej), jako by cvrčky / šváby louskal.
Nasadit někomu cvrčka do hlavy
Louskat cvrčky = louskat šváby
Být (malý) jako cvrček
Je hubený jako by cvrčky = být hubený jako když šváby louská
Kouká, jako když mu uletěly včely.

PŘÍLOHA 2

Čínské animální frazémy²

马不停蹄.....	719
汗马功劳.....	754
车水马龙.....	648
千军万马.....	585
鸦雀无声.....	522
蜂拥而至.....	492
一窝蜂.....	466
蛛丝马迹.....	428
独占鳌头.....	420
一马当先.....	419
如鱼得水.....	416
凤毛麟角.....	394
单枪匹马.....	377
欢呼雀跃.....	376
如虎添翼.....	341
趋之若鹜.....	341
虎视眈眈.....	332
狼吞虎咽.....	297
鱼龙混杂.....	282
生龙活虎.....	279
走马观花.....	269
兵荒马乱.....	258
鸟语花香.....	254
牛鬼蛇神.....	247
张牙舞爪.....	243
风马牛不相及.....	242
亡羊补牢.....	241
悬崖勒马.....	241
九牛二虎之力.....	235
狼狈不堪.....	235
害群之马.....	233
画龙点睛.....	231
门可罗雀.....	215
招兵买马.....	215
羊肠小道.....	201
下马威.....	195
青梅竹马.....	195

²Seznam čínských animálních chengyu je vytvořen manuálně ze Slovníku Hanyu Chengyu Jinghua Cidian. Obsahuje všechny animální chengyu ze slovníku.

洪水猛兽	194
鱼目混珠	191
快马加鞭	190
万马奔腾	185
涂鸦	183
龙腾虎跃	180
鹤立鸡群	173
呆若木鸡	171
天马行空	169
卧虎藏龙	158
老态龙钟	156
过街老鼠	152
金戈铁马	150
马到成功	142
守株待兔	140
虎头蛇尾	138
惊弓之鸟	138
画蛇添足	137
按图索骥	137
龙飞凤舞	134
谈虎色变	133
鹿死谁手	133
声名鹊起	132
汗牛充栋	128
打草惊蛇	124
顺手牵羊	125
人仰马翻	122
狼狈为奸	119
钻牛角	119
龙争虎斗	117
一箭双雕	117
混水摸鱼	113
钻牛角尖	111
犬牙交错	110
骑虎难下	109
风声鹤唳	107
金蝉脱壳	106
偷鸡摸狗	105
万象更新	104
雕虫小技	104
鸡犬不宁	103
蜻蜓点水	102
浑水摸鱼	99
龙凤呈祥	99
鸡肋	97

漏网之鱼.....	96
老骥伏枥	96
初生牛犊不怕虎	96
鱼贯而入	93
庖丁解牛	93
心猿意马	91
一鳞半爪	91
声色犬马	91
露出马脚	91
鹤发童颜	90
抱头鼠窜	90
鼠目寸光	88
兵强马壮	88
爱屋及乌	86
中山狼	85
马首是瞻	83
饮鸩止渴	82
狗急跳墙	82
马后炮	81
九牛一毛	81
鬼哭狼嚎	81
泥牛入海	80
塞翁失马	79
为虎作伥	78
狗血喷头	77
鸟兽散	76
马前卒	76
如狼似虎	75
对牛弹琴	75
逐鹿中原	75
闻鸡起舞	72
小鸟依人	72
瓮中之鳖	72
丧家之犬	72
狼心狗肺	72
狐假虎威	71
杀鸡取卵	71
引狼入室	70
鸡犬升天	70
鸟枪换炮	70
牛头不对马嘴	70
狐朋狗友	69
井底之蛙	68
精卫填海	66
人困马乏	64

指鹿为马	64
驷马难追	63
放虎归山	62
莺歌燕舞	62
缘木求鱼	60
叶公好龙	59
挂羊头卖狗肉	58
投鼠忌器	58
坐山观虎斗	58
打落水狗	58
执牛耳	58
蛇吞象	56
鹦鹉学舌	55
照猫画虎	55
黔驴技穷	54
胭脂虎	54
手无缚鸡之力	52
万马齐喑	52
鞍前马后	52
树倒猢猻散	51
虚与委蛇	51
哀鸿遍野	51
笔走龙蛇	50
虎口拔牙	49
蝇营狗苟	48
攀龙附凤	48
胆小如鼠	48
鸡犬不留	46
虎背熊腰	46
雁过拔毛	46
草长莺飞	45
鸡鸣狗盗	44
狼子野心	44
狼烟四起	43
狗仗人势	43
盲人摸象	43
一丘之貉	43
人面兽心	43
马革裹尸	43
鸿鹄之志	42
鸡飞蛋打	42
骑马找马	42
信马由缰	42
兔死狐悲	42
劳燕分飞	41

龙潭虎穴	41
鹏程万里	41
麻雀虽小，五脏俱全	41
衣冠禽兽	41
不入虎穴，焉得虎子	40
狗尾续貂	40
应声虫	39
乘龙快婿	38
盲人骑瞎马	38
小试牛刀	38
牛头马面	38
杯弓蛇影	38
鹬蚌相争	37
犬马之劳	37
管中窥豹	37
沉鱼落雁	36
莺飞草长	35
非驴非马	35
白驹过隙	35
鸟飞兽散	35
杳如黄鹤	35
飞蛾扑火	34
鞍马劳顿	34
困兽犹斗	33
牛刀小试	33
禽兽不如	32
小肚鸡肠	32
轻如鸿毛	31
瓮中捉鳖	30
三脚猫	30
龙马精神	30
笨鸟先飞	30
蟾宫折桂	30
杀鸡给猴看	30
铁马金戈	29
轻于鸿毛	29
临渊羡鱼	29
水至清则无鱼	28
贼眉鼠眼	28
蛇足	28
闲云野鹤	28
虎踞龙盘	27
沐猴而冠	26
乱点鸳鸯	26
螳臂当车	25

春蚕吐丝	25
与虎谋皮	25
狐群狗党	25
狡兔三窟	24
骑驴找马	24
北雁南飞	24
姜太公钓鱼	23
白云苍狗	23
饿殍遍野	23
丧家犬	22
羚羊挂角	22
蝉噪	22
雪泥鸿爪	22
神龙见首不见尾	22
池鱼之殃	21
饿虎扑食	21
中原逐鹿	21
螳螂捕蝉，黄雀在后	20
养虎遗患	20
兔起鹘落	20
老牛破车	20
死马当活马医	19
驴唇不对马嘴	19
蚕食鲸吞	19
人欢马叫	19
翩若惊鸿	18
蚍蜉撼树	18
虎口余生	18
不见兔子不撒鹰	17
千里之堤，溃于蚁穴	17
三天打鱼，两天晒网	17
人为刀俎，我为鱼肉	17
焚琴煮鹤	17
兔死狗烹	17
雄鸡报晓	17
动如脱兔	16
老马识途	16
獐头鼠目	16
鲍鱼之肆	15
百足之虫，死而不僵	15
杜鹃啼血	14
附骥	20
附骥尾	13
杀鸡焉用牛刀	13
河东狮吼	13

气冲牛斗	13
养虎貽患	12
鼠窃狗偷	12
鸢飞鱼跃	12
牝鸡司晨	12
降龙伏虎	12
笼中之鸟	12
如鱼饮水，冷暖自知	11
蚍蜉撼大树	11
鲸吞蚕食	11
人强马壮	11
热锅上蚂蚁	11
蝇头微利	10
环肥燕瘦	10
偃鼠饮河	10
鹑衣百结	10
凤凰来仪	10
杀鸡吓猴	10
龙盘虎踞	9
鱼游釜中	9
牛溲马勃	8
牝牡骊黄	8
狮子搏兔	8
莺声燕语	8
蛇蝎心肠	8
马齿徒增	7
指鸡骂狗	7
前怕狼，后怕虎	7
梅妻鹤子	7
得鱼忘筌	7
腾蛟起凤	7
燕瘦环肥	7
暴虎冯河	6
龙骧虎步	6
蜗角虚名	6
如蝇逐臭	6
饮马长江	6
豺狼当道	6
鼠肚鸡肠	6
蚁穴溃堤	6
金马碧鸡	6
鲜衣怒马	5
窥豹一斑	5
东风射马耳	5
鱼沉雁杳	5

如蚁慕膻	5
鸠居鹊巢	5
鸡虫得失	5
虎尾春冰	5
肥马轻裘	5
蛇无头不行	5
涸辙之鲋	5
猫鼠同眠	5
雕虫篆刻	5
釜中生鱼	5
铜驼荆棘	5
涸辙之鱼	4
鸡犬不惊	4
青蝇点素	4
云龙风虎	4
牛衣对泣	4
割鸡焉用牛刀	4
大人虎变	4
一犬吠形，百犬吠声	4
信及豚鱼	4
射人先射马，擒贼先擒王	4
豺狼成性	4
豹死留皮	4
春蚓秋蛇	4
燕雀焉知鸿鹄之志	4
燕雀处堂	4
鼠肝虫臂	4
貂不足，狗尾续	4
鞭长不及马腹	4
鹰瞵鹗视	4
鹑居鷃食	3
莼羹鲈脍	3
釜中之鱼	3
爱礼存羊	3
鸱视狼顾	3
东飞伯劳西飞燕	3
四马攒蹄	3
龙章凤姿	3
鹤鸣九皋	3
鸟尽弓藏，兔死狗烹	3
十羊九牧	3
千里鹅毛	3
投畀豺虎	3
前门拒虎，后门进狼	3
为鬼为蜮	3

鸠形鹄面	3
束马悬车	3
雁过长空	3
花狸狐哨	3
狐埋狐搨	3
鱼传尺素	3
鱼溃鸟散	3
封豕长蛇	3
荆棘铜驼	3
鱼游沸鼎	3
鹰扬虎视	3
龙跃凤鸣	2
蛟龙得水	2
蝉腹龟肠	2
断鹤续凫	2
烹龙炮凤	2
象齿焚身	2
蹊田夺牛	2
鹰击毛挚	2
隋珠弹雀	2
鸾凤和鸣	2
兽穷则啮	2
鸱目虎吻	2
撩蜂剔蝎	2
土牛木马	2
马勃牛溲	2
五雀六燕	2
不舞之鹤	2
百鸟归巢	2
牛黄狗宝	2
东门黄犬	2
东风吹马耳	2
归马放牛	2
仗马寒蝉	2
金马玉堂	2
龙盘凤逸	2
多歧亡羊	2
吠影吠声	2
吴牛喘月	2
别鹤离鸾	2
佛口蛇心	2
鱼烂土崩	2
狐裘羔袖	2
狗彘不若	2
狐死首丘	2

放虎自卫	2
指雁为羹	2
草薶禽猕	2
鸦飞雀乱	2
鱼网鸿离	1
鱼鱼雅雅	1
兔起凫举	1
鱼肠雁足	1
狐奔鼠窜	1
狗马声色	1
狗行狼心	1
梟视狼顾	1
放虎遗患	1
虎视鹰扬	1
罗雀掘鼠	1
瓮里醢鸡	1
鱼水相得	1
买马招兵	1
龟龄鹤算	1
龟玉毁椟	1
身寄虎吻	1
尘埃野马	1
如龙得水	1
虫臂鼠肝	1
伤弓之鸟	1
自相鱼肉	1
似水如鱼	1
羊质虎皮	1
羊狠狼贪	1
羊入虎群	1
马后车前	1
见兔放鹰	1
见鞍思马	1
牛马襟裾	1
牛鼎烹鸡	1
东门逐兔	1
白驹空谷	1
龙潜凤采	1
鸟惊鱼溃	1
老骥千里	1
宁为鸡口，毋为牛后	1
戎马生郊	1
三人市虎	1
土龙白狗	1
马上看花	1

马牛其风	1
马牛襟裾	1
士饱马腾	1
马耳春风	1
饮马投钱	1
鸡鹜争食	1
社鼠城狐	1
即鹿无虞	1
青蝇吊客	1
城门失火，殃及鱼池	1
威风一羽	1
孤云野鹤	1
孤鸾舞镜	1
春蛙秋蝉	1
祖龙之虐	1
除狼得虎	1
起凤腾蛟	1
鸭步鹅行	1
乘轩之鹤	1
弯弓盘马	1
豺狼野心	1
桀犬吠尧	1
雀角鼠牙	1
黄龙痛饮	1
鸷鸟累百，不如一鹗	1
狼餐虎噬	1
狼奔鼠窜	1
狼顾鸱张	1
悬鹑百结	1
鹿死不择荫	1
烹犬藏弓	1
雁行鱼贯	1
跛鳖千里	1
握蛇骑虎	1
截鹤续凫	1
鹄形鸟面	1
鼠窜狼奔	1
燕翼貽谋	1
鹑鸽在原	1
鹤怨猿惊	1
鹤唳风声	1
鲸吞虎噬	1
燕巢于幕	1
聚蚊成雷	1
辕下驹	1

骑虎之势	1
骥服盐车	1
骥困盐车	1
鼯鼠技穷	1

Chengyu s výskytem 0.

弊车弩马, 瞎马临池, 蹶马破车, 蝶梦籊籊, 稷狐社鼠, 蜣螂转粪, 慈乌反哺, 螾蜥缘高, 猿惊鹤怨, 嗽鸿遍野, 鲇鱼上竹杆, 跨马弯弓, 貂蝉出兜鍪, 猢猻入布袋, 寒蝉噤口, 窗间过马, 隙过白驹, 蜉蝣身世, 蜉蝣撼大树, 鼠雀之争, 腰金骑鹤, 鼠逸狐奔, 缚虎降龙, 蝇飞蚁聚, 蝇声蚓窍, 鹤骨支离, 鹤骨棱棱, 燕雀怡堂, 燕曾相识, 篝火狐鸣, 雕龙绣虎, 猕猴骑土牛, 雁足鱼肠, 羚羊触藩, 雁断衡阳, 鼉鸣鳖应, 我灵蛇之珠, 报荆山之玉, 惊鸿游龙, 困兽则噬, 屠龙之艺, 粤犬吠雪, 韩卢逐兔, 紫色蛙声, 雀跃欢欣, 骊珠在握, 骊珠弹雀, 饿狼饥虎, 饿殍枕藉, 涂鸦画蚓, 浮云野鹤, 骊珠暗投, 饿虎饥鹰, 饿殍盈余, 羞以牛后, 宴安鸠毒, 骏马注坡, 雀儿肠肚, 野马尘埃, 野狐外道, 野性狼心, 野鹤在鸡群, 蛇头蝎尾, 蛇雀之报, 剔蠹扶弊, 蚓窍蝇鸣, 鸱张豕突, 砺刃秣马, 狼吞蚕食, 沸如蝮蟪, 春深雀锁, 春风过马耳, 孤豚咋虎, 草狗泥龙, 鸦巢生凤, 蚕丝牛毛, 威凤祥麟, 蚁附蝇集, 蚁结蜂聚, 蚊子噬大树, 鱼缄尺素, 鱼笺雁字, 炙輠雕龙, 泉鸾并栖, 画虎类狗, 刻鹄类鹜, 若鱼在水, 英誉鹊起, 鸢肩火色, 画虎刻鹄, 非我飞鱼, 虎饱鸱咽, 画蚓涂鸦, 刺虎之谋, 虎头鼠尾, 虎狼之穴, 虎狼当路, 虎餐狼吞, 虎噬狼贪, 委肉虎口, 金乌玉兔, 鱼水之契, 饮水鱼知, 快犊破车, 穷猿投林, 不暇择木, 鸡犬无遗, 鸡骨支床, 鸡骨棱棱, 趋鱼至渊, 驱雀纳从, 怀龙吐凤, 驴心狗肺, 卵覆鸟飞, 鸡犬一空, 驴前马后, 青鸟传书, 欢若鱼水, 驰骥过棊, 折五鹿角, 走了马脚, 两端首鼠, 谷马砺兵, 龟毛兔角, 告朔饩羊, 求马唐肆, 龟肠蝉腹, 狂犊破辕, 伏鸡搏狸, 乳犬噬虎, 全狮搏兔, 全豹一斑, 争龙斗虎, 虫丝鼠迹, 虫臂拒辙, 争食鸡鹜, 亥豕帝虎, 百鸟一鹦, 灰线草蛇, 羊鹤不舞, 上方斩马剑, 大海凭鱼跃, 长空任鸟飞, 万里鹏图, 上蔡黄犬, 山鸡舞镜, 千军之怒不为鼯鼠发机, 丸熊画荻, 亡羊歧路, 土崩鱼烂, 土马精强, 人烦马殆, 一蚁溃堤, 马空冀北, 马腾士奋, 无虞即鹿, 云龙飞动, 瓦犬土鸡, 见卵求时夜, 见蛋求鶖至, 戎马倥偬, 白马清流, 刍狗万物, 立马万言, 白鸡之梦, 付之祖龙, 鸟面鹄行, 鸟骸兽窜, 鸟倦知还, 老牛舐犊, 鲸呿鳌掷, 藉虎以翼, 螳螂奋臂, 麒麟皮下露出驴脚, 覆手牵羊, 鳞萃鸟集, 鹰饱即飏, 骥空马群, 麟风呈祥